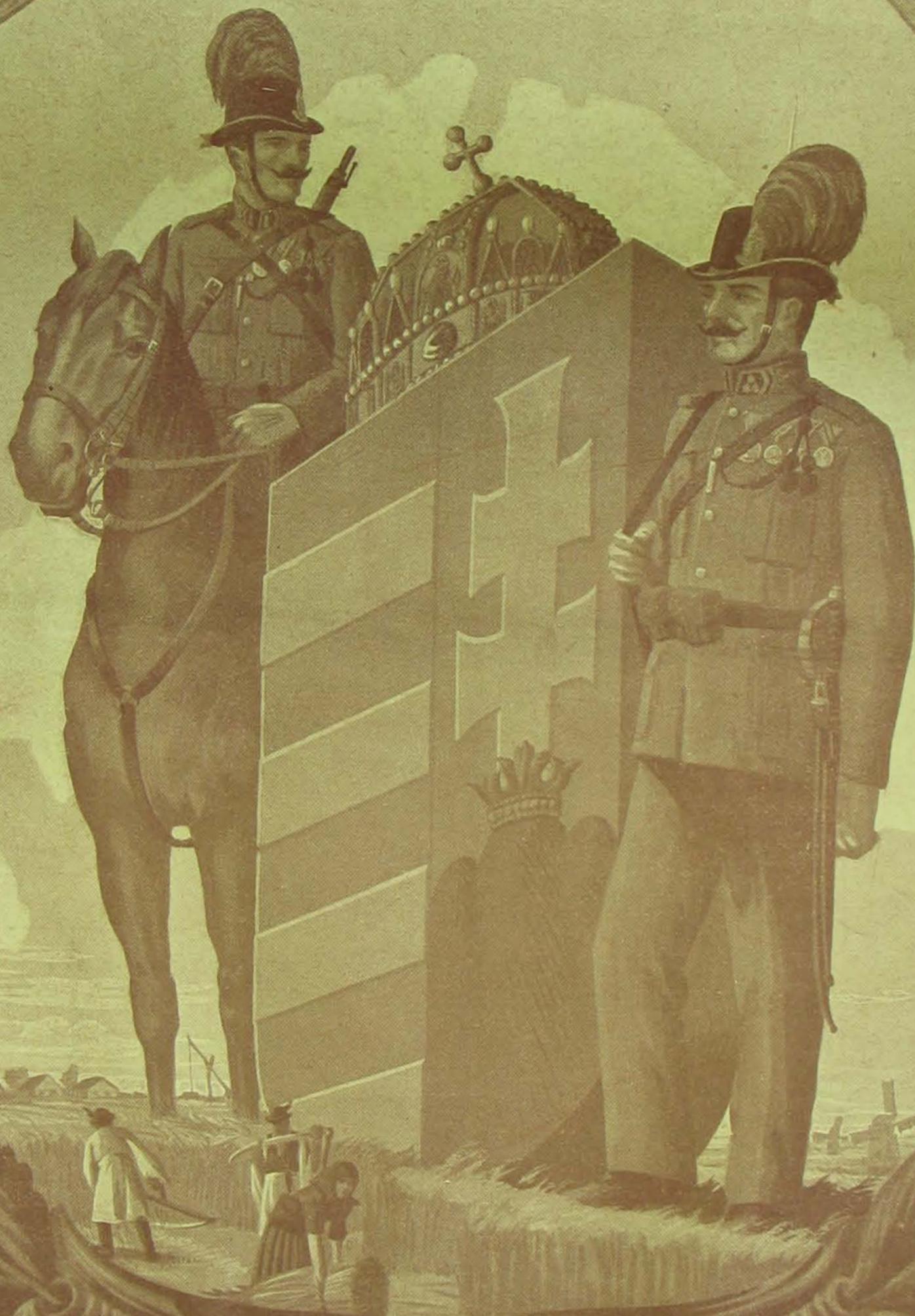

XIX. ÉVFOLYAM
34. SZÁM.

IV. csoport.
Nagykönyvtár.
Budapest, I., Országház utca 30. sz.

BUDAPEST 1929
DECEMBER 1.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

VESZPRÉMI ANTAL őrmester

Aki figyelemmel kísérte rejtvényeink megfejtőinek névsorát: Veszprémi Antal lébényi őrsbeli őrmestert minden számunkban közöttük találta. De egyébként is jól ismertük a nevét: szinte havonként felkeresett minket ügyesen, szépen megírt leveleivel, amelyeknek minden sorából szeretet és tiszta rajongás sugárzott a testületre és — mint írta — eddigi életében a legjobb barátjára, a Csendőrségi Lapokra.

Most idekerült a neve szegény Veszprémi Antal őrmesternek az első oldalra. Agyonlöve találták az erdőszélen.

Hogy és miként történt a tragédia: ma még egy néhány gonosz lelkiismeret titka, de nyugodtak vagyunk felőle, hogy megtudjuk nemsokára. Előkerül a gyilkos a föld fenekéből is, mert vérnek nem szabad úgy folynia, hogy senki se feleljen érte, csendőrvérnek annál kevésbé. De hát ami most még hátra van, az már csak a földi igazságtételre tartozik, Veszprémi Antal bajtársunk nincs többé. Csak a szelleme maradt közöttünk, hogy felemelje az élőket abba az erkölcsi magasságba, amelyben az emberek másokért nemcsak élni tudnak, hanem meghalni is.

Veszprémi őrmester egy vadászterület védelme közben, tehát olyan érdekekért áldozta fel az életét, amelyek nélkülözhetetlenek ugyan egy ország gazdasági rendjének és biztonságának tényezői sorában, de amelyeknek jelentősége egy emberélet áldozata mellett mégis csak eltörpül. Mutasson nekünk valaki ennél tiszteletreméltóbb halált, ennél magasztosabbat! Egy hazáért, egy egész nemzetért meghalni dicső dolog, de kétszeres glória kell, hogy övezze azt, akiben a mindennapos, kis kötelességek érzete is az önfeláldozás végtelenségéig: a halálig terjed.

Óh, mert kötelességtudás nagyon sokféle lehet. Van, amelyik csak az utasítás betűjéig terjed. Van, amelyik addig sem, hanem csak a kényelemig, a személyes előnyökig vagy érdekekig, esetleg éppen csak a büntethető mulasztások innenső határáig. De van olyan is, amelynek nem a szabályzat, hanem a becsület és a lelkiismeret szab határt: ez az igazi csendőr kötelességtudása. Veszprémi őrmester is eleget tett volna az utasítás előírta kötelességének, amikor a vadászok üldözésére járórt vezényelt, maga nyugodtan tovább alhatott

volna, senki se tehetett volna szemrehányást miatta. A csendőrlelkiismeret azonban kitörülte az álmod a szeméből: éjjel 11 órakor felkelt és maga is a járőr után ment: hátha szükség lesz rá? Es amikor a járórt nem találta, megint csak az utasításra hivatkozva nyugodtan bevonulhatott volna, hiszen éjjel nem is szabad egyedül portyázni. Nem tette meg, hanem az orvadászok nyomára bukkanva, egyedül is üzőbe vette őket s felvette velük a harcot. Mellette találták a sebkötöző csomagját, amellyel a lelőtt orvadászt még sebesülten is be akarta kötözni; akkor oltotta ki nemes életét egy idomtalan ölmogyó.

Ez nem véletlen baleset, nem váratlan támadás volt. A csendőr jól ismeri a vadorzót, tudja róla, hogy még két csendőrrel szemben és még nappal is veszélyes, nem lehetnek tehát ez irányban kétségei annak, aki éjnek idején egyedül indult ellenük. Es mégis ment előre, habozás és gondolkodás nélkül, személyes biztonsága iránt való aggodalma egy lépését sem lassította, mert a bátorság nem tartalom nélküli fogalom volt a lelkében, hanem katonai egyéniségének, csendőrvoltának természetes alkateleme és ékessége.

A kötelesség mezején kivétel nélkül mindenki elé tornyosulnak olyan akadályok, olyan feladatok, amelyeknek megoldása az átlagosnál nagyobb kockázatot, kivételes bátorságot és tettekkészséget kíván. Vannak, akik nem az erejüket és bátorságukat viszik neki az akadályoknak, hanem az oldalutakat keresik és találják meg, amelyen azokat elkerülhetik. Ezeknek az embereknek jelszavuk: becsületesen végezni a szolgálatot, de csak addig, amíg áldozatot nem kell hozni érte. Vonatkozik ez minden hivatásbeli emberre, akinek másokkal szemben kötelességei vannak, de ennek a típusnak a csendőrségben teljesen hiányoznia kell. Veszprémi Antal őrmester sem tartozott közéjük s ennek tudata reásugározza az ő áldozatának fényét a testületre is.

Nem siránkozunk tehetetlenül a sirhantja felett: a könnytelen, de szivekből jövő néma bajtársi kézzorítás méltóbb öhozza. Lelkésze mondta a temetésén, hogy legbuzgóbb hiveinek egyike volt Veszprémi őrmester. Negyedévenként pontosan megismételt gyónását mindig ezzel a mondattal végezte: »Lelkem az Istené, testem a szolgálatomé!« — Elvégeztetett: teste a szolgálatáé lett, lelke pedig — nincs kétségünk benne — Istenhez emelkedett. Lehet-e csendőréletnek ennél gyönyörűbb befejezése?

Legigazabb barátodnak fogadtad a Csendőrségi Lapokat, jó Veszprémi Antal, engedd meg azért, hogy e barátság jussán kiálljunk a gyászolód sorából és külön is búcsút vegyünk Tőled. Barátságunk meg nem szakad a Te eltávozásoddal: tovább fog élni a szívünkbe zárt emlékezetedben. Sirhantodat szeretteinké közé soroljuk s gondunk lesz rá, hogy sohase hiányozzanak majd róla a Csendőrségi Lapok virágai.

A csendőr, mint tanu.

Irta: Dr. MISKOLCZY ÁGOST, a budapesti kir. ítélőtábla bírása.

A tanuskodás, vagyis bizonyágtétel érzékeink észlelte tényekről, a bíróságok és hatóságok felhívására, idézésére polgári kötelesség. Ez a kötelesség következik az állampolgári engedelmségből s teljesítésére az állampolgárok különböző kényszerítő intézkedésekkel is szoríthatók (»tanuzás kényszere«).

A büntetőjogi bizonyítás forrásai közt a tanuknak kiemelkedő szerepe van. A legtöbb bűnügy, sokszor még azok is, amelyekben a vádlott beismerése, okiratok és a bűncselekmény nyomainak megrögzítése kétségtelennek látszó biztosságot ad a gyanú igazolására, tanuvallomásokon dől el.

A bűnper tanuja tehát fontos személyiség s mert vallomásának döntő jelentősége lehet, el kell készülnie arra, hogy vallomását tüzetes vizsgálat alá veszik, megbírálják felfogó, emlékező és előadóképességét, elemzés alá veszik megbízhatóságát. A mai bűnvádi perrendtartások magukévá tették a bizonyítékok szabad mérlegelésének elvét, ami elvileg annyit jelent, hogy a bíró nincs kötve semmiféle bizonyítékhoz, ha ezt a bizonyítékot megokoltan elfogadhatatlannak minősíti. Elfogadhatatlannak minősíteni valamely tanuvallomást száz, meg száz okból lehet. Igazi tanubizonyíték tehát csak a minden tekintetben kifogástalan tanu vallomása lehet.

Nem célunk most a tanubizonyítás nagy és szerteágazó kérdésével részletesen foglalkozni. Néhány olyan gyakorlati megjegyzést kívánunk csak tenni, amelyeket

jó szem előtt tartania minden csendőrnek, ha tanuként jelenik meg a bíróságok előtt.

Minthogy minden tanuvallomás nemcsak birói mérlegelés tárgya, hanem alá van vetve a bűnper érdekelt személyei bírálatának is, a csendőr ennek tudatában úgy jelenjék meg vallomást tenni, hogy vallomása ellen komoly kifogást ne tehessen senki s vallomásában olyan egyéniséget kell elárulnia, amelyből hátrányos következtetést ne vonhasson le senki sem reá, sem a testületre vonatkozóan, amelynek tagja.

Mikor kifogástalan a tanu?

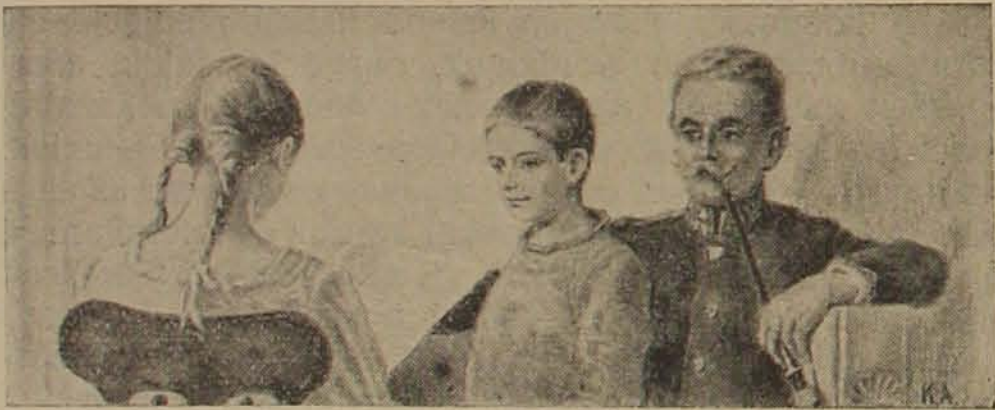
Minthogy fejtegetéseinkben kiváltképpen csendőrségi vonatkozásokat tartunk szem előtt, elsősorban arra kell rámutatnunk, mily esetekben van rendszerint szükség a csendőrre, mint tanura. A bíróságok általában a következő négy esetben szokták elrendelni a nyomozást végző csendőröknek kihallgatását tanuként:

1. Ha a csendőrségi jelentésből olyan tények vagy mozzanatok leírása hiányzik, amelyek a nyomozás során megtörténtek vagy felmerültek s ezeknek megállapítását a bíróság a bűnper elbírálása végett fontosnak tartja.

2. Ha a bűncselekmény helyszínén vagy a nyomozás más helyén bizonyos dolgok vagy jelenségek meglétét kell megrögzíteni s ezek utólagos megrögzítése másként nem lehetséges.

3. Ha a nyomozás során nem ugyan közvetlenül a nyomozás tárgyává tett bűncselekménnyel összefüggően, hanem esetlegesen, de a bűnperben szereplő felek érdekeire vonatkozóan bizonyos események történtek s ennek a csendőr tanuja volt.

4. Ha bizonyos állítások vagy gyanújelek merültek fel a csendőrségi nyomozás szabálytalanságára

Duftig Efraim csodálatos kalandja.

Irta: AXA ROLF.

Mikor Duftig Efraim a többi rekrutával együtt bevonult a tizennegyedik századhoz, örmester úr Gajdacs három álló napig búskomor volt. E búskomorság onnan eredt, hogy az örmester úr antiszemita, Duftig Efraim pedig szemita volt. Gajdacs elvből, Duftig pedig meggyőződésből. De örmester úr Gajdacs ismerte a főrifit és — bár semmi jót sem nézett ki Duftig cingár alakjából — egyelőre nem akart igazságtalan lenni. Ezért véstjósloán csak annyit mondott:

— Duftig, Duftig, jó lesz iparkodni!

Hát hiszen nem mondom, iparkodott is az istenadta. Próbált volna csak nem iparkodni örmester úr Gajdacs keze alatt! De hát nem ment a dolog, sehogy se ment. Az ujonckiképzés végén éppen olyan esetlenül mozgott, mintha csak tegnapi húzták volna rá a mundért. Haragudott is rá az

egész század, mert soha annyiszor még nem kellett a defilirungot megismételni, soha még annyi szidást nem kaptak a virágszálak, mint amióta Duftig közöttük volt. Mindent ő rontott el, mindent miatta kellett megismételni.

Különösképen egy olyan tulajdonsága volt a héber infanteristának, amit a zalai bicskások gyomra sehogyan se tudott bevenni: Duftig gyáva volt. Félt. Félt mindentől és mindenkitől. Az éleslövészetről mindig csak cugszfürer úr Gyárfás erélyes többrendbeli »biztatására« merte a puskát elsütni, természetesen görcsösen behunyt szemmel és minden ízében reszketve. Ha örségre állították éjjel, minden recsegő faág halálra rémitette. Átlag minden öt percben megnyomta a villanycsengőt, mely az örszobába jelt adott. A felriasztott örség egyebet se csinált egész éjszaka, mint ki-be szaladgált Duftighoz és vissza és hallgatta a szakadatlan sírándozását. Megpokrócozták, nem is egyszer. Nem használt. Duftig üvöltött és — tovább félt.

Végre aztán történt valami, ami elszakította örmester úr Gajdacs türelmének amúgy is gyöngé fonálát.

Egy szép napon kint a gyakorlótéren főhadnagy úr Földessy a járőrszolgálatról tartott iskolát a legénységgel. Oktatás közben észrevette, hogy Duftig elbóbiskol.

— Infanterist Duftig!

— Hír! — motyogta Duftig.

— Maga most elmegy ezen az úton, át a kis erdőn az országút hidjáig. Megállapítja, hogy a hidon átmehet-e minden fegyvernem, azután visszajön és jelenti az eredményt.

Duftig gyanakodva pislogott az erdő felé.

— Egyedül? — kérdezte.

— Mars! — felelte a főhadnagy úr ellentmondást nem tűrő hangon. Duftig eloldalgott.

Örmester úr Gajdacs megvetően nézett utána.

vonatközoan s e kérdés megvilágítását a bíróság első-sorban az érdekelt csendőregyének kihallgatásával öhajlja tárgyalni.

Vegyük sorra ezeket az eseteket.

Az első esetre vonatkozólag nem lehet eléggé hangsúlyozni, milyen fontos a csendőrségi jelentés (tényvázlat) lelkiismeretes és szakszerű megszerkesztése. A Szut. 76. §-a erre vonatkozólag kimerítő és pontos útbaigazításokat és utasításokat ad. Kövesse ezt szigorúan minden csendőr s olvassa figyelemmel azokat a gyakorlati tapasztalatokon alapuló szakszerű cikkeket, amelyeket e tárgyban a Csendőrségi Lapok közöl. Ha emellett kellő érzéke van, a gyakorlati tapasztalat kifogástalan jelentés-szerkesztővé fogja tenni és nem fog előfordulni, hogy jelentését hiányosnak vagy nem kellő szakértelemmel megszerkesztettnek minősítik. Szakszerűtlen és hibás például a jelentés akkor, ha ilyesmi fordul benne elő: »a gyanúsított a bűncselekmény elkövetését beismerte«. A bíróságok megszokták ugyan, hogy egyes gyanúsítottak a csendőrség előtt tett beismerésüket letagadják, de más az eset akkor, ha a gyanúsított lényegileg beismer ugyan, de egyúttal a beszámítást kizáró vagy lényegesen korlátozó védekezést is előterjeszt. Ilyenkor megkérdi tőle a bíró:

— Miért nem mondta ezt el a csendőrség előtt is?

— Elmondottam én ezt, kérem, ott is. Nem tehetek róla, ha nem vették írásba.

Igy válaszolván a vádlott, fontos lehet, hogy ez a válasza valóság-e. Ezért kell aztán megidézni a járőr tagjait, holott mindez pontos és szakszerű jelentés esetén fölösleges volna.

A második eset már nem okvetlenül írható a csendőrségi jelentés hiányosságának vagy szakszerűt-

lenségének rovására, mert előfordulhat teljesen kifogástalan jelentésnél is. Minden hivatását értő csendőrnök tudnia kell ugyan azt, mily lehetséges esetek képzelhetők a bűnper sorsát illetően, a gyanúsított változó védekezésmódját tekintve, de vannak esetek, amikor ily előrelátás mellett is fontos lehet valami, ami egyébként lényegtelennek látszott. Így például meghal birói kihallgatása előtt egy főtanu vagy elvész egy bűnjel. A csendőr erre nem számítva, mellőz bizonyos helyszini adatot megrögzíteni. A bíróság abban a föltevésben, hogy a helyszinen járt csendőr figyelmét az illető adat nem kerülte el s arra emlékezni fog, rendeli el a tanukihallgatást.

A harmadik esetre például szolgálhat egy legutóbb megtörtént eset, amikor azt állították, hogy a gyanúsított a nyomozás megkezdése előtt, bár a járőr szemeláttára, arculütötte a sértettet, majd a nyomozás közben bizonyos kijelentéseket tett s ezeknek a bíróság a gyanúsított akkori lelkiállapotára való tekintettel súlyt tulajdonított.

A negyedik eset arra vonatkozik, amikor rendszerint a védelem a nyomozó járőrt különféle szabálytalansággal gyanúsítja, hogy pl. bántalmazta a gyanúsítottat vagy a sértett javára valamely szabálytalansággal (kártalanítás kikényszerítésével, stb.) pártosságot árult el.

A csendőr egyének tanuként való szereplésének valószínű eseteit vázlatosan érintve, döntsük el a fent felvetett kérdést, mikor kifogástalan a tanu?

Kifogástalan a tanu akkor, ha egyéniségéből és vallomásából nyilvánvaló, hogy érzékei nem ejtették tévedésbe a tényekre nézve s megvan benne az igazmondás szeretete, vagyis megerősíti bennünk azt a

— Biztos, hogy megint megijed valamitől, — mormogta.

És valóban! Midőn Duftig mintegy tíz perc múlva újból előbukkant az erdőcskéből, viselkedése határozottan feltűnő volt. Inkább futott, mint sietett és ijedten nézdegélt hátra, mintha attól félne, hogy üldözik. Lihegve ért a századhoz. Haja csapzottan lógott a homlokába, arcán verejték csurgott végig, nadrágja hátsó részéből pedig hiányzott egy jó tenyérszál darab.

Gajdacs dühösen forgatta a szeméit, mialatt Duftig rogyadozó térdekkal állt meg a főhadnagy úr előtt.

— Végrehajtottam a parancsot? — kérdezte szigorú arccal főhadnagy úr Földessy.

— Hát nem hajtottam? — tárta szét kezeit Duftig siránkozva.

— Nos? Átmehet-e a hídon minden fegyvernem?

— Herr Oberlajtnant, jach melde gehorsamst... Lovasság és tüzérség átmehet, gyalogság nem.

— Megbolondult? Ha lovak átmehetnek, miért nem mehetnek emberek is?

— Hogy miért nem? Tessék megnézni a nadrágomat, — nyögte Duftig. — Én megpróbáltam.

— No és?

Duftig egy lépést tett előre és félig sűgva felelt:

— Harapós kutya van a hídon...

E meglepő kijelentésnek két következménye lett. Az első volt a legénység hahotája, amely Duftig szavai nyomán kitört. A második pedig az, hogy bevonuláskor őrmester úr Gajdacs így szólt cugszfűrer úr Gyárfáshoz:

— Azt pedig megmondom, most már elég volt. Ennek a Duftignak pusztulnia kell innen.

— A századtól?

— Azt hiszed talán, vállalná őt bármelyik századparancsnok? Hiszen csuffá teszi az egész ezredet. Nem. Végleg

el kell kerülnie a garnizonból. Csináljatok, amit akartok, én nem látok, nem hallok semmit, de...

Cugszfűrer úr Gyárfás arca felderült. Feszesen szalutált.

— Értem, őrmester úr!

*

Két nap múlva a tizennegyedik század került őrszolgálatba. Őrmester úr Gajdacs, mielőtt megcsinálta volna az őrség elosztását, beható és bizalmas megbeszélést folytatott cugszfűrer úr Gyárfással és káplár úr Keresztessel. E megbeszélés eredményeképp lett a régi löporraktár őrségének a parancsnoka Gyárfás. Az őrség Czepe, Balog, Kerekes és Duftig infanteristákból állott.

A régi löporraktár a városon kívül, a temető szélén volt. Elhagyatott, kevésbé bizalmatgerjesztő hely volt bíz ez, különösen éjjel. De az őrség derűs nyugalommal rendezkedett be az őrszobán, — Duftig persze nem volt éppen virágos kedvében. A többiek pedig, mintha a rendesnél is jobb kedvűek lettek volna. Sőt, mintha titokban összeösszevihognának...

A ködös, barátságatlan novembervégi este ráborult a világra. A legények egykedvűen cigarettáztak a kályha körül, a soros őrszem pedig épp oly egykedvűen sétált a mintegy száz lépésre fekvő löporraktár körül.

Egyszerre csak megszólalt Czepe:

— Cugszfűrer úr, tessék már valamit mesélni!

— Aztán mit meséljek? — kérdezte Gyárfás.

— Akármit. Nagyon unalmas ez az éccak.

Balog felkapta a fejét:

— Az ám. Meg aztán mesélni való is akadna elég éppen itt, a régi löporraktárnál, — mondta baljóslatú hangon.

— Hagyjuk nyugodni a halottakat, — felelte Gyárfás komoran.

hitet, hogy a tanu nem akar hazudni. Kifogás alá esik a tanu tehát akkor, ha valamely körülményből arra kell következtetést vonni, hogy a tanu csalódott vagy nem akarja megmondani az igazat.

Látjuk ebből, hogy az egész csendőr testület tekintélye érintve van abban az esetben, ha egy csendőrtanura kimondhatja az ítélkező bíróság a nagy nyilvánosság előtt, hogy vallomása nem érdemel hitelt, mert az események megfigyelésére nem volt képes vagy éppen azt állapíthatják meg róla, hogy szavahihetőségéhez fér kétség.

A csendőrnek tehát ezt az eshetőséget mind saját önérzete, mind a testület erkölcsi érdekeit tekintve mindenképen el kell kerülnie. Hogyan kerülheti el?

Elkerülheti akkor, ha elsősorban is hozzászokik a pontos megfigyeléshez s megfigyeléseinek logikus elrendezéséhez, ami hivatása betöltésének is egyik kötelessége. Ez azonban még nem elég. Megfigyeléseit és észleleteit meg kell, természetesen az emlékezőtehetség határain belül, rögzítenie és szerves összefüggésben és megfelelő sorrendben kell előadnia. E tulajdonságoknak hiánya szüli azokat a tanuvallomásokat, amelyek a beléjük szőtt »úgy hiszem«-ekkel, »úgy emlékszem«-ekkel és »úgy tudom«-okkal a bizonytalanság és kétségesség benyomását keltik. A vallomásnak tehát határozottnak kell lennie, a tudomásnak okát kell adni. Ugy hiszem, hogy így és így volt —, mit ér az ilyen vallomás emellett: láttam, hallottam, hogy így és így történt. Vigyázni kell, hogy a vallomásnak még a mellékes részletekben is meg legyen a hiteltérdemlősége, mert a vallomás részleges tévességéből könnyen következtetnek az egész vallomás értéktelenségére. Idevág különben a régi latin közmondás is: mendax in uno,

mendax in toto (aki részletkérdésben hazug, arról fel kell tenni, hogy a többi kérdésre is hazug választ adott). Nem szabad a vallomásnak ellentmondónak lennie, vagyis a tanu nem nyilatkozhatik ugyanabban a vallomásában ugyanarra a tárgyra vonatkozólag így, utóbb pedig amúgy. A hiteltérdemlőség rovására megy, ha a tanu változtatja a vallomását, vagyis kijavítja azt, amit előzőleg mondott. Természetesen, ha ez a változtatás első pillanatra gyanút kelt, a gyanú eloszlik, ha a tanu okát adja, miért változtatta meg előbbi vallomását. Ha helyes érv helyett pusztán annak a kijelentésére szorítkozik, hogy tévedett vagy haszontalan ürügyet hoz fel, a vallomás megváltoztatása a hazugság vagy könnyelműség gyanúját idézi felellene. A helyes érv felhozása azonban esetleg növeli a vallomás hiteltérdemlőségét, mert ezzel azt bizonyítja, hogy komolyan veszi vallomását. Például korábbi vallomásában azt mondta a tanu, hogy valamely esemény júniusban történt; utóbb azt vallja, hogy az esemény júliusban játszódott le s ezt megokolja azzal, hogy közben megtekintette írásos feljegyzéseit, amelyekben megtalálta a pontos keletet. Vagy: ugyanabban a vallomásban megokolja a változtatást a tanu azzal, hogy előzetesen félreértette a kérdést s a vallomás anyaga olyan, hogy a kérdést valóban félre lehetett érteni.

Fontos az is, hogy a csendőr a vallomás megtételekor pártatlanságának adja tanujelét, vagyis se rokonszenvet vagy ellenszenvet, se semminő érdekeltiséget ne áruljon el a vallomás. A Szut. 72. §-a megszabja e tekintetben a csendőr kötelességét, tehát az igazi csendőrt nem fogja megvádolni senkisémmel azzal, hogy vallomása valakinek a javára vagy kárára elfogult.

Oly vallomástételekről van itt szó, amelyekben

— De hiszen éppen hogy nem tud nyugodni szegény megboldogult Kocsis őrmester úr! Meg aztán itt van egy rekruta is, a Duftig, aki még semmit se tud. Pedig hát muszáj neki is tudni a dolgról, ha kedves az élete.

De most már Duftig is beleszólt:

— Te jó Isten!? Mi az, hogy, kedves az életem? Hát nem kedves? Hát van itt veszély? Cugszfürer úr, én kérem, hogy közöljön velem mindent nyíltan és őszintén. Nekem jogom van...

— Hallgatni! — felelte Gyárfás rendíthetetlen nyugodalommal. — De hát ha mindenáron akarjátok, én elmondom, amit tudok.

Feszült csend támadt. Kint kísértetiesen süvöltött az őszi szél. A kályha zúgott. Duftig kidülledő szemekkel, előrehajolva figyelt.

— Hát úgy volt a dolog, hogy vagy öt évvel ezelőtt szolgált itt az ezrednél az őrmester úr Kocsis. Nagy, hatalmas darab ember volt és két dolgról volt nevezetes. Először is arról, hogy ha ő valakit képen törölt a hatalmas tenyerével, annak két zápfoga menten kiugrott. Másodszor meg arról, hogy tiz-tizenkét liter bor meg se kottyant neki. Egyszer kijön ide éjjel vizitálni a posztot a löszerraktárnál. Rekruta volt a poszt, nem tudta a gevegriffet. Amint jött az őrmester úr, rosszul vágta fertigbe a puskát. Oszt kérdi a feldrufot. De az őrmester úr Kocsist csak elfogta a méreg, hogy a bundás nem jól csinálta a fertiget, hát nem mondta a feldrufot, hanem csak azt mondta:

— Az a vén rosseb egyen meg, te bűdös!

Oszt jött neki, hogy megigazítsa a puskát. De abban a szent pillanatban elsült a puská és az őrmester úr Kocsis holtan bukott a földre.

— Schrecklich! — sóhajtott Duftig.

— Itt temették el, ebben a temetőben, — folytatta cugsz-

fürer úr Gyárfás rendületlen komolysággal — oszt azóta nincs nyugta se neki, se a rekrutának, aki idekerül posztra. Mert ahányszor egy rekruta kerül posztra éjjel, mindig eljön megvizitálni, tudja-e a fertiget. Oszt ha nem tudja, úgy teremti pofon, hogy a rekruta képe menten olyan kertájhot csinál, hogy kitörik a csigolyája.

— Így járt a múlt évben a Nagy János, — vetette közbe Czepe.

— Meg a Steiner harmadéve, — szekundált Kerekes.

— Schrecklich! — sóhajtott Duftig újból.

— Hófehéren jön ki a temetőből, csak a sapka van a fején és a két szeme villog sötéten — szónokolt Gyárfás tovább. — Hej, de sok rekruta emlegeti, aki látta. Én is láttam. Mert csakis rekrutának jelenik meg. Azért ide ne is jöjjön bundás, amelyik nem tudja a fertiget.

— Schrecklich! — sóhajtott Duftig immár harmadszor.

Cugszfürer úr Gyárfás nyújtózott egyet, ásított, megnézte az óráját, azután felállott.

— No, Duftig, pakkolj fel. Megyünk ablóználni. Te vagy soron.

— Ééén?! Ééén? — riadt fel sápadtan Duftig. — Nincs az a pénz...

— Ne jártasd a szád! förmedt rá Gyárfás. — Mozgás!

De bizony mégis rábeszélés és fenyegetés kellett ahhoz, hogy Duftig felszereljen. Talán nem is sikerült volna, ha Kerekes bizalmasan félre nem hívja:

— Te Duftig, — súgta neki — van-e pénzed?

— Miért?

— Mert akkor nem lesz baj. Nem mondott el a cugszfürer úr mindent. Azt hallottad úgy-e, hogy az őrmester úr Kocsis mennyire szerette a bort. No hát még most, haló porában sem hagyja nyugton a nagy szomszúság. Igaz, hogy olyan vacak módon, mint te, senki se csinálja a fertiget.

a csendőr szolgálati eljárásában észleltekről tanuskodik. Sokszor hosszú idő telik el az észleléstől a kihallgatásig, éppenséggel nem csodálható tehát, ha bizonyos képzetek elhalványulnak vagy eltűnnek. Ezért, ha a csendőr el akarja kerülni a tanukihallgatáskor a fentebb jelzett helyzetet, amely a vallomás bizonytalanságával esetleg hátrányos megítélésével járhat, fel kell frissítenie emlékezetét. Az idézés kézhezvétele után tehát át kell néznie az illető szolgálati ténykedésekre vonatkozó hivatalos feljegyzéseket és fogalmazványokat. Ha az idézésből esetleg nem tűnnek ki, mily ügyben van szükség vallomásra, hivatalosan fel lehet kérni a bíróságot az ügy megjelölésére azzal a megokolással, hogy a tanu előzetesen az ügyre vonatkozó szolgálati feljegyzésekben foglalt adatokat átolvashassa.

Szolgálati ténykedésekről lévén szó, vigyáznia kell arra, hogy hivatalos titkot el ne áruljon. A Szut. 74. §-a előírja a csendőrre a titoktartás kötelezettségét, amelyet a tanuvallomás megtételekor is szigorúan szem előtt kell tartania. A Bp. megtiltja ugyan, hogy közszolgálatban levő vagy abból kilépett egyént a hivatali vagy szolgálati titkot érintő kérdésekre kihallgassanak, ha az illetékes fellebbvaló hatóság vagy parancsnokság a titoktartás köteleessége alól a tanut fel nem mentette, mégis megtörténhetik és elég gyakran meg is történik, hogy a tanuknak ily természetű kérdést ad fel akár maga a bíróság, akár a kérdezőre jogosult perbeli két fél. Természetesen ez tévedésből történik, mert a tanunak kell elsősorban tudnia, mily természetű és terjedelmű az ő titoktartó köteleessége. A csendőrnek tehát nagyon kell ügyelnie, hogy a titoktartó köteleességét meg ne szegje s ha ezt a köteleességét érintve látja, jelentse ki, hogy a kérdésre

nem válaszolhat, mert a szolgálati titoktartás köteleességét érinti. Vigyáznia kell azonban, hogy ez a kijelentése valóban szolgálati titok megtartására vonatkozzék, mert ha helytelenül ítéli meg a dolgot, a vallomás megtagadásával nevetséges vagy a bíróságot is bosszantó helyzetbe kerülhet.

Itt említjük fel példa gyanánt a besúgókra vonatkozó kérdést. A Szut. 360. pontja szerint a besúgó neve és szereplése szolgálati titok. Adott esetben valamely érdekelt fél firtathatja, nem ugyan a besúgó nevét, hanem magát a besúgás tényét. A tanuként kihallgatott csendőr lehetőleg kerülje a szolgálati titokra való hivatkozást, nehogy fontoskodónak lássék. Mikor tehát az az eset, hogy a csendőr nyomozása a besúgó értesítéséből indult el s értesülése forrására adnak fel kérdést, mondja ezt: az ügyről szolgálati úton értesültem, más részletekről nem nyilatkozhatom, mert ezek a részletek a szolgálatnak belső vitelére vonatkoznak. Nagy hiba természetesen, ha magában a csendőrségi jelentésben ilyen kifejezés fordul elő: besúgás folytán a járőr arról értesült... Erre nincs semmi szükség, mert hiszen ha a besúgást a nyomozás nem támogatja, annak hangoztatása szükségtelen, ha pedig támogatja, maga a besúgás tényének ismerete a büncselekményt elbíráló hatóságra nézve lényegtelen.

Legkényesebb és legnehezebb helyzetbe a csendőr akkor kerül, ha oly kérdéseket kap fel, amelyekről fentebb a 4. pontban szoltunk, vagyis eljárásának szabályszerűségét érintő kérdésekre kell nyilatkoznia. Itt a csendőr vallomását nyilvánvalólag eleve érdekeltnek fogják vélelmezni, mert hiszen ha eljárása teljes szabályszerűségéről tesz vallomást, az érdekelt ügyfél bizonyára azt fogja róla gondolni, hogy saját jól felfogott

De ha jön, oszt ki akarja csavarni a nyakadat, mondj neki csak annyit: »Egy-két lityi nem a világ!«, oszt nyomjál oda vagy két koronát. Én is így csináltam rekruta koromban, oszt csakis ezért élek. Hát, most tudod.

E bizalmas közlés némileg visszaadta Duftig lelkierejét és végre nem ellenkezett, mikor cugszfürer úr Gyárfás kilóditotta őt az örszoba ajtaján. Öt perc múlva Duftig egyedül állt az őszi éjszakában, szemben a temetővel és vacogó fogakkal hallgatta a cugszfürer úr és a leváltott Czepe távozó lépteit.

Jó félórán át nem történt semmi és Duftig kezdett némileg megnyugodni. Az első ijedtség után nyugodtabban jártak a gondolatai. Nem először ugratták őt a bakák. Hát persze, most se lesz máskép. Kisértet, aki bort iszik? Nem lehet az igaz. Lassan-lassan elmúlt a nagy halálfélelem. Nem mintha nem rezzent volna össze minden megreccsenő galy neszére, nem mintha nem várta volna szorongva a leváltást. De az a história a halott őrmesterről? Biztosan mese. Önkéntelenül is a temető felé pillantott — és íme. Alig húsz méterre tőle, a temető árkából hófehér alak emelkedett elő, villogó, tüzes szemekkel, katonasapkával a fején és lassú, méltóságteljes léptekkel közeledett Duftig felé.

Duftig pedig csak állt, állt, megdermedve a rémülettől.

— Az őrmester úr Kocsis! — zsibongott át agyán a gondolat. Elszaladt volna, de nem tudott. Térdei megroggyantak, a puska lecsúszott a válláról. A rém pedig megállt előtte és dörgő hangon megszólalt:

— Hogy az a vén rosseb egyen meg, te büdös!

Éppen, ahogy a cugszfürer úr mesélte. Duftig térdre rogyott, hangtalanul mozgatva ajkait.

— Hol a fertig? Hol a feldruf? — kérdezte a túlvilági hang.

Duftig talán nem is hallotta. Már félholt volt a félelemtől. A kísértet egészen közel jött.

— Dögölj meg, bundás!

Ütésre emelte hatalmas tenyerét. Duftig már érezni vélte a hatalmas pofont, amely eltöri a csigolyáját. Most, a végső rémület megoldotta a nyelvét. Eszébe jutottak a varázsigék:

E... e... egy... ggyj... két... li... li... tyityi-tyi... — makogta.

— Az már más, — szolt a kísértet megenyhülve. — Látom, van legalább tisztességtudás benned. Aztán mit adsz az életedért?

Minthogy kezét ismét leeresztette, Duftig feléledt egy kisé.

— Két... nem, három koronát! — lihegte.

— Hahahaha! — harsogott őrmester úr Kocsis szelleme. — Három koronát? Mikor még a fertiget se tudod? Azt már nem!

És újból ütésre emelte a kezét.

— Nem, négy... nem, fogok adni öt koronát! — siránkozott Duftig. — Jach melde gehórzám, nagyságos őrmester úr, hatot fogok adni! Nincsen több pénzem, zoj zoll ach lében!

— Hazudsz, pimasz! Hát az a tíz korona, amit ma kaptál a postán?!

De Duftig nem azért volt Duftig, hogy még a kísértettel is alkudni meg ne próbálta volna.

— Nagyságos őrmester úr, melde gehórzám... mi marad akkor nekem? Miből fogok én megélni? Fogok adni nyolcat!

— Nyolcat? Nem bánom! — mondta az őrmester úr szelleme némi megfontolás után. — Ide vele!

érdekében nem vallotta be eljárása hibáját vagy szabálytalanságát. A Bp. szerint nem kötelezhető a tanu vallomástételre vagy valamely kérdés tárgyában feleletre, ha abból reá vagy hozzátartozóira jelentékeny kár vagy szégyen háramolnék. Elvileg tehát éppen nem minősíthető helyesnek, ha valamely hivatalos eljárás szabályosságát vagy szabálytalanságát a hivatalos eljárást végző egyénnel óhajtják éppen tanuvallomás alakjában tisztázni. Meggyanúsíthatják a tanut, hogy saját érdekében védte magát, ha pedig megtagadja törvényszerűen a vallomástételt, a szabálytalanság beismerésének fogják ezt tekinteni. A bíróság mégis elrendeli néha ily esetben is a tanukihallgatást, mert nem tételezi fel a csendőrségről a szabálytalan eljárást és súlyt helyez arra, hogy ezt a főtárgyalás termében maga az érdekelt csendőr jelentse ki, hiszen alaptalan gyanúsítás esetén nem kicsinylendő érdeke lehet a szabálytalansággal gyanúsított hivatalos személynek az is, hogy gyanúsítóival szembeszálljon s a gyanú alaptalanságát meggyőzően kimutassa.

Mi e kérdés megoldásában nem tudunk más tanácsot adni, mint azt, hogy a csendőr mindenkor a Szut. rendelkezéseihez tartsa magát, hogy attól való eltérés esetén ne kerüljön seholye kínos helyzetbe. A Szut. rendelkezéseinek kerete minden körülmények közt a cselekvésnek oly törvényes szabadságát biztosítja számára, hogy hivatásának a szabályok megtartásával a legkövetesebben megfeleljen és semmiféle olyan eszköz igénybevételére nem szorul, amit megvallani utóbb szégyelnie kellene.

Összefoglalva a mondottakat, a tanuként kihallgatott csendőrnek kifogástalan személyes tulajdonságokat kell elárulnia, vallomásának a valóság benyo-

Duftig reszkető ujjakkal szedte elő a pénzt. A szellem zsebrevágta, majd így szólt:

— Most az egyszer megkegyelmezek. De eljövök, ahányszor posztra kerülsz. És jól jegyezd meg, hogy mindig legyen nyolc korona a zsebedben! Hogy pedig megemlékezzél a fertigről is...

Két villámgyors, hatalmas pofon csattant el Duftig képén, ki menten csillagokat kezdett látni. Mire magához tért, a kísértet eltűnt...

Ugy volt megírva a sors könyvében, hogy a megmientett két korona se maradjon Duftig zsebében. Mert amikor magához tért, ész nélkül futott az örszobára. Ott mindenekelőtt a cugszfürer úrtól kapott ismét két pofont, amiért otthagya az örhelyét. De miután elmondta a történeteket, a cugszfürer úr kegyesen megengedte, hogy azon az éjszakán Duftigot a többiek helyettesítsék az őrtállásban. Ketten vállalták is, — fejenként egy-egy koronáért...

Duftig egész éjjel sirt. Másnap egész nap számolt. Harmadnap pedig kérte a kihallgatáson az áthelyezését egy másik ezredhez.

— Miért? — kérdezte a kapitány úr.

— Mert nem birom a posztolást!

— Hogy-hogy?

— Nem birom — anyagilag! — hangzott a rejtélyes válasz.

A kapitány úr nem firtatta a dolgot, örült, hogy szabadul Duftigtól. A Kocsis őrmester kísérteti felszerelése pedig szépen visszakerült — Gajdacsí raktárába.

És azt se firtatta senki, hogy honnan van Czepének, Balognak és Kerekesnek, no meg a dörgő hangú, hatalmas termetű káplár úr Keresztesnek az a tíz koronája, amit még aznap este a kintinban bevacsoráztak. Őrmester úr Kocsis jötevő szellemét is meghívták...

mását kell keltenie, hogy a csendőr, mint tanu hitelt érdemlő legyen. Mikor vallomását a bíróság megbírálja, a bírálat mindig e két sinen halad. Itt kell megjegyeznünk egyébként, hogy a tanu szavahihetősége és vallomásának bizonyító ereje két különböző dolog. A tanu legfeljebb hitelt érdemelhet, a vallomás azonban a benne foglalt tény lényegtelenisége miatt nem ad bizonyosságot; viszont hiába vall döntő tényt a tanu, ha szó fér igazmondásához.

Egyszóval a csendőr, ha tanu is, maradjon meg csendőrnek. Vallomása értelmes, komoly, jellemes, megdöntött férfi vallomása legyen s mint a csendőr egész munkája, vallomása is az igazságszolgáltatás támasztéka és segítsége legyen. Vallomásából az igazság tiszta fénysugarának kell kivillannia, nem szabad rossz fátylának lennie, ahol a füst elfedi a lángot. Mindez azonban nem jelenti azt, hogy a csendőrt mint tanut általában külön kiváltságos hely illetné.

Régi bűnesetek, régi nyomozók.

A régi bűnözők lelki világát kutatva, igen érdekes és figyelemre méltó körülmény az, hogy a bűncselekményre indító ok, annak mérvéhez képest, aránytalanul csekély, sokszor semmi: virtus. Unalmukban diskuráló pásztorlegények, csárdában mulató korhely cimborák egyetlen szava: — »Nem mernéd leütni az első embert, akivel találkozol« — elegendő egy véres bűncselekmény elkövetésére. Ha pedig egy kapcabetyár (apró lopásokon tengődő) magasabb s elismert társaságba vágyott, akkor bizony sokszor egy minden cél és érdek nélküli gyilkosság végrehajtása volt a felvétel próbája.

Ez az oka annak, hogy az ötvenes-hatvanas években, a Ráday-korszak előtti időkben, az emberélet elleni véres bűncselekmények száma rendkívül magas és mert a bűncselekmények nagysága nem áll egyenes arányban az indító okok nagyságával, e véres bűncselekmények elkövetésében a kiderítetlen nyomozások száma is rendkívül magas.

Mai nap egy gyilkosság kiderítése aránylag a legkönnyebb, mert a bűnöző lelki kultúrája szerint ma az indító ok, az elérhető cél nagysága egyenes arányban áll a bűncselekmény súlyosságával, nagyságával. De akkor, amikor a virtuskodó legény, a betyárjelölt kiáll a keresztútra s az első embert, legyen az öreg, asszony, leány vagy gyermek, leüti, hogy bebizonyítsa: van hozzá kurázsija, — a nyomozóknak bizony nagyon nehéz volt a nyomozás során olyan nyomot kapni, amely a bűnös elfogásáig vezetett.

Csak egy esetet említek meg. Kiderítetlen régi gyilkosságot.

Mezőtúr és Szarvas között egy vándorló esernyőcsináló hulláját találták meg. A szerencsétlen ember fején hatalmas fejszevágás. Holmija, esernyői, ruhái megvoltak, bizony soha senki se állapította volna meg azt, hogy e szerencsétlen, hazátlan, csavargó mesterember rablógyilkosság áldozata, ha a tettes bosszúságában és virtusból ezt el nem árulja.

Az áldozat mellén ugyanis egy cédulát helyezett el a bestiális ember, amelyen ez állott:

»Könnyebb 85 krajcárért egy ember életét venni, mint ugyanezért napszámba dolgozni.«

Ebben az esetben a bűnöző tudta, hogy egy szegény esernyőssel van dolga, akinél nem sok pénz lehet, tudta azt is, hogy azt a pár krajcárt ráijesztéssel is elveheti áldozatától. Tudta azt is, hogy az ilyen módon elkövetett bűncselekményért, ha a törvény előtt számolnia kell, nem kapott volna súlyos büntetést. Nem kellett volna tehát gyilkosság útján megszabadulnia egyetlen tanújától.

És az ismeretlen bűnös mégis a gyilkosságot választotta, valószínű, hogy bestiális megszokásból, vagy virtusból. Ez utóbbi mellett szól hetvenkédő, borzalmas levele is.

A rablógyilkosság soha nem derült ki, még pedig azért nem, mert az indító ok aránytalanul csekély volt egy ilyen borzalmas bűncselekmény elkövetésére.

Akkor, amikor az emberélet a bűnözők előtt ilyen olcsó volt, akkor, amikor nap-nap után ilyen és hasonló bűncselekmények sokszorozták a nyomozó hatóságok hatalmas munkáját, bizony a nyomozást irányító csendbiztosoknak egy-egy gyilkosság nagyobb gondot okozott, mint manapság, a telefon, telegráf, rádió, daktiloszkópia korában, a mai kulturált világban, amikor a bűnöző a bűncselekmény elkövetése előtt pontos számítást csinál: érdemes-e az eredményért a bűncselekményt elkövetnie, nem lehetne-e ugyanezt az eredményt könnyebben, kevesebb kockázattal vagy leleplezés esetén kisebb büntetés reményében elérni.

Mert ma a bűnöző így számít, így spekulál s ugyanezt a számítást megteszi a jó nyomozó is és addig kalkulál, míg nyomra nem talál, míg a tettest hurokra nem keríti. Éppen ezért ma a legtöbb gyilkosság eredményes nyomozással kerül napvilágra.

A kiderítetlen gyilkosságok számát ma inkább a kéjgyilkosságok száma szaporítja. Miért? Az indító ok elrejtettségénél fogva, mert a nemi ösztön kielégítésének elfajulása pillanatnyi elmezavart idéz elő, amely a kielégítés után megszűnik, de a tettes borzalmas cselekedetének eredményét titkolja s nemi gerjedelmek nélkül normális, úgy, hogy ilyen állapotában borzalmas hajlamaira még a lelkiógyógyászattal foglalkozó legnagyobb tudós se tud következtetni.

Az indító ok elrejtettsége is csak fenti teóriámat igazolja, mert az elrejtettség és kicsinység fogalma e teóriában csaknem fedi egymást. Olyan gyilkosság körül, ahol az indító ok nincs arányban a bűncselekmény nagyságával, a nyomozás rendkívül nehéz. Ha a nyomozás eredményt ér el, az csakis a nyomozó rátermettségét és kiválóságát dicséri.

Elmondok egy esetet, amelyet Sztraka György, Békésvármegye főcsendőrbiztosa bogozott ki, amely iskolapéldája annak, hogy a bűncselekmény indító okának sejtése nélkül milyen nehéz nyomra találni, de iskolapéldája annak is, ha a bűncselekmény nagysága nincs egyenes arányban az indító ok nagyságával, milyen váratlanul megdöbbentő fordulat állhat be a bűncselekmény kiderítésének pillanatában.

1867. márciusában Galambos-pusztáról*) juhászok azt a hírt vitték be Szarvasra, hogy Cservenka János tanyáján a 17 éves Miska fiút átlőtt koponyával halva találták a tanya szobájában az ágyon fekve. Elmondták a hirhozók azt is, hogy a nagyobbik fiú, a 21 éves János eltűnt a tanyáról. Eltűnt vele a kocsi s két ló szerszámostól. Nyitva találtak ott mindent, szobát, kamarát, magtárt. Nem tudják, mi történt?...

Szarvas községben pihent ekkor Dombár János perzekutor hadnagy néhány pandúrral. Bobály bandáját kerítették, aki Kondoros tájékát tette kellemetlenné. A perzekutor hadnagy nyergeltetett, de mielőtt a helyszínre kiment volna, egy szarvasi esküdttel elkísértette magát az öreg Cservenka János gazdához, hogy kikérdezze fiairól s hogy esetleg olyan körülményeket tudjon meg, amelyeknek a nyomozás során majd hasznát veheti.

Az öreg Cservenka feleségével Szarvason lakott, csak ritkán ment ki tanyájára, ahol a gazdaságot két fia vezette, akik vasárnaponként felváltva jártak haza tisztálkodni és elemózsiáért. Sírva fogadták a háznál a törvény embereit, mert a gyászos hírrel érkező juhászok először a megölt Cservenka Mihály szüleit keresték fel. A gyászbaborult szülők

elmondták, hogy mind a két fiuk nagyon jó fiú. Szorgalmasan dolgoznak a tanyán s ha kéthetenként bejött az egyik vagy másik, vasárnap 10 krajcárt kaptak, azzal elmentek a délutáni táncba, onnan rendszeren hazajöttek estefelé s újra kimentek a tanyára. Soha semmi panasz sem volt ellenük. Elmondták, hogy a szomszédtól kocsit kérnek s kimennek a tanyára fiuk holttestéért. Csak ennyit tudott meg a nyomozást vezető Dombár perzekutor hadnagy, aki kis csapatával lóra pattant s kilovagolt a helyszínre, ahol a nyomozást megkezdte.

Pandúrjait szerteszéjjel küldte, ő maga pedig a helyszín alapos megvizsgálásához fogott. Mindent úgy talált, ahogy a pásztorok mondták. A hulla fekvéséről látszott, hogy a szegény Miskát ágybanfekve érte a halálos lövés, mégpedig egész közelről. Ha a sebhely nem a koponya hátsó részén lett volna, ha a nagyobbik fiú, a ló, kocsi nem hiányzott volna, könnyen megállapítható lett volna még az öngyilkosság is, de így csakis komoly bűnesetről lehetett szó.

A messzebb lakó szomszédok sem a lövés zaját nem hallották, sem pedig a tanyára bejönni vagy kimenni nem láttak senkit. Valamennyi szomszéd csak jót tudott mondani a két Cservenka fiúról. Közben a szülők is kiérkeztek a tanyára s megtették az intézkedést a hulla elszállítására, amikor a tanya felé egy szekeret láttak kocogni az egyik pandúr kíséretében, amelyen ketten ültek: az eltűnt Cservenka János és egy uradalmi csösz. A szekér és a lovak Cservenkéké voltak.

Az uradalmi csösz azután elmondta, hogy a Hármás-Körös partján találta meg a kocsit és a befogott lovakat. Ott legeltek a friss gyepen. A kocsin két félzsák búzát talált. A lovak nem voltak hajszoltak. Majd a lovak gazdája után nézett. Azt is megtalálta hosszas keresés után. Egy fához volt kötéllel kötözve, szája pedig ronggyal volt betömve. Kiszabadította az ifjú Cservenka Jánost, akit ismert s akit éppen Szarvasra akart bevinni, amikor a pandúr rájuk akadt, mert a fiatal Cservenka feljelentést akar tenni ismeretlen kőborcigányok ellen, akik az elmúlt éjjel rájuk törtek, öccsét legyilkolták, őt magukkal ragadták s a magtárt kifosztották.

Dombár János ezután az ifjú Cservenkát kérdezte ki. Cservenka elmondta, hogy hajnalban a lovak után nézett az istállóban. A tanyaépületbe vezető ajtót nyitva hagyta. Mikor a lovak elé szénát hányt, lövést hallott. Vasvillával a kezében a tanyaépületbe futott. A sötét konyhában bekormozott arcú szakállas cigányok lefogták s meg akarták gyilkolni, de könyörgésére megkötötték, száját felpeckelték és saját kocsijukra dobták, amelyen több zsák búza volt s elvágattak vele.

A Körös hajlásánál a búzát más kocsikra rakták, őt egy fához kötötték s a lovakkal, kocsival együtt otthagyták. Ott talált rá a csösz, majd megkérdezte, hogy öccsével mi történt, nem lett-e neki valami baja, mert nem tud róla semmit, mivel a tanyaszobába nem mehetett be, mert a rablók lefogták.

Mikor megtudta, hogy öccsét agyonlőtték, sírva fakadt.

Ebből a vallomásból kiindulva, Dombár pandúrjaival az ismeretlen kőbor cigányok után vetette magát. Az útjába eső községekből a gyilkosság hírére és körülményeit staféták útján juttatta tovább s csakhamar Békés-, Bihar-, Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye hatóságai nagyobb szerű hajtóvadászatot rendeztek kőbor cigánykaravánok után, amelyek alaposan gyanúsíthatók a Cservenka-tanya kirablásával és Cservenka Mihály meggyilkolásával.

El is fogtak két-három karavánt, amelyek tagjait erős vallatás alá fogták. Ezek be is ismertek sok mindent — kisebb-nagyobb bűncselekményeket, de a Cservenka-tanyán történeteket nem vállalták, sőt csaknem valamennyi cigánykaraván elfogadható alibit is tudott bizonyítani.

Két-három hét is elmúlt, de bizony a fiatal Cservenka Miska gyilkosa nem került kézre.

Dombár János perzekutor hadnagy az esetről, elmarad-

*) Galambos pusztája ma már nincs Békéscsaba térképén. Ez Csabacsüd, Szent-András és Szarvas közötti háromszögben fekszik, somos erdőjéről, ahol rendkívül sok vadgalamb fészkel, nevezték „Galambosnak”. Ma szántóföld Csabacsüd község határában.

sáról részletesen beszámolt akkori főnökének, Sztraka György Békés vármegye főcsendbiztosának, aki az eredménytelenséget nem igen szerette. Meg is mondta nyiltan és igen nagy lármával (süket volt, azért beszélt nagy hangon) alantasának:

— Nem tudtok nyomozni! Majd ha arra lesz utam, kezembe veszem az ügyet, hátha lehet valamit csinálni.

Majd ha arra lesz utam...? Pedig Sztraka Györgynek sűrűn akadt arra útja. Hol csendbiztosi ruhában lóháton. Hol gyalogszerrel parasztnak öltözve mezítlábasan, mert az Alföld egyik veszedelmes vadjárja, a messzeföldön híres Bobályra és bandájára vadászott, aki gyakran volt vendége a kondorosi, szentmiklósi, csabacsüdi csárdáknak.

Ezeket az utakat magányosan járta, mint ahogy magányosan fogta el Bobályt is; ennek a történetét is megírom majd egyszer.

Rövidesen eljutott Sztraka György a Cservenka-tanya tájékára. De hát az ő portyázása mindig különös és sajátos volt. Az ember sohase tudta róla, hogy hivatalos úton jár-e? Sohase tudta senki, hogy milyen ügyben nyomoz. Akkor, amikor az ember azt hitte, hogy kedélyesen nevetgélve beszélget, akkor adta fel a legfogasabb kereszt-kérdéseket, amelyekre mindenki gyanú nélkül válaszolt. Kiszemelt áldozatát úgy járta körül óvatosan, mint a macska a forró kását. A bizonyítékokat oly szorgalmasan gyűjtötte össze, mint a méh a mézet, mikor már minden bizonyíték a kezében volt, úgy csapott rá a delikvensre, mint az oroszlan. Fizikai ereje is meg volt hozzá. Akit ő megfogott, az meg volt fogva a bizonyítékok erős hálójában. Akiket a törvény elé állított, azoknak a bűnpere sohase végződött felmentessel.

Valószínű, hogy nem akkor kezdett foglalkozni ő már ezzel az ügygel, amikor a Cservenkaék tanyaházába belépett, sőt bizonyos, hogy útközben megtudta azt, hogy a fiatal Cservenka Jánosnak bizony nem elég az a picula, amit kéthetenként apjától kap, hogy a szarvasi vasárnap délutáni bálát végigtáncolhassa, megtudta azt is, hogy Cservenka János hétköznapiakban is este sötéttel hol kocsin, hol lóháton ellátogat a csabacsüdi csárdába, ahol a csapláros leánya körül taposta a földet, ahol felírásra mulatott, ahol azután a számlát búzával fizette.

De hát ez nem volt ujság Sztraka György előtt, mert úgy volt az akkor is, úgy van az most is, hogy a gazdafiúk, kik a tanyán robotolnak, de munkájukért a szülő nem fizet, úgy szereznek pénzt, hogy a magtárt megdézsmálják. De hát Sztraka György, mert nyomozott, ezt is feljegyezte magának a nyomozása során, mert nem tudja, hogy minek hol veszi majd hasznát.

Kint a tanyán ott volt az ifj. Cservenka János, meg egy béreslegény féle, aki a tragikus halált halt fiút helyettesítette a gazdálkodásban.

Sztraka Györgyöt ismerték az egész vármegyében, ismerhette a fiatal Cservenka is, mert amikor a főbiztos belépett a szobába, egy pillanatra zavarba jött, de azután szépen letessékelte a lócáskanapéra a főbiztost, aki nem váratott magára, de megmondta, hogy a Miska gyerek meggyilkolása ügyében szeretne tisztán látni, majd felszólította a fiatal embert, hogy mutassa meg, hogy tartotta a vasvillát maga előtt, amikor a konyhába belépett, honnan ugrottak rá a bekormozott rablók, cigányok voltak-e és ha cigányok voltak, azt honnan tudja? Hogy könyörgött az életéért, hogy kötötték meg? Be volt-e már a ló a kocsiba fogva? Miért vitték el? Miért kötötték meg? Miért nem vitték el a kocsit, lovat?

Ugy hullottak a kérdések, mint a pörölycsapások. A fiatal Cservenka János homlokán kiütött a verejték, amíg minden kérdésre megfelelt. Fel is lélegzett mélyen, amikor látta, hogy a híres főpersekutor abbahagyta a kérdezést. Sztraka György be is fejezte a kérdezgetést, felállt a lócakanapéról,

két-három hatalmas ütést mért agarászó ostorával a csizmaszárára, kifordult a pitvarba, kiment az istállóba, körüljárta a tanyát. A csizmaszárát már vagy száz ütés is érte, amikor újra visszatért a tanyaszobába. A fiatal Cservenka még ott ült, ahol elébb hagyta. A homlokát még mindig törülgette az ingeujjába. Sztraka György maga elé intette a legényt, majd rászólt nem mérgesen, de nagyon meggyőző határozottsággal:

— Most már csak azt mondd meg nekem, édes fiam, hogy miért lötted agyon az öcsédet?!

A fiatal legény lesütötte a szemét a csendbiztos előtt s elhaló hangon így válaszolt:

— Hát maga tudja, hogy én öltem meg az öcsémet? — Majd sírva fakadt és beismert mindent.

Elmondta, hogy ő a csabacsüdi csárdás leányába szerelmes volt s csaknem minden este odajárt. Ivott, mulatott és a számlát búzával fizette. A tanyai magtár alaposan megapadt. Öccse ezért sokszor szemrehányást tett neki, sőt utoljára azzal fenyegette meg, hogy szüleinek elmond mindent. Ő attól félt, hogy öccse a fenyegetést beváltja s ekkor fogamzott meg benne az a gondolat, hogy öccsét megöli, hogy az egész komédiát végig játssza s a rablótámadás meséjével a nyomozást hamis irányba tereli.

Volt egy régi pisztolya, amiről csak öccse tudott. Ezt megtöltötte s amikor öccse elaludt, ágyához lopódzott s közvetlen közélről koponyájába lött. Ezután a pisztolyt a tanya kútjába dobta. Odahajított 15 üres zsákot is kövekkel megrakva, hogy a magtár kirablását valószínűvé tegye. Majd kocsira ült s egy hosszú, többször görcsölt kötelet is vitt magával és a Hármaskörös hajlásához kocsizott, itt a kocsit, lovakat elhagyta, egy fát keresett ki, ahhoz kötötte magát. A kötél nem is volt megkötve. Annak egyik végét a markában tartotta. Hogy a csösz ezt nem vette észre, az azért történt, mert a régi görcsöket oldotta ki s amikor a kötél így meglazult, engedte el a markában lévő kötélvéget.

A zsákok és a pisztoly is előkerült a tanya kútjából s a beismerésben lévő fiatal legény a vármegyei ház tömlöcébe került s fiatal korára és bűnbánó beismerésére való tekintettel csak életfogytiglani fegyházra ítélték el.

Ime egy eset a teóriám bizonyítására.

A bűncselekmény súlya nem volt arányban a bűncselekmény indító okával.

A nyomozást megindító persekutor-hadnagyot is a nyomozásában ez zavarta meg. Nem gondolt, nem is gondolhatott rá, hogy egy pár zsák búza elcsenésének eltitkolása, hogy egy szülői dorgálástól való félelem elegendő ok lehet egy testvérgyilkosság elkövetésére. De mert csak ilyen csekélység volt a bűncselekmény indító oka, a tettes a nyomozás köréből kikerült s a nyomozás más irányba terelődött.

Hogy a tettes mégis az igazságszolgáltatás kezébe került, ahhoz szükség volt Sztraka György zseniális nyomozótalentumára, amellyel számos nehéz és sötét bűnyügre derített világosságot.

Lássuk most már azt, hogyan és mi módon juthatott

Az 1848—49-iki szabadságharc utáni időkben az egyik osztrák tiszt az aradi vértanúk neveiből az alábbi mondatot állította össze, amely azután Magyarországon közkezen forgott:

Pannonia	(Pöltenberg)
Vergiss	(Vécsey)
Deine	(Damjanich, Dessewffy)
Todten	(Török)
Nicht	(Nagy Sándor)
Als	(Aulich)
Kläger	(Kiss, Knezich)
Leben	(Lahner, Lázár, Leiningen)
Sie	(Schweidel)

(Magyarország, ne feledkezzél meg halottaidról! Mint vádlók élnek ők.)

Mexikói letartóztatási intézet férfiak részére.

el Sztraka György csendbiztos odáig, hogy a tettest ott találta meg, ahol azt senki sem sejtette.

Ennek az oka az, hogy a nyomozó csendbiztosnak soha sem volt szokása egy teóriát kitalálni és felállítani előbb s ennek a teóriának a beigazolásához gyűjteni a bizonyítékokat azért, hogy kitalált teóriáját alátámassza, hanem ő induktív módon a szerzett bizonyítékok alapján rekonstruálta a bűncselekményt, amely után már csak a tettes kézrekerítése hiányzott a befejezéshez.

Láttuk, hogy mielőtt kiment volna a Galambos-pusztára, több helyen érdeklődött Cservenka János egyénisége felől. Így tudta meg, hogy a nagyon szolidnak hitt Cservenka szívét szerelembe borította a csabacsüdi csapláros leánya, így tudta meg, hogy az ifjú Cservenka édesapja búzászsákjait áldozza fel a csabacsüdi Vénusz szerelmi oltárán. Ez az adat látszólag semmi, de mégis valami. Egy szem az induktív következtetés láncában. Még pedig olyan fontos szem, amely nélkül az egész következtetés nem ért volna semmit. Ez a látszólagos semmi volt az indító ok, amelynek tudata nélkül a nyomozás csak sötétben tapogatózik.

A siker második fontos alapja volt a gyorsan feladott kérdések özöne. A delikvens gondolkozni sem tudott, oly gyorsan kellett válaszolnia a látszólag összefüggéstelen kérdésekre. És ezek a látszólagosan összefüggés nélküli kérdések, a nyomozó agyában rendszerbe foglalt kérdések voltak anélkül, hogy azt a delikvens tudta volna.

Néhai Sztraka György, amikor erről a bűnesetről beszélgettünk, elmondta, hogy a kérdéseire adott feleletek közben szerzett gyanúkokokat az ifjú Cservenka János ellen. Csak két kérdésre és válaszra emlékszem már vissza.

— Hát vasvilla volt nálad, amikor az istállóból a tanyába szaladtál?

— Igen.

— Hogy tartottad a vasvillát.

— Mellemhez szorítva előre, úgy mint a katonák a szuronyos puskát.

— Honnan ugrottak rád a sötét pitvarban.

— Egyik előlről, a másik az ajtó mögül hátulról.

Látod öcsém, mondotta, itt már láttam, hogy a fiatal Cservenka gyanús, mert ha a sötétben az egyik támadó elülről támad, úgy akkor a vasvillába szalad. De megzavarodott a fiatal legény akkor is, amikor megkérdeztem, hogy be voltak-e már a lovak fogva a szekérbe s ekkor azt válaszolta, hogy igen. Pedig míg lefogták és megkötözték, az ő elbeszélése szerint pár percig tartott, de kérdezősködésem közepette már elfelejtette, hogy előbb azt mondta, hogy a lovaknak szénát dobott, amikor a lövést hallotta.

— S mert a szomszédok senkit bejönni, sem kimenni a tanyára nem láttak, a szomszéd kutyái is csendben voltak, akkor, amikor a büntény éjszakáján a kocsi a Cservenkéék tanyájáról kifordult, azok idegen emberek, de cigányok semmiesetre nem lehettek.

— Így állapítottam meg, hogy öccse meggyilkolásában Cservenka János bűnös lehet, de az indító ok még előttem sem volt tiszta, azért kérdeztem meg tőle:

— Most már csak azt mondd meg nekem, édes fiam, hogy miért lötted agyon az öcsédet?!

Bizonyára néhai Sztraka György is a bűncselekmény indító okát sokkal nagyobbnak tartotta, mint ami tényleg volt.

Az italmérési helyiségek rendszete és a csendőrségi szolgálat.

Irta: **Dr. TÚREI-OSVÁTH ISTVÁN** rendőrfogalmazó.

(2. közlemény).

Viszont tény az, hogy a háborút követő években az ipari életben a nők részére tömeges elhelyezkedési lehetőség kínálkozott az italmérő helyiségekben. Nem képez akadályt ebből a szempontból az italméréssel foglalkozó iparágak bizonyos mérvű éjjeli üzeme sem. Mert az ipari üzemekben alkalmazott nők éjjeli munkájának eltiltásáról alkotott 1911. évi XIX. tc. 2. §-a határozottan kimondja, hogy a női alkalmazottak éjjeli munkaszünetére vonatkozó tiltó rendelkezés nem terjed ki a vendéglőkre, kávéházakra és más olyan üzletekre, amelyek élelmicikkeket az üzletben való elfogyasztásra szolgáltatnak ki.

Ezidőszerint az italmérő helyiségekben a női személyzet alkalmazását csak ott lehet eltiltani, ahol erre vonatkozólag érvényes, tehát kormányhatósági jóváhagyást nyert önkormányzati szabályrendelet kifejezett tiltó rendelkezéseket tartalmaz.

Sok szó férhet mindenestre ahhoz, hogy szociális, de különösen erkölcsrendészeti szempontból kívánatos-e az italmérési helyiségekben a női alkalmazottak tartásának a megtűrése.

Szociális szempontból a kérdés mellett szól, hogy a nőfőlétségből valamit így sikerül levezetni a társadalom munkanélküli tömegeinek a lecsökkentésére. Hátránya ellenben az, hogy a nő sok munkaalkalmat von el a férfineemtől, az olcsóbb női munkaerő túlzott kihasználását eredményezheti.

A gyakorlati tapasztalatok ugyanis azt mutatják, hogy legyen bár a hatósági ellenőrzés a lehető legszigorúbb, a vendéglőkben, korcsmákban, kávéházakban, szállodákban alkalmazott női személyzet erkölcsi életnézete és felfogása veszedelmesen hajlik a könnyelműség, a züllés, a prostitúció felé. Mintha az erkölcsi erők ezen a pályán felmondanak a szolgálatot, mintha az akarát a józan, tisztességes kenyérkeresetre nem tudna itt oly mértékben érvényesülni, ami a normális életszínvonal fenntartásához feltétlenül szükséges.

Az italmérési helyiségekben alkalmazott nők erkölcsi felfogása hamarosan levetkőzi a szemérem köntösét és az alkohol állandó élvezete folytán mindig mélyebbre és mélyebbre süllyed. Alkalmaztatásuk szinte megköveteli, hogy munkájuk közben a lehetőségig tetszetősek, csinosak legyenek, mert ez a körülmény vonzza a fogyasztóközöniséget. Szinte kötelességük, hogy hajszolják a férfiak tetszését.

Itt kapcsolódik bele az italmérési helyiségekben alkalmazott nők társadalmi helyzetébe a prostitúció. Hiszen a felet ismerttetett viselkedésük tulajdonképpen felkészülés, előkészületi cselekmény a titkos prostitúcióra. Ezek a nők — a véletlen kivételektől eltekintve — valamennyien titkos prostituáltak. Ha ma még nem azok, azok lesznek holnap vagy holnapután. De a sorsukat elkerülni aligha lesznek képesek.

Vannak olyan italmérések, amelyek egyenesen arra vannak alapítva, hogy a pincérnőt kihasználják. Ott a pincérnőt csakis azért tartják, hogy ott a férfiakat minél bőségesebb fogyasztásra bírja. Titokban — esetleg nyíltan is — velük együtt fogyasszon. Természetes, hogy az ilyen nőkkel is csak úgy bánnak, mint a szabad prédával. Megfizetik a szolgálataikat.

Ilyen körülmények között nem csodálható, hogy e nők erkölcsi nivója állandóan süllyed. Züllésnek indulnak. A kizsákmányolásuk szüntelenül folyik. Ezzel pedig egyenes arány-

ban növekednek szerte a világon a különféle fertőző nemi betegségek.

És mégis mit tapasztalunk? Hogy olyan italmérések is különös előszeretettel ragaszkodnak a nő alkalmazásához, ahol annak indoka és szüksége nem forog fenn. Az okok gazdasági természetűek.

A női alkalmazott tetemesen olcsóbb, mint a férfi munkaerő. Munkaerőben van kínálat bőségesebben. A rossz üzleti viszonyok mellett az italmérők szempontjából valóban logikus álláspont az, hogy az üzletvitel minél kisebb költséget emésszen fel. Köztudomású, hogy az italmérési helyiségek forgalma észrevehetően megélnékül ott, ahol női alkalmazottat tartanak. Ez az oka annak, hogy ma már olyan helyeken is találunk nőket az üzletekben, ahol a kiszolgálást a jogtulajdonos vagy családtagja is kényelmesen elvégezhetné.

Erkölcshatározati szempontból megemlítésre méltó rendelkezés még az, hogy a bejegyzett kéjnöknek, akik a kéjnelgést keresetszerűen és hatóság tudtával üzik, nyilvános étkezőhelyeken való megjelenését az illetékes rendőrhatalóság egyes vendéglőkre, kávéházakra korlátozhatja. Ezekben a helyeken a kéjnök kötelesek a feltűnő viselkedéstől, a férfiak csábításától, hangos mulatozástól tartózkodni (L. az említett prostitúciórendelet 48. §-át).

Korlátlan kimérés és kizárólagos pálinkamérés céljaira szolgáló helyiségeknek templomtól, iskolától, kórházától, gyermekgondozó intézettől és temetőtől lehetőleg távol kell feküdni. Különösen indokolt esetben lehet eltérni az előírástól. A kimérésül szolgáló épületnek olyan fekvésűnek kell lennie, hogy az ellenőrzés könnyen gyakorolható legyen.

Az italmérési üzletnek külön kijárással kell bírnia az utcára. Pincehelyiségre csak a legkivételesen esetben adható engedély. Istentiszteletek, egyházi ünnepélyek, körmenetek alkalmával a templom, körmenet, egyházi ünnepély közelében lévő korcsmák és pálinkamérő üzletek az istentisztelet vagy körmenet tartama alatt zárva tartandók. Ez idő alatt a kimérésüli üzletekben vendégeknek tartózkodni és azokat ott étellel vagy itallal kiszolgálni tilos. Nyilvános házakra, kéjnötelepekre, találkahelyekre italmérési engedély nem adható (L. a 94.453/1921. B. M. r. 6. §-át).

Állandóan ellenőrizni kell az italmérési helyiségek záróráját. A záróra ellenőrzés kétirányú. Vonatkozik a nyitási és vonatkozik a zárási időpont ellenőrzésére.

A szolgálati utasítás 362. pontja értelmében a csendőr járőrnek a hatóság által megállapított zárórák betartását ellenőriznie kell. E célból azonban a korcsmába, vendéglőbe, stb. belépnie nem szabad, hanem a vendégek eltávolítására és a helyiség bezárására a kiszólított tulajdonost kell felhívni. Ha a vendégek a tulajdonos felszólítására a helyiséget el nem hagyják, neveiket a csendőr járőr a tulajdonostól tudja meg és jelentse fel őket. Csupán a záróra túllépése miatt a vendégekkel szemben közvetlenül a csendőr nem léphet fel. Ha a tulajdonos a vendégek neveit nem mondaná be — ami sűrűn megtörténhetik, hiszen ezzel a fogyasztóit üldöznék el magától és az üzletétől —, akkor őt kell feljelenteni a záróra túllépése miatt.

Az italmérési helyiségek zárórája ezidőszerint még korlátozva van. A korlátozás nem egyforma. De a korlátozás egyformán kiterjed a fővárosra és a vidékre egyaránt. Nem befolyásolhatja azt sem ünnepnap, sem vasárnap. Egyforma akár nagy ünnepen, akár más pirosetűs, de hétköznapra eső ünnepnapon.

Csupán a kizárólagos pálinkaméréseknél van kivétel. Ezeket az üzleteket vasárnap és Szent István napján kinyitni nem szabad. (L. 94.537/1921. K. M. r. 6. II. Belügyi Közlöny 1921. évf. 2177. oldal.) A hétköznapos zárórájuk is vidékenként különböző, de a kora esti órákban van megállapítva, legtöbb helyen 9 óra.

Mexikói letartóztatási intézet nők részére.

A kávéházak kivételével a többi italmérő helyiségeket: vendéglőket, korcsmákat, sörházakat, az 1922. évi 9600. B. M. számú rendelet (L. a Belügyi Közlöny 1922. évf. 271. oldalán) értelmében éjjelutáni 2 órán túl nyitva tartani tilos.

Miként kell ezt a rendelkezést értelmezni? Semmiképpen se úgy, hogy éjjelutáni 2 óra után az italmérési helyiségben zárt ajtók mögött szabadon folytatható tovább a szórakozás. A kihágási büntetőtörvénykönyv 74. §-a, ami most is érvényben van, minden kétséget kizáró módon rendelkezik arról, hogy nyilvános italmérési helyiségekben a kormányhatóságilag megállapított zárórán túl vendégeknek időzni nem szabad. Tehát az italmérőnek a záróraidőpont közeledésével a vendégeit a távozásra figyelmeztetnie kell. A csendőrségnek is ahhoz a szemponthoz kell igazodnia, hogy a záróra időpontja után a helyiségből minden vendég eltávozzék.

A zárórákorlátozás nem vonatkozik a vasúti állomásokon lévő MAV vendéglőkre, ha a helyiség nyitvatartását az utazóközönség érdekei megkívánják. Vagyis, ha az éjjeli vagy korahajnali órákban a vasútállomásra vonatok érkeznek, vagy onnan vonatok indulnak, azon az állomáson lévő vasúti vendéglő a nyitvatartás szempontjából korlátozás alá nem vonható.

Fontos és sokat vitatott pontja az említett belügyminiszteri rendeletnek az, hogy az egyesületekben — egyletek, kaszinók, körök, klubok, stb. — a zárási időpont szintén éjjelutáni 2 órában van megállapítva. Nem állhatja meg tehát a helyét az a téves álláspont, hogy e zárt egyesületek helyiségeire a zárórákorlátozás nem terjed ki, hogy ott a tagok bármikor és bármennyig szórakozhatnak. Ezekről a

helyekről is távoznia kell a vendégeknek kivétel nélkül 2 órakeré után.

Azoknak az italmérési helyiségeknek a zárórája, amelyek külön kávéházi iparigazolvánnyal is rendelkeznek, az 1925. évi 225.724. B. M. számú rendelet értelmében éjjelutáni 3 órában van megállapítva. De ez csak a kávéházakra vonatkozik. (L. a Belügyi Közlöny 1925. évf. 268. oldalán.)

A II. fokú rendőrhatóságok — kerületi rendőrfőkapitány, alispán — fel vannak jogosítva arra, hogy olyan helyeken, ahol ezt a körülményt komoly közbiztonsági okok indokoltá teszik, az említett kormányrendeletekkel megállapított zárórákat korlátozhatják. Ez néhány esetben már meg is történt. Ez a korlátozás azonban nem örökérvényű. Az ok megszűnésével rendszeresen megszűnik a korlátozás is.

Feljogosította a belügyminiszter az I. fokú rendőrhatóságokat az 1924. évi 116.025. B. M. számú rendeletével (L. a Belügyi Közlöny 1924. évi évf. 840. oldalán) arra is, hogy bármelyik italmérő helyiség megállapított záróráját kivételesen esetenként kitolhassák, meghosszabbíthatják, ha megfelelő indokot és garanciát találnak. Ilyen indok lehet valami társadalmi ünnepség, jubiláris, ünnepi, hazafias lakoma, stb.

Mint alkalmoszerű zárórákorlátozást meg kell említenem, hogy az országgyűlési képviselőválasztások alkalmával a belügyi kormány rendszeren általános szesztilalmat rendel el. Ami körülbelül egyenlő az italmérési helyiségek üzemének a választás időtartamára való beszüntetésével.

Évek óta szokásos Szilveszter éjszakájára egységesen az egész ország területére az italmérési helyiségek zárórájának hajnali 4 óráig való általános meghosszabbítása.

A záróra betartását a felügyeletre hivatott összes hatóságok pontosan ellenőrizni tartoznak (L. a 94.453/1921. B. M.

számú rendelet 7. §-át) és ahol a rendelkezések megsértése nyilvánvaló, az eljárásra hivatott rendőri hatóságnak késedelem nélkül jelentést kell tenni.

E kérdéssel kapcsolatban rá kell mutatnom arra, hogy a záróratúllépésnél mindig a megfelelő elővigyázattal kell eljárni. Vannak olyan esetek, amelyek látszólag már mulasztásnak tűnnek fel, de viszont valójában mégsem vonhatók büntető eljárás alá. Például, ha a pincér a tulajdonossal az italmérő helyiségben a szokásos elszámolást ejti meg a zárórátúli időpontban, az kihágássá nem minősíthető. Mert a pincér nem vendég. A helyiségek szükséges takarításával foglalkoztatott egyéneknek a helyiségben zárórátúli tartózkodása nem kihágás, mert ezek szintén nem vendégek. A takarítás viszont elsőrendű követelmény.

Az italmérési helyiségek nyitási időpontjára vonatkozólag ma is érvényben van az 1917. évi 3382. M. E. számú rendelet 26. §-a. E rendelet szerint azokat a helyiségeket, ahol ételkiszolgálás nincs, reggeli 6 óra előtt, azokat pedig, ahol ételkiszolgálás van, reggeli 5 óra előtt kinyitni nem szabad.

Az italmérési helyiségekkel kapcsolatosan gondoskodni kívánt a kormány a serdületlen fiatalság szeszisital fogyasztásának a korlátozásáról is.

Nem vitatható, hogy a serdülo ifjúság sikeres erkölcsi nevelésének egyik leggonoszabb ellensége az alkohol. A túlfiatal életkorban élvezett alkohol a még ki nem alakult akaratot gyengíti, a fejlődésben visszatartja. A testi szervezet satnyulását elősegíti. Az értelmet, a jellembeli értékeket pedig megsemmisíti. Bizonyos az, hogy az alkohol a fejlődő szervezetre bármiféle vonatkozásban gyorsan ható méreg. Törtéjük bár a fogyasztása nyilvános italmérési helyiségben, akár tiltott zúgkimérésben, akár a magánháztartásokban.

Bizonyos az is, hogy a magyar jövő megmentését tartották a hatóságok szem előtt, amikor a gyermekek, serdülo ifjak italmérő helyiségben tartózkodását, részükre ott szeszisital kiszolgáltatását bizonyos mértékben korlátozták.

Az 1927. évi XXXIII. tc. szerint — életbelépett 1928. évi január hó 12-én — olyan ifjú egyén számára, aki élete 18-ik életévét még be nem töltötte, nyilvános helyiségben vagy helyen — akár vendéglőben, kávéházban, szállodában, kimérésben, korcsmában, automatabüffében, üzletben, akár kirándulóhelyen, vásáron, búcsújáráshelyen, táncmulatságon stb.; szeszisitalt, bort, gyümölcsbort, pezsgőt, sört, pálinkát, likórt, stb., sem fizetésért, sem ingyen kiszolgáltatni nem szabad még abban az esetben sem, ha felnőtt kíséretében van. Nyilvános helyiségben vagy helyen ilyen ifjú egyén számára szeszisitalt felnőtt sem rendelhet és a törvényes képviselő, vagy a felügyeletre jogosított egyén sem engedheti meg neki ilyen ital fogyasztását.

Ha kétséges az, hogy az ifjú egyén betöltötte-e életének 18-ik évét, számára szeszisitalt csakis az esetben szabad kiszolgáltatni, ha hatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy életének 18-ik életévét már betöltötte. Ilyen igazolás hiányában a szeszisital kiszolgáltatását meg kell tagadni.

Nem terjed ki ez a tilalom olyan esetekre, amikor az ifjú egyén a szeszisitalt a nyilvános helyiségen vagy helyen kívül történő fogyasztásra olyan egyén számára viszi, aki e törvény értelmében szeszisital fogyasztására fel van jogosítva.

A törvény 2. §-a értelmében elzárásbüntetéssel és esetleg pénzbüntetéssel kell megbüntetni azt az egyént, aki szándékosan vagy a köteles gondosság elmulasztásával az italmérési helyiségben életének 18. életévét még be nem töltött egyén számára szeszisitalt kiszolgáltat, továbbá

azt a felnőtt egyént, aki életének 18. életévét még be nem töltött egyén számára szeszisitalt rendel az italmérésben vagy neki ott ilyen ital fogyasztását megengedi, továbbá

azt az italmérőt vagy felelős üzletvezetőt, aki szándékosan, vagy gondatlanságból eltúri, hogy az italmérésben bármiféle alkalmazottja a fenti büntetendő cselekményt elkövesse.

E mulasztások elbírálása a közigazgatási hatóságok — szolgabírói hivatal —, az állami rendőrség működési területén pedig az állami rendőrkapitányság hatáskörébe tartozik. A feljelentéseket tehát ide kell megtenni.

Az ellenőrzést azért is fokozott gonddal kell foganatosítani az ezirányú mulasztások miatt, mert az említett törvény 4. §-a értelmében attól, akit mint jogtulajdonost vagy annak felelős üzletvezetőjét, vagy más alkalmazottját az e törvénybe ütköző kihágás miatt öt éven belül háromszor jogerősen megbüntették, az italmérési engedélyt e körülményre hivatkozással el kell vonni. De el lehet vonni már akkor is, ha csak egy-kétszer lett megbüntetve.

Az említett törvény végrehajtásaként kiadott 1928. évi 329.609. B. M. számú rendelet (I. a Belügyi Közlöny 1929. évf. 282. lapján) a csendőrség által gyakorolt ellenőrzésre vonatkozólag is határozott rendelkezéseket tartalmaz. Utasítást ad, hogy az ellenőrzés körül a lehető legnagyobb tapintattal kell eljárni. Nehogy az ellenőrzés az egyéni szabadság körébe mélyebben belenyuljon. Kerülni kell azt, hogy a törvény rendelkezései — a kiméletlen ellenőrzés folytán — szembe találják magukat a népesség általános felfogásával és szokásaival. Eppen ellenkezőleg, arra kell törekedni, hogy a törvény célzata, az ifjú egyének nyilvános italozásának a megakadályozása, mind szélesebb köröknek megértésére és támogatására vezessen.

Nem avatkozik tehát bele a csendőrijárőr a magánélet körében rendezett szórakozásba e törvény alapján. Otthon, a család körében vagy vendégként másnak a lakásán, más családnál a szeszisital fogyasztását kifogásolni nem lehet. Kivéve, ha ez a szórakozás túllépi a társadalmi szokások által megszabott kereteket és elfajul tisztességbe ütköző módon, talán éppen a törvény kijátszása végett. Ezekhez már nem lehet hatósági segédkezet nyújtani és az ilyen üzelmeket szigorúan üldözni kell.

Az említett rendelet értelmében a korcsmában, vendéglőben, kávéházban, stb. történő szeszisital fogyasztás sem tekinthető a törvény vonatkozó rendelkezései megsértésének abban az esetben, amikor valamely család vagy több család együtt saját tagjaira vagy barátaira szorító meghívás alapján az italmérő helyiségben tart összejövetelet pusztán szórakozás céljából. Különösen ha az összejövetelet alapja a családi élet: pl. keresztelő, eljegyzés, házasság, stb. Az ily családi összejöveteleken résztvevő és 18. életévüket még be nem töltött egyének felelősségrevonása elmaradhat, ha a szeszisital fogyasztása a család körében történik.

Viszont büntetőjogi felelősséggel tartozik az, aki saját magánlakásán ellenérték fejében ifjú egyéneknek az italozást megengedi, hogy a szeszisitalokat ott helyben való elfogyasztásra ellenérték fejében rendszeresen kiszolgáltatja. A törvény szelleméből kifolyólag az ilyen zúgkorcsmák felkutatása az egyik legjelentősebb feladata az ellenőrző közegeknek.

A szeszisital mértéktelen fogyasztását korlátozza továbbá az 1879. évi XL. tc. 85. §-a. E jogszabály szerint, aki mást korcsmában, vendéglőben vagy más nyilvános helyen szándékosan lerészegít, továbbá, ki szeszisitalok eladásával iparszerűleg foglalkozik vagy ennek a megbízottja, ha részegnek — jöllehet ezt az állapotot látja — még szeszisitalt ad, kihágást követ el. A kihágás büntetése 600 pengőig terjedhető pénzbüntetés. Eljárásra a közigazgatási hatóság — főszolgabíró — vagy a m. kir. rendőrkapitányság az illetékes.

A szándékos lerészegítést és a részegnek szeszisital kiszolgáltatását a csendőrségnek is szigorúan ellenőriznie kell.

Néhai Veszprémi Antal lébényi őrsbeli őrmester, aki november 15-én orvvadászokkal vívott harcban elesett.

A szándékos lerészegítés vagy a részeg egyénnek szeszesital kiszolgáltatása mint kihágás önállóan érvényesül a 18. életévüket még be nem töltött egyének esetében is, ha családi jellegű mulatságról vagy szórakoztató összejövetelről van szó és ezt a mulatságot vagy összejövetelt italmérési helyiségben tartják.

Szigorúan kell gyakorolni az ellenőrzést e mulasztás miatt azért is, mert ha az italmérési helyiség engedélyesét, felelős üzletvezetőjét vagy más alkalmazottját azért, mert mást szándékosan lerészegített, vagy részegnek szeszesitalt szolgáltatott ki és ezért a kihágásért az 1879. évi XL. tc. 85. §-a alapján öt éven belül háromszor jogerősen megbüntették, akkor az italmérési engedélyt a jogtulajdonostól el kell vonni. Ennek a jogellenes magatartásnak tehát súlyos következményei vannak.

Olyan üzlethelyiség — italmérés —, amelyben szeszesitalokat akár korlátlanul, akár korlátoltan kimérnek vagy szeszesitalokat kismértékben árúsítanak, magánlakásul nem használható. (L. 94.453/1921. B. M. r. 7. §. 3. bekezdés.)

A könnyelmű költekezés lehető megakadályozása céljából tiltotta el ugyanez a jogszabály az italmérési üzlethelyiségekben a kézizálogkölcson-ügyletek gyakorlását. Hány-szor megtörtént, hogy az italos ember, hogy az italt, esetleges kártyaveszteségét kifizethesse, kénytelen volt otthagyni az italmérésben egyes ingóságait, óráját, kabátját vagy más ruhadarabját.

Az igazgatási rendszet keretében kell állandó vizsgálat tárgyává tenni, hogy az italmérési helyiségekben használt mindennemű edény (pohár, palack, mérőedény) el legyen látva a szabályszerű időszakos hitelesítéssel. (L. az 1907. évi

V. t.-c., az 1920. évi 42.126. K. M. r. — Belügyi Közlöny 1920. évf. 887. lapon.)

Az 1926. évi 137.000. B. M. r. (L. a Belügyi Közlöny 1926. évi évf. 445. oldalán) egységesen szabályozta az egész ország területére az italmérési helyiségekben a cigányzene kérdését.

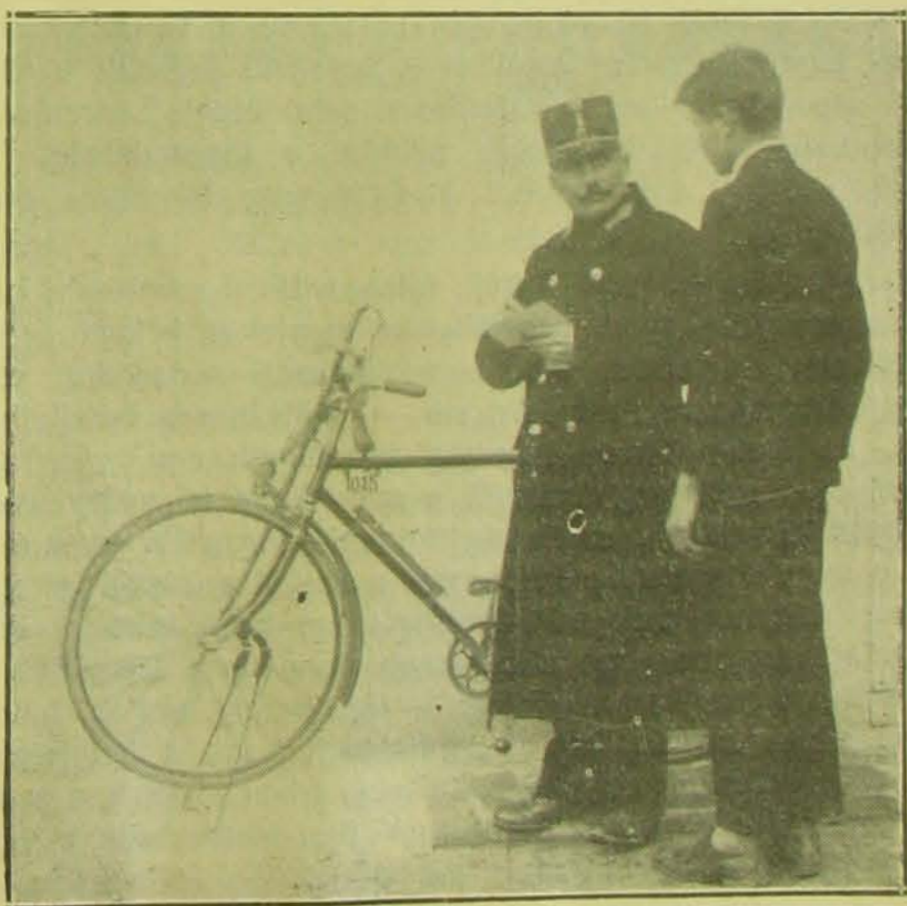
E rendelet értelmében nyilvános italmérési helyiségben csakis olyan cigányzenész zenélhet hivatásszerűen, tehát kereset céljából, aki az illetékes rendőrhatóságtól — főszolgabíró, rendőrkapitányság — működési engedélyt kapott. Ez a működési engedély az ország egész területére érvényes, tehát azzal bárhol lehet alkalmazást vállalni.

Ilyen működési engedélyt rendszerint csak olyan egyén kaphat, aki valamelyik országos zenészsövetség tagsági jogosultságát igazolja. Kivételes méltánylást igénylő és érdemlő esetekben olyan egyének is kaphatnak működési engedélyt, akik nem tagjai semmiféle országos szövetségnek, de ilyen esetekben az engedély kiadása előtt — a kérelmező zenei tudására vonatkozólag — az Országos Magyar Zenészsövetséget vagy a Magyar Cigányzenészek Országos Egyesületét, illetve ezeknek az egyesületeknek a helyi képviselőjét meg kell hallgatni.

Nem kell ilyen működési engedély a zeneakadémiai végzettséggel rendelkező egyének vagy olyan zenekarok részére, akik valamely intézmény, szervezet vagy testület — postás, rendőr, cserkész, stb. zenekar — kebelében csoportosulnak. De ha ezek az egyének a testületi zenekaron kívül más helyen és alkalommal is zenélnek hivatásszerűen, akkor ők is kötelesek a működési engedélyt megszerezni.

Aki nyilvános italmérésben működési engedély nélkül hivatásszerűen zenél, kihágást követ el. A kihágás elzárás büntetéssel büntethető. Illetékes a közigazgatási hatóság, illetve m. kir. rendőrkapitányság.

A működési engedélyt a rendőrhatóság bármikor visszavonhatja, ha a jogosított egyén a hazafiasság követelményeinek nem felel meg vagy vele szemben egyéb olyan körülmény merül fel, ami az engedély megvonását a közrend, vagy közérkölciség szempontjából indokoltá teszi.

Kraftsik Lajos II. o. rendőrfelügyelőhelyettes és Petrók György rendőr törzsőrmester találmánya: „Várok” kerékpár-támasz. Megálláskor lábnyomással rögzíthető, elinduláskor magától visszacsapódik. Ára 5 P. Megrendelhető: „Somogy megyei gazdák gépjavitó üzemében,” Kaposvár, Korona utca 7.

Az italmérési helyiségekben bármiféle zenekar által előadásra, zenélésre kerülő darabokra vonatkozólag az előadási jog megszerzésének a kötelezettsége törvényes alapon nyugszik. A szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. tc. értelmében a nyilvános helyiségekben, tehát az italmérési helyiségekben is, előadásra kerülő zeneművek előadási jogát előzetesen meg kell szerezni.

A zeneművek színpadon kívüli nyilvános előadási jogának szabályozása tárgyában kiadott 1924. évi 168.809. B. M. számú rendelet (L. a Belügyi Közlöny 1924. évf. 1179. oldalán) leszögezi, hogy mivel a szerzői jogról szóló, említett tc. a zeneművekre vonatkozó szerzői jognak nyilvános előadással szándékosan vagy gondatlanul való bitorlását vétségé nyilvánítja, tehát büntetendő cselekménnyé, kötelesség az ellenőrzést gyakorló hatóságoknak — szervezeténél fogva a csendőrségnek, mint a közbiztonsági szolgálat teljesítésére rendelt őrtestületnek is — hogy úgy, amint más büncselekményekkel szemben, a szerzői jog bitorlásával elkövetett büncselekményeknek elhárítására is megtegyenek mindent, amit hivatásuk gyakorlásában jogszabály által nem tiltott módon megtehetnek.

Az említett törvény rendelkezései alapján a kávéházak, korcsmák, vendéglők, általában bármiféle italmérési helyiségek tulajdonosai vagy bérlői kötelesek a helyiségben előadásra kerülő zeneművek előadási jogát megfelelő díjazás ellenében előzetesen megváltani.

Ez a megváltás a »Magyar Szövegírók, Zeneszerzők és Zeneműkiadók Szövetkezete« központja (székel Budapesten) vagy pedig körzeti hivatalos helyiségeinél eszközölhető. A zenélési jogdíjat köteles megfizetni mindenki, akinek nyilvános helyiségében bármiféle állandó vagy alkalmi zenekar, esetleg egyes hangszer is működik. Nincs kivonva alóla a majális, búcsú, térzene, zenés vacsora sem. Meg kell váltani az egyesületeknek, kaszinóknak, kluboknak, köröknek is kivétel nélkül, ha a helyiségükben zenélésre helyet és alkalmat adnak. Vonatkozik ez a megváltási kötelezettség természetesen a cigányzenekarokra is. Még akkor is, ha az a zenekar kottából, hangjegyekből egyáltalában nem játszik.

A zenélési jogdíj megváltása történhetik esetenkénti lefizetéssel vagy átalányban való lerovás által. Az esetenkénti jogdíj lefizetése esetében a zenéltető jogosult a kitűzött napon és helyen a szövetkezet által védett zeneműveket nyilvánosan előadatni. Ilyen például a táncmulatság, bál, zenés vacsora, műsoros est, bankett vagy bármiféle zenés népünnepély.

Az átalányban való fizetés feljogosítja a zenéltetőt, hogy a szövetségtől kapott engedélyben megjelölt helyen az ott feltüntetett időtartam alatt ismétlődően — naponta, vagy megjelölt napokon, hetenkint stb. — nyilvánosan zenéltethessen. Az átalányösszeg lerovása történhetik egy, vagy fél-évenként. Az átalány összegét a szövetkezet központja, vagy a helyi képviselője az érdekelttel való tárgyalás után állapítja meg. Figyelembe kell venni a megállapításnál az italmérési helyiség befogadóképességét, az üzlet erkölcsi színvonalát, forgalmát, az alkalmazott személyzet létszámát, az alkalmazott zenekar minőségét — pl. cigány, szalon, katona zene stb.— továbbá azt a körülményt, hogy a helyiségben naponta, hetenkint vagy havonta hány ízben történik a zenéltetés. Az átalányösszeg kivetésénél figyelembe veszik a város vagy község lakosságának a számát is.

A zenejogdíj lefizetéséről az engedélyes a szövetkezet-től vagy a helyi képviselőtől okiratot kap. Mindazokban a helyiségekben, amelyeknek tulajdonosai, bérlői, engedélyesei stb. ilyen engedélyokirattal nem rendelkezve, a helyiségben zenéltetést folytatnak, köteles az ellenőrző közeg a zenekarokat a további játszástól eltiltani és a jogbitorlók

elleni büntető eljárás megindítása végett a további intézkedéseket megtenni.

Vita tárgyát képezte sok esetben már az, hogy italmérési helyiségekben lehet-e egyáltalában bármiféle előadást — kabaré stb. — tartani? Pedig ez a kérdés precizen tisztázva van.

Az italmérési helyiségek ellenőrzése tárgyában kiadott 1923. évi 27.072. B. M. számú rendelet (megjelent a Belügyi Közlöny 1923. évf. 1031. oldalán) értelmében tilos azokban a helyiségekben, ahol fogyasztási célokra szesz-italokat, ételeket, vagy kávéházi cikkeket szolgáltatnak ki, bárminemű tánc vagy ehhez hasonló mutatványok vagy előadások tartása még a fogyasztóközönség esetleges részvételével is. Ezekben a helyiségekben a tánc, vagy hasonló előadások és más mutatványok csakis abban az esetben tarthatók, ha a helyiség a fogyasztóközönségtől elkülönítve e célra színpadszerűleg van berendezve. Ez esetben is azonban az előadás tartásához külön rendőrhatalósági engedély szükséges.

Nincs kizárva tehát a lehetősége annak, hogy italmérési helyiségekben alkalmi előadásokat tartsanak, de megvannak az előfeltételei.

Az bizonyos, hogy ilyen előadások tarthatása szempontjából az italmérő helyiségek abszolút többsége figyelembe nem vehető. Mert szűk méretei miatt ott előadást tartani nem lehetséges. De ez a rendelkezés nem is vonatkozott ezekre a kis italmérésekre. Ott ilyesmire nem gondol sem a vendéglős, sem a fogyasztóközönség.

A nagyobb kávéházak, vendéglők pedig, ahol a fogyasztóközönség igényei esetleg indokoltá tennék alkalomszerűen ilyen előadások, szórakoztató estek tartását, talán kivétel nélküli rendelkeznek olyan nagyobb, tágasabb helyiséggel, ahol a fogyasztóközönségtől elkülönítetten, az előadások engedélyezésének előfeltételeit biztosítani tudják. Kérdés azonban, hogy akarják-e?

(Folytatjuk.)

Rendfenntartás tömeggel szemben.

Payot párisi könyvkiadó kiadásában »Emlékeim« cím alatt érdekes könyv jelent meg Lépine Louis volt rendőrfőnök tollából. A minden tekintetben érdekes könyvből egy általános érdekességű fejezetet emelünk ki, amely a csendőrség szolgálatába belépvág: miképpen gondolja a szerző sokévi tapasztalatai alapján nagy tömeggel szemben a rendet a legsikeresebben fenntartani. Miután ellenségei az »utca prefektusának« nevezték, mindenesetre jól értett a dologhoz.

Lépine a rend fenntartását ahhoz a feltételhez köti, hogy minden körülmények között erősebbnek kell lenni az ellenfél-nél; — vagyis pontos értesüléseket kell szerezni annak szándékairól, a gyülekezés helyéről, és a tüntetés céljáról, — előbb kell a helyszínen lenni, azt megszállani és mindenkit elfogni, aki a rendfenntartó közegeknek nem engedelmesskedik.

Az első feltétel tehát egy jól megszervezett és jól működő híradó szervezet. Csakis értesülések hiányával magyarázható az 1927. augusztus 23-i felfordulás Párisban, amikor a kommunisták Sacco és Vanzetti anarchisták kivégzése ellen való tüntetés ürügye alatt tüntetésszerűen megszállták a Sébastopol boulevard-t (Szébasztopol bulvár) és nagy bajokat is okozhattak volna, ha jobban fel lettek volna készülve. Csak azon múlt a dolog, hogy ők maguk sem hittek a rendőrség készületlenségében. Mindenesetre kapott Páris egy kis ízeltöt a már régebben beigéert kommunista »grand soir«-ból (grand szoár = nagy est).

Másodszorban meg kell a tervezett gyülekezés színhelyét

szállani. A polgári hatóságok rendszeresen azt kívánják, hogy a rendfenntartó csapat ne is mutatkozzék, hanem csak készütségben legyen valahol eldugva. Ez téves felfogás. Erős rendőri vagy csendőri készütség láttára minden engedély nélküli gyülekezés elmarad. Másképpen áll a dolog, ha egy, a tömeg által már megszállott helyet kell elfoglalni. Mint klasszikus példát arra, hogyan kell egy nagy téren tervezett tömegtüntetést megakadályozni, a szerző bemutatja a párisi Place de la République (Plász de la Repüblük = Köztársaság-tér) rajzát, ahova 10 utca torkollik. A tervezett gyülekezés napján már korán reggel két zászlóaljnyi katonaság foglalta el zárt tömegben a tér nagy részét. A zászlóaljak körül maradt szabad téren pedig lovasosztatok portyáztak tízes sorokban, rövid távolságban egymás mögött. Az egész egy szélmalomhoz hasonlított, melynek folyton forgó szárnyai között senkinek sem jutott eszébe gyülekezni.

Zárt helyiségben tartott, a fennálló társadalmi rend megbontását célzó gyülekezéseknél hatósági közegek jelenléte nem célszerű. Beszéljenek az emberek, amit akarnak, az később ügyis kitudódik. Ellenben jól meg kell szállni a kijáratokat és a gyülekezés befejezése után kitóduló tömeget csak kis csoportokban szabad kiengedni. Minden egyes csoportot járőrök kísérnek addig, amíg az teljesen szét nem oszlik. Ez a rendszabály különösen akkor üdvös, ha a tömeg fel van izgatva és zavargásoktól lehet tartani. Ilyenkor minden egyes csoportot más irányba kell küldeni, — minél messzebb, annál jobb, míg a tömeg a szélrózsa minden irányában teljesen szét van szórva.

Más megint a helyzet olyan esetben, amikor a tüntető tömegek az utcákon vonulnak végig, ami időközönként meg szokott ismétlődni, mint pl. május 1-én. Párisban ily alkalomkor több százezer tüntető vonul fel az utcákon. A fődolog ilyenkor a lázító beszédek tartását megakadályozni. Ez csak úgy lehetséges, ha a tömeg kis csoportokra van felosztva. E célból a fővonalakon 100 méterenként kordont kell vonni, melyeken egyszerre 20-nál több ember nem juthat át.

Igen célszerű az ilyen védekezés három vagy még több kordonnal ott, ahol a tömeg egy irányban tolong valamilyen látványossághoz, — a gyülekezés tehát teljesen békés jellegű. Ennek dacára fenn kell a rendet tartani, különben egymást tapossák le kíváncsiságukban az emberek, csak hogy előre jussanak. Különösen türelmetlenek a sportrajongók. Így pl. egy híres labdarugó mérkőzéshez érkező villamosok csak úgy ontják az embereket, akik azután egyszerre tolonganak a bejárat felé. Ily alkalommal bevált a rend fenntartásában a hármas kordon. Az utat három kordon zárja el, mindegyik egy sor lovas csendőrből és előtte elhelyezett gyalogos sorból áll. A kordonok távolsága egymástól 50 méter. Az első kordon kb. minden 8 percben megnyílik és 1000 embert enged át. A második minden 4 percben nyílik és ennek a tömegnek a felét engedi át, a harmadiknál minden 2 percben 250 embert engednek keresztül.

Ha túlnagy a tömeg, akkor még lassabban kell azt átengedni, vagyis a tömeggel szemben álló első kordont még ritkábban kell kinyitni. Mert kinyitni, az könnyen megy, de ismét bezárni, az más dolog. Az emberek olyan tömegesen tolongnak a résen át, hogy csak erőszakkal lehet őket megállítani, amit békés közönségnél természetesen kerülni kell.

A hétéves háború alatt (1756—1763) a harctéren lévő csapatok állandóan toboroztak és pedig ujoncokat éppen úgy, mint folytonosan jelentkező ellenséges szökevényeket s a toborzottak részére sok ruhát, felszerelést és fegyverzetet vittek magukkal; a begyakorlás pedig állandóan folyt a táborhelyeken. Az osztrák tűzéréség például sok gyakorló löport is vitt magával ahelyett, hogy inkább éles löszert vitt volna.

Az első kordon tehát legyen erős. A lovasok természetesen nem lehetnek túl közel, hogy mozgási szabadságukat megtartsák. Egy második sor lovast nem célszerű felállítani, mert az sem tehet semmit, ha az első sor hátrál. Az elveszített területet nem lehet visszaszerezni, mert a lovasok talán vissza bírnak szorítani egy húsz soros, de nem egy-kétszáz soros tömeget. Ha tehát az első kordont áttörik, akkor a másodikra kell támaszkodni, az első helyére pedig valamelyik mellékutcában vagy közeli épületben készenlétben tartott tartalék-kordont kell abban a pillanatban bevonni, amikor a tömeg zömének elötörése elenyhül s így a tolongás lazább lesz. A gyalogságot a lovak elé kell állítani, hogy a tömeg közvetlen a lovakhoz ne férhessen.

Nagy tömeggel szemben a legkritikusabb pillanat a kordon megnyitása. A lovak között nyitott rés a lehető legkisebb legyen. Semmiesetre se több 2—3 méternél. Azon túl a betóduló tömeg túlságosan erős ahhoz, hogy sem egykönnyen meg lehetne állítani. Megfigyelték, hogy a tömeg tolongása annál nagyobb, minél nagyobb a részére felnyitott rés. Azért legcélszerűbb a kordont oly helyen alkalmazni, ahol az a legrövidebb lehet és csak egy ponton szabad átkelést engedélyezni. Ha két ponton is kinyitják a kordont, akkor a tömeg elsodorja a közbeeső lovasokat. Mielőtt a kordont kinyitnók, ajánlatos a közepét a tömeg felé kikanyarítani, az egyenes vonalban húzott kordonnál az ilyen ívelt kordon erősebb, állóképesebb.

P—y—V.

CSENDŐR LEKSZIKON.

198. **Kérdés** *A tettes megtudván, hogy a sértett részegen alszik lakásán, behatol hozzá s tőle nagyobb összegű készpénzt ellop. Tettének elpalástolása végett ezután felgyújtja a házat. A sértett bennég. Mily büncselekményt követett el a tettes?*

Válasz. A tettes a sértett pénzének ellopásával először is elkövette a lopásnak pusztán a lopott dolog értéke szerint minősülő büntetést. Minthogy a sértett öntudatlan állapotát nem ő idézte elő, az öntudatlan állapot kihasználása mint minősítő körülmény nem szerepelhet. A büncselekmény elpalástolása végett a ház felgyújtásával elkövetett cselekmény minősítésénél a Btk. 422. §-ának 1. pontjába ütköző és a 424. §. 1. pontja szerint minősülő gyújtogatás büntetéről, vagy a Btk. 278. §-ába ütköző gyilkosság büntetéről lehet szó. A két törvényszakasz együttes alkalmazása ki van zárva, mert a Btk. 424. §-ának 1. pontja csak akkor forog fenn, ha a cselekmény nem gyilkosság. Gyilkosságnak pedig a cselekményt csak akkor lehet tekinteni, ha a gyújtogatás egyenesen a sértett megölésére irányult s ez a szándék előre megfontoltnak tekintendő. Az előre megfontoltságnak az az ismertető jele, hogy a tettesnek a gondolat megfogalmazásától a cselekmény elkövetéséig módjában álljon hidegvérrel megfontolnia cselekményének súlyát és következményeit, valamint az, hogy elhatározása az értelem munkája legyen.

Atgondolva a tettes cselekményét és a cselekmény indító okát, nem lehet kétségünk, hogy a tettes a sértettet meg akarta ölni, hogy lopásának egyetlen képzelhető tanúját mindörökre eltüntesse. A cselekményt tehát hideg tervszerűséggel hajtotta végre egyéni érdekeinek önző és elvetemült megóvása végett, számbavette annak jelentőségét és következményeit. Szó se lehet arról, hogy elhatározása bárminő érzelmi okból fakadt, hideg számítás eredménye az. Elhatározásához szilárdan ragaszkodott, mert a cselekmény végrehajtása kitartást és körültekintést igényelt. Ily körülmények közt tehát a gyujtogatás helyett a tettest gyilkosság büntetével kell gyanúsítani, hiszen nagyon jól tudta, hogy a sértett a felgyujtott házban van s állapotánál fogva a halálos veszedelemből menekülni nem fog, míg a gyujtogatás büntette csak akkor forogna fenn, ha a tettes a sértetnek a felgyujtott házban létét nem tudta volna biztosan, csak erre alaposan következtethetett.

199. **Kérdés.** *Mily jogszabály érvényes jelenleg a házi galamb vadászatára vonatkozólag?*

Válasz. A m. kir. földművelésügyi miniszter 18.000. F. M. 1929. számú rendelete alapján, amely törvényes felhatalmazás alapján módosította a vadászati törvénynek a tilalmi időkre vonatkozó rendelkezéseit, házi galambra minden időben tilos vadászni.

Ez a rendelet 1929. augusztus elsején lépett életbe.

200. **Kérdés.** *Szabad-e a vasúti töltésen vadászni?*

Válasz. E kérdés eldöntésénél elsősorban azt kell tudnunk, hogy a vasúti töltésnek lehet-e egyáltalában vadászterületi jellege. Jogszabályaink értelmében nincs elvi akadálya annak, hogy a vasúti töltéshez, mint vadászterülethez kapcsolódó vadászati jog gyakorolható legyen.

A vasúti töltés, bármily hosszú legyen is, keskeny terület, amelyen a vadászati jogot okszerűen gyakorolni nem lehetséges. Ha tehát a hosszú vasúti töltés területe 200 holdat meg is üt, nem lehetséges önálló vadászterület alakítása a vasút javára, mert az önálló vadászterület alakításának az is feltétele, hogy az ingatlan megfelelő alakú és tagozódású legyen. Ily módon tehát a vasúti töltés más önálló vadászterület részeként fog szerepelni. Minthogy a vadász az oly vadászterületen, amelyen vasútvonal húzódik végig, szabadon járhat-kelhet, a vasútvonal átszelte területen szabadon mehet az egyik oldalról a másikra, ki lehet mondani, hogy a vasúti töltésen is lehet vadászni. Kifejezett tilalom hiányában is természetesen épségben vannak azonban a vasúti rendtartásnak a pálya biztonságát óvó különleges rendelkezései, valamint azt a kérdést is esetenként kell eldönteni, hogy a szóbanforgó vaspályarész rendeltetése, használata nem zárja-e ki, hogy azon a szakaszon vadászni egyáltalán szabad-e?

Meg kell jegyeznünk még, hogy olyan esetben, amikor a vasúti töltés a mellette elterülő árkokkal és egyéb tartozékokkal olyan széles földszáv, amely terület már kellőleg széles (pl. 300—400 méter) s így okszerű vadászat üzésére alkalmas, a vadászatot a tulajdonos vasút, mint jogi személy önállóan gyakorolhatja, tehát abból bárki mást kizárhat, vagy ha neki tetszik, a vadászati jogot értékesítve, haszonbérbe adhatja.

A roubachi csata előtt (1757) egy alkalommal, amidőn Nagy Frigyesnek rosszul állt a dolga és félnie kellett a teljes bukástól, a nagy porosz király katonái között egy nyaláb szalmán aludt. Egyszerre csak felkelti őt az egyik katona és mutatja, hogy egy gránátost hoznak vissza, aki meg akart szökni. — »Miért akartál megszökni és királyodat elhagyni?« — kérdi Nagy Frigyes. — »Azért, mert neked, királyom, rosszul áll az ügyed és én másutt akartam szerencsét próbálni.« — volt a válasz. — »Igazad van, — szólt a király — még csak ezt a hadjáratot harcold velem végig és ha nem javul a helyzet, ígérem neked, hogy veled együtt megszököm én is.«

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Amikor a feljelentő is ludas.

Írta és nyomozta: DOBA MIHÁLY tiszthelyettes, szakaszparancsnok (Mezőtur).

A csendőr sokszor kerülhet hivatása gyakorlása közben olyan helyzetbe, amikor súlyos bűncselekmények részesének vagy esetleg tettesének hamis beállítású, a valósággal merőben ellentétes feljelentésére kell megindítania a nyomozást. Hogy a csendőr munkája még nehezebb legyen, a valóság látszatát magán viselő előadásával igyekszik a bűnös magáról elterelni a figyelmet s a helyet, ahol a cselekmény elkövetett — a helyszínt — valóságos színpadi beállítással olyanná alakítja, hogy az meséjének kellő keretül szolgáljon.

Íme egy eset, amelyből okulhatunk.

Tollas Sámuel*) mezőturi lakos ez év február 26-án 9 órakor az örsön megjelenve az örsparancsnoknál bejelentette, hogy hazulról jött Margit nevű leányától szerzett értesülése szerint beteg feleségét Markos Gáspárné fojtogatta.

Az örsparancsnok egyszerű, gyakorta előforduló asszonyi perpatvarra gondolva, utasította Tollast, hogy felesége bántalmazásáról szerezzen orvosi látelleletet s ha azt bemutatja, az ügyben nyomoztatni fog.

Tollas megértve az adott utasítást, eltávozott, de hamarosan visszatért és elpanaszolta, hogy lakásán megjelenve feleségét az ágyra döntve, öntudatlan állapotban, Markosné, szomszédasszonyát, pedig a szoba padlóján hanyattfekve vértócsában találta. Hogy mi történt, nem tudja, mert a látottaktól megborzadva, azonnal ideszaladt.

Most már látta az örsparancsnok, hogy komolyabb dologról van szó, szolgálatba vezényelte magát másodmagával és a panaszossai együtt a helyszínre sietett.

Tollasék szobájában a következő kép tárult a járőr elé: Tollasné egy priccyszerű ágyon feküdt. félig támaszkodó helyzetben úgy, hogy lába a földet érte, ruházata gyűrött, rendetlen állapotban, nyakán fojtogatási, arcán, valamint a karján karcolási nyomok. A szoba padlóján agyonverve feküdt Markos Gáspárné, mellette balta, újjai között Tollasné hajfürtjei és ruhájának egyes darabkái.

A szobában volt még Tollasné 18 éves leánya, ki a hulla közelében ült ölében kis gyermekével és ott volt Margit nevű 13 éves leánya is.

A nyomozást vezető örsparancsnok a pillanatnyilag látottaktól ítélve valóban dulakodásra következtetett, ami a két asszony között lejátszódott s amely végül is Markosné halálát okozta. Hozzáfogott a család fentebb említett tagjainak kikérdezéséhez.

Tollasné, valamint Ilona és Margit nevű leányai teljes nyugodtsággal és egybehangzóan adták elő az esetet, még pedig a következőképen:

Markos Gáspárné — nem tudni mi okból — legnagyobb méreggel rontott be szobájukba, ahol a betegen fekvő Tollasné fojtogatni, majd az ágyról lehúzza, pusztá kézzel ütlelni és haját tépni kezdte. A nagyobbik leány, Ilona,

*) A gyanúsított nevélt megváltoztattuk. Szerk.

anyja védelmére sietett, próbálta Markosnét megfékezni, de mert nem bírta vele, fogta a szobában lévő baltát és azzal Markosnéra sújtott. Ez, mintha az ütést meg se érezte volna, tovább ütlegelte Tollasnét, mire a leány most kétszer egymásután újból Markosnéra vágott a baltával. A második ütés az asszonyt fejen találta, aki ettől az ütéstől földre-rogyott és amint később látták, meghalt.

Tollasné a kikérdezés folyamán betegségét oly meg-tévesztő módon tudta színlelni, hogy a járőr halálának rövid időn belül való bekövetkezésétől tartva, az állami rendőrséggel lépett érintkezésbe, ahonnan dr. S. Gy. rendőr-fogalmazó a városi tiszti orvossal a helyszínre jött s magáévá téve a járőr álláspontját, a nagy betegnek látszó Tollasnét kihallgatta.

Ezek után a helyi királyi járásbiróság közbejöttével megtörtént a hulla boncolása és a szereplők jegyzőkönyvi kihallgatása s a járőr által megállapított tényállást senki kétségbe nem vonta. A járőr Tollas Ilonát anyja védelmében elkövetett szándékos emberölés vétsége miatt elfogta és átadta a fiatakorúak bíróságának.

Én február 28-án vonultam be szemleutamról és az esetről az őrsparancsnok jelentéséből értesültem, ki az általa megállapított tényálláshoz ragaszkodott azzal a megjegyzéssel, hogy a helyszínen megjelent két rendőrfogalmazó is azt fogadta el tényként.

Nekem a dolog nem nagyon tetszett. Az ölés elkövetési módja igen gyanús volt előttem és nem tartottam elégségesnek, hogy tényként elfogadjuk a helyszínen pillanatnyilag látottakat és a már fentebb megnevezett egyének — kik valamennyien érdekeltek lehettek — előadását. Bevezettem a pótnyomozást és négy napig tartó nyomozással kiderítettem, hogy előre megfontolt szándékkal elkövetett emberölés forog fenn, melynek tettesei: Tollasné és két leánya, bűnrészesek: maga Tollas Sámuel és 17 éves, ugyan-csak Sámuel nevű fia.

A pótnyomozás során, tekintettel arra, hogy a helyszínen semmi bizonyíték nem volt található, egyelőre ennek kikapcsolásával a két család közötti viszony tisztázása érdekében megkezdtem a közeli és távoli szomszédok kikérdezését. Megtudtam, hogy a Tollas és Markos családok bizony nincsenek a legjobb viszonyban. Egymást jelentgették fel galamb- és falopásért s amikor Tollasné 18 éves Ilona nevű leánya teherbe esett, több ízben magzatelhajtást kíséreltek meg, mely kísérletekről Markosné is tudott, azt bizalmas ismerőseinek el is beszélte, ami a két család közötti rossz viszonyt még rosszabbá tette.

Megtudtam továbbá azt is, hogy a gyilkosság előtti napon Tollas Margit azzal az ürüggyel hívta be Markosnét lakásukra, hogy a kisfiú haldoklik és az anyja nincs otthon. Nevezett azonban, valami rosszat sejtve, nem ment be. Ez a tanubemondás még jobban megerősítette azon feltevésemet, hogy itt gyilkosságot követtek el és hogy ezen gyilkosságot már előző napon akarták végrehajtani. Az egyik szomszédtól megtudtam továbbá, hogy azelőtt Tollaséknál tartózkodott huzamosabb ideig egy idegen leány, névszerint B. Z., aki a család ügyeiben bennfentes volt. Felkutattam a leány tartózkodási helyét, kikérdeztem, aki megerősítette és újabb adatokat szolgáltatott arra, hogy a két család valóban gyűlölettel viseltetett egymás iránt és hogy közöttük a viszony már régebb idő óta az elképzelhető legrosszabb volt. Elbeszélte a leány azt is, hogy a gyilkosság előtt néhány hónappal meglátogatta őt Tollasné a fiával, ekkor ő megörzésre átadta Tollas fiának a jelenlegi gazdája által dugdosott, engedély nélküli pisztolyát. A Tollas fiú szívesen vállalta a pisztoly ideiglenes megörzését. Mikor a pisztolyt átvette, ezeket mondotta: »Majd jó lesz ez Markosnénak!«

A leány kikérdezése után a Tollas fiút vettem elő, aki kevés tagadás után beismerte, hogy Markosné meggyilkol-

lását az anyja indítványára az alábbiak szerint hajtották végre:

Február 27-én kora reggel anyja az egész család jelenlétében azt a kijelentést tette, hogy most már végezni kell Markosnéval. Apjuk erre azt felelte, hogy »Csináljatok vele, amit akartok!« Később édesanyja Magda nevű nővérét azzal az utasítással küldte ki az udvarra, hogy ha Markosnét meglátja, hívja be hozzájuk azon ürüggyel, hogy nézze meg az Ilona újszülött babáját, ő pedig baltával a kezében az ajtó mögött lesbe állott. A hívásra Markosné belépett az ajtón, mire anyja, majd ő is (a fiú) több balta-csapást mértek rá.

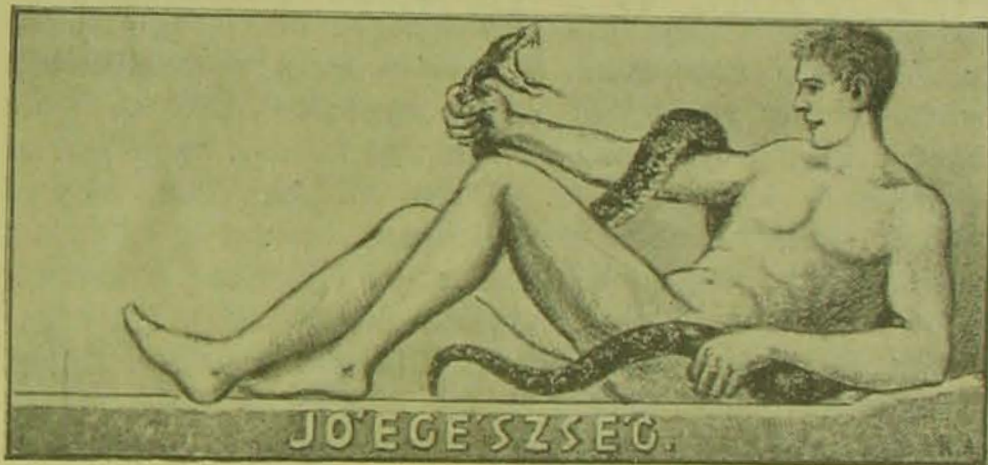
Tollasné a gyilkosság után Magda leányát azzal küldte férjéhez, hogy az menjen el az örsre és ott adja elő a már ismert módon a történeteket, ő maga pedig a helyszín elrendezéséhez fogott hozzá.

Hajából kisebb csomókat tépett ki s azokat, valamint ruhájának darabjait a hulla ujjai közé tette, saját magát fojtogatta és karmolta s a járőr megérkezésekor betegséget színlelve az ágyon vergődött. Ezt megelőzőleg azonban Ilona nevű leányát kioktatta, hogy vállalja az anyja megvédése címén kieszt emberölést, úgyse szabhatnak ki rá nagyobb büntetést, mert fiatakorú.

Az elsőfokú ítélet Tollasnét életfogytig tartó fegyházzal büntette.

*

Feltűnő ebben a nyomozásban, hogy a gyilkosság oka, kiindulópontja egyszerű szomszédsági perpatvar. Sokszor a legsúlyosabb büntetendő cselekmények lélektani oka valami jelentéktelen semmiség; kicsiny ok sokszor jár súlyos okozattal, erre a nyomozónak is gondolnia kell.

A nemibetegségek.

A világ megteremtése óta nem volt és aligha is lesz valaha misztikusabb valami az ember létrejöttének kérdésénél. Ugy az egyesek, mint egész nemzetek, sőt egész korszakok sorsát nagyon sokszor döntötte el a múltban és fogja eldönteni a jövőben is az a soha meg nem érthető, soha meg nem magyarázható érzés, amit a »szerelem« gyűjtőneve alatt ismernek az összes élőlények.

A »Csendőrségi Lapok« 1929. évi május 20-iki számában a »Fogamzás« című fejezet élén írtam le a fenti sorokat és már ott jeleztem, hogy ezt a kényes témát folytatni fogom oly módon, hogy azt bárki egész nyugodtan elolvashassa, könnyen megérthesse és hasznát is vehesse.

A nemi élet van a legnagyobb hatással az egész életünkre. Ez az örökké titokzatos valami élet és halál ura volt minden időkben. Nélküle az emberiség már régen kihalt volna. A nemi élet a legtisztább örömmel tölti meg életünket, de ugyanakkor átkot, szenvedést, nyomort is zúdíthat reánk, ha ezzel a fenséges adománnyal visszaélünk. Az állatias, rakoncátlan nemi élet ugyanis tönkreteszi, lealacsonyítja testünket, lelkünket, kioltja lelkünk világosságát

és a végén egy tönkretett, összeroncsolt, nyomorúságos testet hagy vissza. És ha a fajtalan, a rakoncátlan nemiélet borzalmas következményei csak magát az elkövető egyént büntetnék, akkor még büntetés gyanánt lehetne fogadni a súlyos következményeket. De a bűnhődés nem áll meg magánál a beteg embernél, hanem annak ártatlan utódait is szintén a legsúlyosabb csapásokkal sújtja.

Nincsen rózsza tövis nélkül. A nemiéletnek is megvannak a maga tövisei. A mai cikkünk keretében általánosságban ezekre a rossz, helytelen és kicsapongó nemiéletből származó csapásokra, betegségekre fogunk rámutatni.

Ha valahol tifusz, vörheny, kanyaró vagy más fertőző betegség lép fel, ott az ajtóra kiragasztják a piroscedulát. A nemibetegségek sokkal veszélyesebbek, mert családokat, generációkat tesznek tönkre és ezekről mégis alig tud valaki. A nemiélet betegségei mint »titkos betegségek« szerepelnek. A nemibetegségeket örökös titok, hazugság, letagadás, örökös misztikum veszi körül. Ahogy úri dolognak számít a tisztességes adósságok rovására a kártyaadósságot 24 óra múlva kifizetni, éppúgy úri dolog a tifusz, tüdővész, hímlő, kanyaró stb.-vel szemben a nemibetegséget elhallgatni. Ebben nem is az egyesek, hanem maga a társadalom a hibás, amely bár a saját rovására, de mégis megköveteli, hogy a nemibetegségek titokban tartassanak. Nem képeznek kivételt etekintetben még a leányaikért aggódó szülők sem.

A társadalmi kényszeren kívül igen nagy szerepet játszik azon emberi gyöngeség is, hogy az ember mindig jobban fél a közvetlen, a közel levő veszélytől, mint attól, ami messze van, ami csak ezután jöhet. A nemibetegségek pedig éppen olyanok, hogy csak 10—12 év múlva éreztetik súlyos hatásukat.

Krisztus előtt éppúgy, mint azóta is, örökös rákfenéje volt a nemibetegség a társadalmi életnek. Régebben még sokkal jobban, mint ma. Egy másik régi és számtalanszor beigazolt igazság, hogy a nemibetegségek elterjedése mindig együtt járt a háborúkkal. A háború és a szabadszerelmek mindig szoros viszonyban voltak egymással. Azt se lehet tagadni, hogy a gyengébb nem mindig különös vonzalommal viseltetett a katonák iránt. A régi világban oda, ahol a háborút viselő katonaság megtelepedett, mindig özönlöttek a rosszhírű nők. Nagyon sok szakmunka egyenesen a katonaságot okolja a nemibajok nagyfokú elterjedéséért. Ma azonban ez az állítás semmiesetre se állja meg a helyét. Régen, úgy Krisztus előtt, mint Krisztus után, a XVII-ik század közepéig azonban határozottan a katonaság révén terjedtek el a szörnyű nemibetegségek.

Már a régi görög seregek is nőket vittek magukkal azért, hogy az örökös menetelések alatt és a harcok után kifáradt katonákat felvidítsák. Ezzel azonban többet ártottak, mint használtak. A zsidók okosabban oldották meg ezt a kérdést. Az ő hadseregeiket is a nők tömege kísérte, de azok mindig messze a táboron kívül, szigorú felügyelet alatt voltak és akikre a választás esett, azok parancsra kénytelenek voltak a prostitúció mellett még az ellenséget, az ellenséges országot is kikémleni. Így hasznukat is vehették. A császárok idejében a római hadsereget is nagyszámban kísérték a rossz nők. Pl. Krisztus előtt 133-ban Numatia spanyol várost már 15 hónapja hiába ostromolta Scipio Africanus római vezér. Ekkor okos ötlete támadt. Táborából

kikorbácsoltatta az ott dorbézoló kétezer rossz nőt. A város pár hét múlva el is esett. (A római katonáknak tilos volt a nősülés.)

Valóságos szentségtörés számba megy az a történelmi tény, hogy a jámbor, a szent és ideális célért: Krisztus szülőföldjének a törököktől való visszafoglalásáért indított kereszties háborúk alatt terjedtek el legnagyobb fokban a nemi-betegségek. Az első keresztesháborúban, 1099-ben, a háromszázezernyi sereget harmincezer rossz nő kísérte. Ezen nők mindegyike nagy bottal volt ellátva és rendes századokba voltak osztva; miattuk a csapatok közt nagy viszálykodások törtek ki, ami aztán sok széthúzásra, az erők szétforgácsolására vezetett. IX. szent Lajos francia király 1250. körül szintén kereszties háborút vezetett. Okulva azonban a rossz nők okozta bajokon, szigorúan eltiltotta, hogy a hadseregét rossz nők kísérjék. Hiába volt azonban a mégis jelentkezőknek a megkorbácsolása, sőt az sem segített, hogy a megfogott nőknek az orrát vágatta le a király, a tábori prostitúciót így sem tudta megakadályozni. Végre is minden századnak nyolc nőt engedélyezett, akik lovon kísérték a csapatot. Későbbi időkben a nők szépségük szerint rangot kaptak és felügyelőik parancsnoksága alatt követték a csapatokat.

Jellemző, hogy az egyik francia vezér egyszer minden sikertelenségért szintén a csapatánál lévő 800 nőt okolta és ezért valamennyit a tábor mellett levő folyóba fojtatta. Ez sem használt, a vízbefultak helyére új nők jöttek. Fel van jegyezve, hogy a híres Wallenstein tábornagy seregét állandóan tizenötezer rossz nő kísérte. A harmincéves háborúban pedig hivatalosan is egy-egy hadosztálynak megfelelő csapatnál négyezer nő volt »beosztva«.

Érdekes és jellemző dolog felemlíteni, hogy a régi germán harcosoknak meg volt engedve a nősülés. A legtöbbjük magával vitte a háborúba a feleségét is. Egyáltalában, amilyen fokban megengedték a házasságot, oly mértékben maradoztak el a táboroktól a rossz nők. 250 év óta már megszűntek a fent leírt erkölcsstelen állapotok a hadrakelt seregeknél. Itt-ott legfeljebb csak mint visszaélés a szigorú rendeletek kijátszásaként, fordulnak elő szórványos esetek. Pl. 1905-ben az orosz-japán háború idejéből fel van jegyezve, hogy messze-messze, Kelet-Sibériában, az egyik orosz vezér a vonatán valóságos háremet vitt magával és éjjel még a sebesültszállító vonatoknak sem volt szabad továbbmenniök, nehogy ama rossz nők nyugalmát a vonatok dübörgésével megzavarják. Ez is csak messze Keleten és csak az oroszoknál fordulhatott elő.

Tény, hogy a nemibetegségek elterjesztésében a háborúknak, illetve a katonáknak oroszlánrészük volt. A társadalom legsúlyosabb mérgét, a vérbajt is a Nápolyt ostromló VIII. Károly francia királynak szétszóródó csapatai, kalandorai terjesztették el Európában 1495-ben. Békében a most lefolyt háború előtt az volt a helyzet, hogy a bevonuló ujoncok 39 %-a nemibeteg volt.

A budapesti Nékám klinika adatai szerint: 1900-ban 4500, 1905-ben 5500, 1910-ben 6000, 1915-ben 9000 új nemibeteg jelentkezett ambulans kezelésre. 1913-ban Nagymagyarországon hivatalosan a kórházakban 434.732 új nemibeteget kezeltek. Mennyi lehetett itt még a titkos nemibeteg! Németországban ugyancsak 1910-ben minden tizedik ember nemibeteg volt. Nálunk pedig e téren még rosszabbak voltak a viszonyok. De ha csak az alapos német statisztikát vesszük is tekintetbe, akkor is hazánkban a háború előtt két millió ember volt vérbajos. A vérbajjal együtt 1910-ben nálunk 4 és félmillió ember szenvedett nemibetegségben.

Ugyancsak 1910-ben az összes európai hadseregeknél statisztikákat állítottak össze a katonák nemibetegségeiről. A Nékám-klinika adatai szerint 10.000 katona közül nemibeteg volt: a porosz hadseregben 200, a francia hadseregben

A cs. kir. hadsereg számára 1769-ben kiadott szabályzat értelmében az ezred két zászlósának kötelessége volt halálos ítélet alkalmával, mielőtt az ítélet végrehajtására kirendelt csapat kivonul, az ezredparancsnoktól kegyelmet kérni az elítélt számára. Egyiküknek nyergelt lovat kellett magával vinni, hogy ha a kegyelmet megadják, azonnal az örnagyhoz nyargaljon a parancsal. Tilos volt akár katonai, akár polgári egyénhez fordulniok avégett, hogy az a kegyelemadás útját egyengesse.

260, az orosz hadseregben 400, az osztrák-magyar hadseregben 550, az angol hadseregben 650, az olasz hadseregben 770.

Ezen hiteles adatok alapján tehát a mi hadseregünkben a háború előtt egymillió katonából ötvenötezer nemibetegségben szenvedett. A háború kitörésekor ötmillió volt a mozgósított katonák száma, tehát 270—300 ezer volt a nemibeteg, akikből kerekén öt hadtestet lehetett volna felállítani.

Különösen a vérbajjal kapcsolatosan kell tudnunk, hogy milyen borzalmasan rettentők a nemibetegség pusztításai az egyesekre, a családra, az egész nemzetre nézve. Amiatt panaszkodik a katonaság, hogy kevés az ujonc, a pap és a tanító azt panaszolják, hogy degenerálódik a nép, a bíróságok, a rendőrségek pedig kimutatják, hogy mennyire szaporodnak a bűnesetek. A kórházak, az elmeegógyintézetek pedig alig tudnak helyet adni a sok betegnek, elmebetegnek. Szóval az egész közélet szenved a nemibetegségek hatása alatt. A nemibajok elterjesztésében nagy szerepet játszanak a kávéházi evő és ivó eszközök, a körbenjáró baráti ivópohár, a közös kupa, a bankjegyek, villamosjegyek stb. nyálazása, az oroszoknál nagy ünnepeken való általános csókolódzás. A szemlére kitett képek, szobrok csókolása, a körbenjáró úrvacsorakehely. Igen jó terjesztője a bajoknak az a szokás, amikor valaki az embertársának a szeméből a nyelvvel veszi ki a besett por-, szénszemecskéket, vagy amikor a csecsemőt idegen nő szoptatja. Gyakori nemibetegség terjesztők a dajkák, amikor vagy ők fertőzik meg a gyereket, vagy a gyerekek a dajkát.

Természetes dolog azonban, hogy a nemibetegségeket túlnyomó részben mégis csak a nemiélet terjeszti. Ha a nemiélet csakis a családi élet keretén belül zajlana le, akkor a nemibetegségek egy, legkésőbb két generáció után teljesen eltűnnének. Mert aranyigazság, hogy a nemibetegségek ellen a legjobb védőfegyver kizárólag a házasság. Csakhogy ez az aranyigazság is sántit. Sántit pedig azért, mert a létért, a megélhetésért való küzdelem miatt a férfiak csak későn, nagyon későn házasodhatnak, rendszeren akkor, amikor már nemibetegek. A házasságban aztán az egyik nemibetegségük miatt egyáltalában nem lesz gyermekük, a másik nemibetegség miatt pedig vagy halvaszületik, vagy pár hónapos, pár éves korában hal meg a gyermek, vagy pedig életben marad, de egész életében hülyeség, idiótaság, vagy egyéb nyomorékság fogja kísérni és az életét végül is az elmeegógyintézetben fogja befejezni.

Foglalkozási ágak szerint leggyakoribbak a nemibajok azoknál, akik rendetlen életet folytatnak, akiknek nincs állandó otthonuk, így az utazókereskedőknél, tengerészeknél, katonáknál. Ezen kívül a legjobban el vannak terjedve a cigányoknál, főleg a fúvózenészeknél, üvegfúvóknál, borbélyoknál, pincéreknek, valamivel kevésbé a masszöröknek, fürdősöknek, diákoknak, ápolóknál, orvosoknál, a szülésznőknél és mosónőknél.

Már az előbb felsorolt terjedési módok és lehetőségek igazolják, hogy mindenkit érhet baleset. De ha ez a baleset bekövetkezett, azt ne titkoljuk el. Ez alatt nem azt értjük, hogy a betegséget nyilvánosságra kell hozni, hanem azt, hogy *azonnal orvoshoz kell fordulni*. Sok beteg azért nem meri a betegsége gyógyítását orvosra bízni, mert attól fél, hogy az orvos, vagy a gyógyszerész elárulja az ő titkát. Erre nézve felemlítem azt, amit úgy is mindenkinek tudnia kellene, hogy az orvost és a gyógyszerészt eskü köti arra nézve, hogy mások betegségét el ne árulja. Ha pedig mégis megtenné, akkor fel kell jelenteni. Ez esetben pedig szigorú büntetést kap mind a kettő.

Igen nagy veszélyt jelentenek a nemibetegekre a kuruzslók és különösen azok a lelketlen kapzsi orvosok, akik újságban hirdetik, hogy ők ennyi és ennyi nap alatt a nem-

betegséget teljesen meggyógyítják. Lelketlen kúfárok ezek, akik pénzahajzásból, kapzsi érdekből kihasználják az emberek hiszékenységét, tudatlanságát, a szeméremérzését, a családi körülményeket. Az általuk ajánlott eljárások és gyógyszerek csakis nekik maguknak használnak és nem a betegnek. Az orvosra nézve mindig a leglealázóbb és legkevésbé megbízható és a legerkölcstelenebb eljárás az, amikor a napilapok révén önmagát dicsérve igyekszik anyagi előnyökhöz jutni. Az újságokban önmagukat ajánló orvosokhoz sohase forduljon a beteg, mert amellet, hogy drága, keservesen rá is fizet az ilyen gyógyításra. Ujra ismétlem, hogy mindig tartsa szem előtt a beteg, hogy a nemibetegség ugyanolyan betegség, mint bármely más fertőző baj. De ha mégis titokban akarja tartani a baját (a mai viszonyok közt nem is tehet mást), akkor is csak egyetlen egy okos, józan és biztos eljárás van, ha orvoshoz megy. Így kettőjük titka marad a nemibaja.

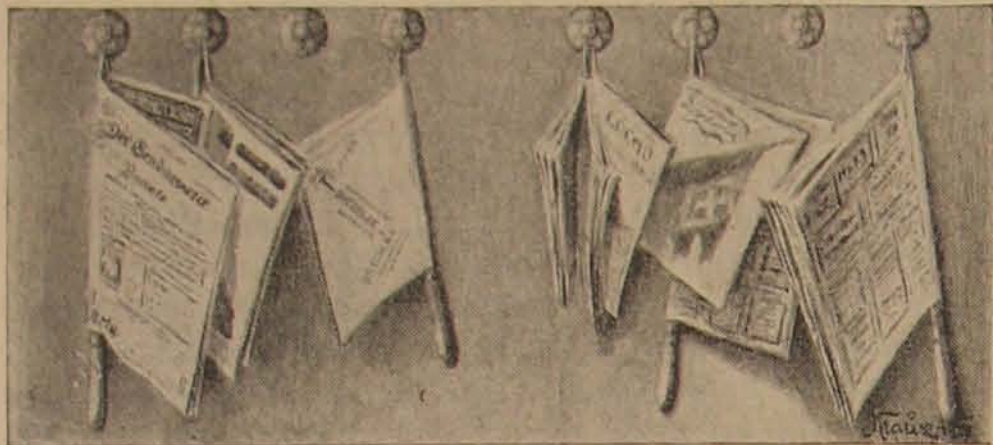
Ne ejtsen bennünket tévedésbe azon gyakori eset, hogy ugyanazon a helyen, sőt ugyanazon személytől az egyik betegséget kap, a másik pedig nem. Ahányan vagyunk, annyi-félék vagyunk. Rendszeren az egészséges, tiszta emberek rögtön megkapják a bajt, míg a kitanult, kiélt vén róka, a minden iskolát kijárt Vénus-lovagok nem fertőződnek meg.

Egy másik, magát rettenetesen megbosszuló tévhit, hogy magától is meggyógyul a nemibetegség. Tényleg, vannak egyes betegségek, amelyeket a testünk nagyfokú ellenállóképessége, a természet gyógyító ereje le tud győzni és az ilyen betegség minden orvosi kezelés nélkül is meggyógyulhat. Jól jegyezzük meg azonban, hogy pl. a nemibajok legborzasztóbbika: a vérbaj soha-soha magától meg nem gyógyul, hanem ellenkezőleg egyre jobban fokozódik, szinte dühöngve-dübörögve terjed el egész testünkben, végül pedig az életfenntartáshoz szükséges szerveket támadja meg. Ettől kezdve aztán nyomorúság lesz az élet. Akiknek vérbajuk volt és azt gyógyították, ne térjenek napirendre a dolog fölött, hanem időközönként, — még évtizedek múltán is — vessék alá magukat ellenőrző orvosi vizsgálatnak. Sok szomorúan befejezett élet másként, jobban alakult volna s alakulna a jövőben, ha hibás szeméremérzet vagy más előítélet hatása alatt erről az érdekelték nem feledkeznének meg. Ha nincs baj, az ellenőrzés azért nem ártott, ha viszont megvan a baj, agyonhallgatni és titkolni nem lehet, mert feltétlenül jelentkezik és pedig akkor, olyan súlyos tünetekkel, hogy a segítség sokszor már elkésett.

Mégegyszer összegezve tehát az elmondottakat, mindig azt tartsuk szem előtt, hogy a nemibetegség is igen súlyos, nem szégyelni való, tehát nem titkos betegség. Ha titokban is akarjuk tartani, akkor is okvetlenül menjünk orvoshoz, akit eskü és szigorú büntetés kötelez a titoktartásra. Ne feledjük, hogy a nemibetegségek lassan, lappangva és hosszú idő múlva, 10—12 év múlva éreztetik szörnyű hatásukat, ekkor pedig már sokkal nehezebb a bajon segíteni. Ne feledjük, hogy az eltitkolt, az orvosilag nem kezelt nemibaj hasonló borzasztó következményekkel jár az ártatlan feleségre, a még ártatlanabb gyermekekre, akik egész életükben szégyelni, átkozni fogják apjukat, aki miatt a társadalomban csak szégyen, szánalom és kiközösítés vár rájuk.

Dr. Kemény Gyula altan. orvos.

Az egyik ütközet után, amelyben Napoleon nem volt egészen megelegetve csapatainak magatartásával, az ütközetben résztvevő ezredek egyikét megszámolták. — »Ki a parancsnoka ennek a századnak?« — kérdé, amikor a lövészek arcvonala előtt elhaladt. — »Én, Felség«, — felelte egy tiszt és előlépett a sorból. — »Kapitány ön?« — »Nem, Sire, de abból a fából vagyok faragva, amelyből azokat csinálják.« — »Jól van, uram. Ha fakapitányra lesz szükségem, önre fogok gondolni.«

LAPSZEMLE.

(Németország.) Der Gendarm.

31. szám.

Dr. Drews ny. miniszter, a porosz közigazgatási bíróság elnöke, azzal a sokszor felvetődő vitás kérdéssel foglalkozik, hogy van-e joga a csendőrnek, rendőrnek egy harmadik személy megkeresésére valakinek a személyazonosságát megállapítani olyan esetekben, amikor nem a büntetőtörvénykönyvbe ütköző cselekményről, hanem egy olyan valódi vagy vélt sérelemtől van szó, amelynél a sértett fél csak polgári peres úton szerezhetne orvoslást. Dr. Drews a felállított kérdésre határozott igennel felel. Terjedelmes meggyőző indokolásában számos gyakorlati példát is tár az olvasó elé. Ezek közül az egyik a következő:

Egy nagyváros egyik utcáján heves gesztusokkal kísért beszéd közben egymás mellett haladnak: egy kerékpárt toló férfi és egy nő. Mikor a legközelebbi szolgálatot teljesítő rendőrhöz érnek, a nő elválik a férfitől és arra kéri a rendőrt, hogy a kerékpáros férfit igazoltassa, mert az a férfi házasságon kívül született gyermekének édesatyja, aki vele azelőtt hamis név használata mellett viszonyt folytatott s azután eltűnt. Emiatt nem adhatta be ellenz tartásdíj iránti keresetét. Most meglátta az utcán, hozzáment, felelősségre vonta, de a férfi nem akarja őt megismerni. Kéri a rendőrt, hogy állapítsa meg az illető nevét, közölje azt vele s így tegye lehetővé, hogy az illető ellen keresetét benyújthassa. A rendőr megkérdezi a férfit, hogy ismeri-e a nőt? A férfi nemmel válaszol. A rendőr erre tudomására adja a nőnek, hogy nincs feljogosítva a férfit névének bemondására kényszeríteni, mert itt tisztán egy magánjogi igény érvényesítéséről van szó, ami pedig az arra illetékes bíróság, nem pedig a rendőrség hatáskörébe tartozik.

Helyes volt-e a rendőr jogi felfogása és eljárása?

Erre mond Dr. Drews egy kategórikus — nemet. A német törvénykönyvek és rendőri természetű rendelkezések több paragrafusát és pontját idézve bizonyítja, hogy ez a felfogás helytelen, a rendőrnek joga, sőt kötelessége lett volna a szóbanforgó kerékpáros férfi személyazonosságát megállapítani s a nővel közölni.

A Dr. Drews által idézett paragrafusok és egyéb, a német birodalomban érvényes rendelkezések bennünket nem érintenek, érvelésében azonban lehet találni oly általános természetű részleteket, melyek érdemesek a megemlézésre, mert nem hisszük, hogy bárhol másutt ebben s az ehhez hasonló kérdésekben más jogi álláspont érvényesülhetne.

A rendőrségnek és csendőrségnek megvan a maga általános felhatalmazása arra — írja Dr. Drews —, hogy tegye a szükségesnek látott intézkedéseket arra, hogy a közt és az egyest fenyegető veszélyt elhárítsa. Kétségen kívül áll, hogy a férfi — ha valóban atyja a gyermeknek és a tartásdíj fizetésének kötelezettsége elől menekülni akar — sérti az egyes személyt s ezen keresztül a köz érdekét is. Kétségen kívül áll azonban az is, hogy a fennálló rendelkezések értelmében ebben az ügyben — a polgári bíróság illetékes. Ezek szerint — felületesen nézve — a férfit igazoltatni nem akaró rendőrnek igaza lenne. De nézzük közelebbről a dolgot. Ha a panaszos nő az igazoltatni kívánt férfit nem az utcán, a rendőr közelében fedezi fel, hanem, mondjuk, ennek az ügynek elintézésére illetékes bíróság épülete előtt és a nő ott keres orvoslást, ott kéri a férfi igazoltatását, — vajjon milyen úton-módon és mily intézkedést tehetett volna ez az illetékes bíróság a férfi nevének megállapítására? Semmi kétség: csak a rendőrség útján, amelyhez jogában áll felhívásokat intézni. De mindaddig, amíg ez megtörtént volna, feltételezzük-e vajjon, hogy a férfi kerékpárjára támaszkodva nyugodtan várt volna valamelyik utcasarkon?

Egész természetes tehát — írja tovább Dr. Drews —, hogy ily esetekben a sértő fél felelősségrevonásának lehetővé-

tétele az első, míg a hatásköri és illetékességi kérdés csak második helyen jöhet figyelembe.

Az író még hosszasan foglalkozik azzal az eshetőséggel is, ha a nő egy ártatlant gyanúsítana meg, aki őt valóban nem ismeri s aki vele viszonyt soha nem folytatott. Ez az eshetőség sem lehet ok arra, hogy hasonló esetben a rendőr vagy csendőr a személyazonosság megállapítását a kérelmező féllel szemben megtagadja. Ily — nem valószínű — esetekben meglesz a sértettnek a módja és lehetősége, hogy a másik félnek viszontigazoltatása révén úgy ezzel, mint esetleg a rendőrrel, csendőrrel, illetve rendőrhatalommal szemben a maga igazát megtalálja.

Borgwardt Oberlandjäger, egy lelkes kutyabarát »A csendőrök őrzőeibe« cím alatt a jól betanított őrzőebek kiválóságait sorolja fel és kifejezést ad azon óhajának, hogy minden csendőr mellé egy ily ebet kellene adni. Sajnos, az ő körletében pl., ahol 30 csendőr teljesít szolgálatot, csak 3 rendelkezik szolgálattal ebbel. Miért van ez így? Mert az államtól ebtartásra kapott átalány távolról sem elegendő. Pedig az államnak kötelessége a közt a bűnözőkkel szemben megvédeni. Ezt elérendő, nekünk, végrehajtó közegeknek harci eszközökre van szükségünk és a harci eszközök közé kell számítani elsősorban a szolgálattal ebet is. Azután számadatokkal bizonyítja állításának helyességét, hogy az átalány kevés, cikke végén pedig valóban megkapó példákat hoz fel arra, hogy mennyire hűséges, mennyire megbízható társ a kutya.

—0—

(Jugoszlávia.) Zsandarmeriszki Vesznik.

4. évfolyam, 10. szám.

Stojanovics Milutin ezredes értekezést ír a gazdasági körülmények behatásáról a közbiztonságra. Régen a törvényhozók és bírák nem törődtek a gonosztettek indító okával. Az igazságszolgáltatás a büntett megállapításából, a bűnös kinyomozásából, a károsult kártalanításából és a bűnös megbüntetéséből állott. A büntetendő cselekményt büntették, de nem igyekeztek azt megelőzni. A XVIII. században jelentkezett első ízben az oknyomozó kriminológia, melynek célja a gazdasági viszonyok megjavítása által a bűnre vezető, vagy kényszerítő okokat csökkenteni. Szerző a bűnözőket két csoportba osztja: személyi okokból és gazdasági okokból eredő bűnözőkre. Utóbbi csoport száma a körülmények szerint nagy hullámvásznak van alávetve. Megfigyelték például, hogy a búza egyenes mértéke a bűnesetek számának. Ha rossz a termés és a búza ára drágul, a tulajdon ellen elkövetett bűnesetek is szaporodnak és pedig annál nagyobb arányban, minél jobban drágul a búza. A búza (vagyis a kenyér) drágulásából tehát már előre lehet a bűnesetek szaporodására következtetni és ennél fogva az elővigyázati rendszabályokat megkettőzni. Ezt a statisztikai következtetést Jugoszláviában ellenőrizték és igazoltnak találták. 1922-ben állott a tengeri ára a legmagasabban, ugyanakkor a legtöbb bűneset fordult elő a megfigyelt 3 csendőrezred területén. (A délszláv népek legnagyobb része kukoricaliszten él.) Azóta csökkent a tengeri ára 1927-ig és azóta ismét emelkedik. A bűnesetek száma a tulajdon ellen ugyanily arányban csökkent és emelkedett, amint a gazdasági helyzet javult, illetve rosszabbodott. A részegség szerepe a bűncselekmények számában fordított arányban áll a gazdasági helyzettel. Ha jobb a helyzet, akkor többet isznak az emberek, tehát több a bűncselekmény. (Folyt. köv.)

Jovánovics J. örnagy a kurúzslásról és jóslásról ír. Mindkettő a népnek babonára való hajlandóságán alapszik. Miután megmagyarázta az asztrológia (csillagból jóslás), hiromantia (jóslás áldozattal), spiritizmus és grafológia (kézirásból jóslás) lényegét és megemléltette, hogy a középkorban halálra üldözték a jósokat és jósnöket, mint vallás elleni merénylőket, áttér a szerző a jóslás káros következményeire. Kimutatja, hogy a jóslások és kurúzslások miatt a nép vagyoni kára ugyan tekintélyes, de elenyésző jelentőségű az erkölcsi károkkal szemben. Ujabb megfigyelések bizonyítják, hogy sok megbetegedés — különösen agy- és ideg-betegségek — sőt gyakran öngyilkosság is keletkezik jóslások nyomán.

Jakovljević St. százados folytatja »A büntetés és annak végrehajtása hajdan és most« című tanulmányát. A III. részben az ógradiskai fogházéletet írja le, ahol 600—900 rab kb. 70 ör felügyelthe alatt 600 hold területen mezőgazdasági munkával foglalkozik.

J. E. J. lábnyomok megrögzítésére új eljárást ismertet. Eddig gipsszel öntöttük ki a megőrizni kívánt lábnyomot és megvártuk, míg az öntvény megszárad. Jó lenyomatot kaptunk így a lábnyomról, de nem tökéleteset. Müller a »Polizei-

praxisban új eljárást ír le: A nyomra óvatosan finomra őrölt száraz gipszport hintünk vagy fújunk, vagy inkább szítalunk, míg egy kb. 1 cm. magas réteg keletkezik. Azután vékony fapálcikákat rakunk bele, miáltal a lenyomat később megfelelő szilárdságot kap. Erre újból gipszport szítalunk és ismét pálcikákat rakunk le, míg a nyom széle felett kb. 5 cm. vastag gipszréteg fekszik. Ezt most leföldjük nedves ruhával és lassan addig öntünk vizet rá, amíg az a gipszbe beszívódik. Lehet a nyom körül földet felhalmozni kb. 20 cm. magasra, így kevesebb víz kell. A száradás 20 percig tart. Ezzel az eljárással a legapróbb részlet is pontosan megmarad.

Vlah O. ezredes az állatok lelki tulajdonságairól és védelméről megkezdett cikkét befejezi. Miután ismertette néhány kevésbé ismert állat hasznát, összeállítását közöl az állatok védelmét szolgáló legfontosabb tudnivalókból és pedig: ne sanyargasd az állatot, mert épp úgy érzi a fájdalmat, mint tenmagad; — a ragadozó és káros húsevő állatokat irtsad erélyesen; — a gyermeket ne engedd állattal játszani és azt kínozni; — ne ölj állatot pusztán kedvtelésből, mert véletlenül utadba került; — az állat szállításánál légy gondos és figyelmes; — ne terheld a kocsi az igavonó állat erején túl; — segíts az állatnak munkaközben, amennyire csak lehet; — ne bántalmazd az állatot, ha nem képes a felrakott terhet vonni, légy türelmes és könnyíts a terhén; — a gondjaidra bízott állatot lelkiismeretesen és értelmesen gondozd; — éneklő madarat ne fogdoss és ne ölj, fészket ne bántsd, tojásaihoz és fiókáihoz ne nyúlj; — segíts a hasznos madarakon, készíts nekik mesterséges fészkelőhelyeket, készíts számukra télen etetőhelyet és rendszeresen gondoskodj táplálékukról. — Annak a reményének ad kifejezést, hogy cikkének minden olvasója ezentúl védeni fogja az állatokat.

A »Különfélék« rovatban olvassuk a londoni rendőrség létszámemelését 1500 rendőrrel és 100 titkosrendőrrel. Szovjetországban növekszik az öngyilkosok száma. A párisi rendőrségnél külön rádió-detektívostály létesült, a drótnélküli üzenetek ellenőrzésére.

—o—

(Csehország.) Cetnický Obzor.

21. szám.

»Kellemetlen tanulságok a költségvetésből« címmel foglalkozik az idejű költségvetés csendőrségi tétéleivel és mindjárt megállapítja, hogy azok a csendőrségre nézve rosszabbodó irányzatot mutatnak. A csendőrség részére 282 millió cseh koronát állítottak be, ebből 240 millió a személyi, a többi pedig dologi kiadás. A kb. 12.000 főnyi csapatcsendőrségnél fejenként átlag 20.000 korona jutna évente. A valóságban természetesen sokkal csekélyebb összeg esik egy-egy csendőrré, mert a testületnek a csapatcsendőrség mellett nagy adminisztrációs szervezetet is fenn kell tartania igen magas illetményekkel és még nagyobb igényekkel. — Összehasonlítva a legutóbbi évek költségvetési tétéleit és újból megállapítja, hogy az új illetménytörvény sokkal rosszabb, mint az előző volt.

Az osztrák időkben a csendőrség növedéke és fogyatéka kb. egyforma volt. Ma a helyzet egészen más, különösen a növedék volt abnormális. Ugyanis a cseh csendőrség megalakulásakor máról-holnapra kb. 10.000 fiatalembert vettek fel a testületbe a legalacsonyabb fizetéssel. Ebből következik, hogy ezek együtt jutnak magasabb fizetési fokozatokba s így a személyi kiadások évről-évre növekszenek s kb. 20 év múlva hatalmas arányú fogyatékkal kellene számolni. A köztársaság megalakulásakor szervezett kifizetésű csendőrség állandóan növekvő összeget emészt fel. Erre a mindenképpen figyelemre méltó körülményre a költségvetés összeállításánál nincsenek tekintettel, pedig ez előbb-utóbb nagyon meg fogja bosszúlni magát. Ma minden téren takarékosra törekszenek, de a csendőrségnél erre az irányzatra csak az alacsonyabb fizetési fokozatokban lévők fizetnek rá. A magasabb fizetési fokozatokban a takarékoságnak nincsen nyoma. Az utazási hitel tétele a múlt évihez képest jóval magasabb. Laktanyabérékért 1,718.540 koronát fizet a cseh kincstár. Ennél a tételnél figyelembe vették az új lakbértörvényt, de ugyanakkor megfeledeztek arról, hogy a csendőrség lakbérilletményét is felemeljék. Megjegyzi végül, hogy a költségvetésnek csaknem minden tételéről elítélő kritikát mondhatna s azt hiszi, hogy ilyen irányzat mellett az 1930. évi költségvetésből — amelyik még nem ismeretes — még szomorúbb tanulságokat vonhatna le. A csendőrség mai szomorú helyzetét a kimúlt koalíció bűnéül röjja fel, amely a csendőrséget, mint a jól apportírozó kuttyát, néha megdicsérte, de egyébként nem állt vele szóba. Ezért a csendőrség keserű szívvel mondja utána: »Nyugodj békében és fel se támadj többé«.

November 1-én tartották meg Pozsonyban a cseh légionisták szövetségének ötödik kongresszusát. Ugyanakkor az ezen szövetséghez tartozó szak egyesületek is üléseztek. A kongresszus az állami alkalmazottak helyzetének javítására előterjesztést tett a kormánynak. Ebből az alkalomból az »Obzor« lapunkban már ismertetett emlékirat alapján együttműködésre hívta fel a szövetséget.

A belügyminiszterhez címzett interpellációt közöl, melyet azért jegyezték be, mert egy csendőrt meg nem felelő társasággal való érintkezésért 10 napi egyszerű fogsággal fenytettek meg.

Az »Obzor«-ban állandóan szereplő Benko Ede csendőr százados, turócszentmártoni szakaszparancsnok ügyében is interpellációt intéztek a belügyminiszterhez azért, mert Benko a hozzáutalt cseh nemzetiségű csendőrök részére szépírási dolgozatokat rendelt el. A tót származásúakat eme kötelezettség alól legnagyobb részben felmentette, bár a cseheknek kimutathatóan nagyobb iskolai végzettségük van, mint a tótnak. Az egyik csendőrt, aki a »Slovák«-ot ilyen dolgozatban kis »s«-sel írta, azzal büntette, hogy kétszer annyi dolgozatot kell írnia, mint a többieknek. A körülményekből megállapítható, hogy Benko részrehajlóan üldözi az egyik nemzetiségű csendőröket. Az interpelláció megemlékezik arról a híresztelésről, hogy Benko lett volna parancsnoka annak a magyar páncélvonatnak, amely 1918-ban Nagyszombatban lövte Hanácsik csendőreit, akik elsőnek küldettek az új területek elfoglalására. Ez alkalommal három csendőr vesztette életét. Történelmileg fontos volna hivatalosan is megállapítani, hogy az itt szereplő Benko csendőrszázados nem azonos-e az említett magyar páncélvonat parancsnokával? Megállapítandó volna továbbá, igaz-e, hogy Benko, aki annak idején tót származású magyar tanító volt, a világháborúban, akkori magyar ezredének legénységét annyira kínozták, hogy az államfordulat idején falujából menekülnie kellett?

A választások alkalmából az »Obzor« hosszú propaganda cikkben ismerteti programját és a csendőröket a lap köré való tömörülésre hívja fel. E program keretében lapunkban már ismertetett anyagi követelésekkel foglalkozik, melyek teljesítésétől a csendőrség helyzetének javulását várja.

Különböző hírek: A csendőrségi humoreszkek elkobzásával kapcsolatban az egyik napilap azt írja, hogy a csendőröknek mégis tudniuk kellene, meddig mehetnek el, hogy lapjukat el ne kobozzák. Az »Obzor« erre megjegyzi, hogyha valaki az államügyész gondolatát ki tudná találni, az nagyon jól jövedelmezhető információs irodát nyithatna.

A csendőrszolgálat veszélyességéről írva, megjegyzi, hogy az egyik csendőrt ügyeleti szolgálata közben lőtte le egyik haragosa, amikor a laktanyában egyedül maradt. A munkásnál a veszélyes munkát, a kockázatot külön fizetik s ezért újra követeli a 4000 korona csendőrségi pótdíjat.

Tizenegy év alatt 59 csendőrt öltek meg a köztársaságban. Az »Obzor« és a napisajtó is a csendőrség célszerűtlen felszerelésében és fegyverzetében látja az áldozatok legfőbb okát s ezért ezen a téren általános reformokat sürget.

A Felvidéken, Ruthénföldön és a határmentén beosztott csendőrök tömegesen kérik áthelyezésüket az anyaországba s ezt a primitív megélhetési viszonyokkal, kulturálatlansággal és gyermekeik megfelelő iskoláztatásának lehetetlenségével indokolják. A lap arra kéri az intézőköröket, hogy ezeknek a kérelmeknek adjon helyet, mert a kérvényezők csakugyan szomorú helyzetben vannak.

Povondra József törzskapitány egészségügyi szabadságra ment és azután valószínűleg nyugdíjba kerül. A lap Povondrát a legszeneiálisabb csendőrtisztnek, európai hírű kriminalistának, a cseh nyomozó csendőrség megalapítójának mondja, aki a szüntelen munka következtében megrongált idegekkel, testileg-lelkileg megtörve távozik a testülettől, miután felépítette azt a szervezetet, amelynek értékét ma még felbecsülni sem lehet. Munkásságát egyáltalán nem becsülték meg, mert bár ilyen Povondra minden 100 évben legfeljebb egy születik, még az ezredesi rendfokozatot sem érthette el. Azt, úgy látszik, nem tartogatják egyszerű és kemény fából faragott emberek számára. Azt mondják, hogy Povondra helyét közigazgatási csendőrtiszttel töltik be. A lap ezzel az intézkedéssel nem ért egyet, bár ezt az irányzatot általában látja a nyomozó osztályoknál, melyekhez szintén beosztottak egy-egy ilyen tisztet, akik a mostani parancsnokok utódjául vannak kijelölve annak dacára, hogy a csendőrségi törvény szerint közigazgatási csendőrtiszt nem teljesíthet csapatcsendőri szolgálatot. Valóságban, mint látjuk — törvényellenesen — ennek az ellenkezője történik.

Közl, hogy a francia hadügyminisztérium a nagyobb csendőrsőket fokozatosan látja el fényképezőkészülékekkel, amivel a helyszín megrögzítését akarják gyorsabba, megbízhatóbbá tenni. A nagy autóforgalomra való tekintettel a forgalmasabb örsöklöz mentőautókat is beosztottak.

A cseh pénzügyöröket ismétlő pisztolyokkal látják el s valószínű, hogy azt rendszeresíteni is fogják. A csendőrségnél 3 altiszt számára adtak ki egy-egy ismétlőpisztolyt, de olyan utasítás van hozzá, hogy azt tulajdonképpen sohasem lehet viselni s így a pisztolyok, melyekre a kincstár 2 milliónál többet adott ki, az őrsparancsnokok fiókjában hevernek anélkül, hogy valaki használhatná is őket.

Az intézőkörök azon válaszával kapcsolatban, hogy az állami alkalmazottak illetményeinek rendezésére, illetve javítására nincsen fedezet, az »Obzor« a legfőbb számvevőszék kimutatása alapján részletesen közli az egyes állami üzemek és monopóliumok zárszámadási tételeit s ezeknek százmilliónyereségéből és az adójövedelem folytonos emelkedéséből azt a következtetést vonja le, hogy nem a pénz, hanem a megértő jóindulat hiányzik.

Az »Obzor« csinos csokrot állít össze azokból az ígéretekéből, amelyekkel egyes pártok a választások alkalmából választóikat hitegették. Megállapítja, hogy a hadsereg és a csendőrség tagjainak semmit se ígértek, mert azoknak szavazati joguk nincsen. Ugyancsak kevés ígéretet kaptak a bírák is, mert kevesen vannak. Legtöbb ígéretet természetesen a munkásság kapott, mert az képezi a választók zömét.

Apróságok. A legionisták jóléti alapja, mely az országos legionistáknak ki nem fizetett alapokból alakult, 1928-ban 1,700.000 koronát osztott szét. A lap felhívja a szegényebb volt legionistákat, hogy ezen egyesülettől számottevő segílyt kaphatnak.

A cseh tisztok egyesülete Prágában pompás palotát emelt, amely néhány millióba fog kerülni. Az egyesületnek csak kétmillió készpénze volt, de az állam az összes állami alkalmazottaknak szánt 60 millió harmadrészét, azaz húszmilliót adta oda az építkezés céljaira, ezenfelül az egyesület tagjaira 20—20 korona hozzájárulást vetett ki. A csendőrök nem szervezhetnek, egyesületet nem alkothatnak, őket nem tekintik nagykorúaknak. A cseh tisztok szövetségének 159 fiókja van a köztársaságban, a csendőrségnek semmije sincs. Ugyanaz az intézmény emeli az egyik testület tekintélyét, amely egyesek szerint csökkentené a másikat. Hát ilyen komédiások vagyunk mi!

A pénzügyminisztérium kétségbevonja a legionisták elsőbbségi jogát a tisztviselői kinevezéseknél és azt állítja, hogy ezen elsőbbség a gyakornok kinevezésénél igénybevétele után, ezzel ki is merült. A legionisták természetesen éles harcot folytatnak ezen felfogás ellen és a legionisták szövetsége hathatósan támogatja őket.

A cseh-tót légiforgalmi társaság legutóbb felemelte pilótáinak biztosítási tételét és pedig halál esetére 100.000, tartós rokkantság esetére 150.000 koronára, ideiglenes rokkantság esetére pedig napi 60 koronára. A repülő mechanikusokat 60.000, 100.000, illetve napi 40 koronára biztosították. A szerencsétlenül járt polgári repülők számaránya sokkal kisebb, mint a szolgálatban meghalt és megrokkant csendőröké, mégis emezeknek még a csendőrségi pótdíját sem akarják felemelni.

A nemzetvédelmi miniszter a cseh-tót tisztok egyesületének képviselőjét egy éven belül nyolcszor fogadta, ezzel szemben a csendőrség képviselője nyolc év óta egyszer se tudott a belügyminiszter elé kerülni. A demokrácia mérték-egysége tehát különböző ugyanazon a kormányon belül is. A hadseregben 9000 tiszt van, a csendőrség létszáma pedig 12.000 fő. A cseh hadseregben törzskapitányi rendfokozat is van. Az egyik katonai szaklap most a törzsörmeisteri rendfokozati elnevezés ellen foglal állást, mert ennek a feleségét is »törzsné«-nek szólítják, mint a törzskapitányét, ami kellemetlen tévedésekre vezethet.

A délszláv államban most nyugdíjazták Filipovics Michajlot, a csendőrség vezérfelügyelőjét. Az »Obzor« szerkesztője azt írja róla, hogy »atyaisten« volt, akinek közelébe a csapatcsendőr sohasem juthatott. Még akkor se szólt hozzájuk, amikor embertelen kegyetlenséggel büntette őket. A szerkesztő legutóbb Spalatóban látta egyik szemléljén. Ugy beszélt a csendőrökkel, mint egy lovassági zupás, csaknem megbotozta őket, de megelégedett azzal is, hogy ruhájukról a port nádpálcájával verte le. A szerkesztő kihallgatást kért tőle, de kinevették, mert egy ellenzéki lap emberét látták benne. A szerkesztő kárörvendve mondja, hogy mégis kollégák lettek, mert most mindketten csendőrnnyugdíjasok.

A közmunkaügyi minisztérium 15 milliót adott a prágai csendőrség építő szervezetének, amely ebből 8 épületet emelt 198 lakással és egy kettős házat 37 család számára. Még 50 lakásra volna szükség. A csendőrségnél 1500 lakás hiányzik, de pénzt sehonnan se kapnak.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(15. közlemény.)

A *bekísérési rendelet* az a rendelkezés, amelyben a köztársasági ügyész büncselekményen való tettenéréskor, a vizsgálóbíró pedig minden más esetben elrendeli a bíróság kezai között lévő terheltnek valamely letartóztatási intézetbe való bekísérését.

A *letartóztatási rendeletet* a vizsgálóbíró adja ki a büntett vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétséggel terheltnek elfogása végett.

Hogy ez a letartóztatási rendelet valaki ellen kibocsátható legyen, annak feltétele az, hogy a tettes olyan büncselekményt kövessen el, amelyet szabadságvesztéssel büntetnek.

A megjelenési, elővezetési, bekísérési és letartóztatási rendeleteket az azt kibocsátó tisztviselőnek vagy rendészeti tisztnek kelteznie, aláírnia és pecséttel ellátnia kell s a tettet meg kell neveznie és a lehető legvilágosabban meg kell jelölnie.

Ezenfelül a rendeletnek tartalmaznia kell annak a cselekménynek megjelölését, amely miatt az kibocsátva lett, továbbá utalni kell abban a törvénynek arra a szakaszára, amely szerint a cselekmény büntettnak vagy vétségnek minősül.

A rendeletet írásban kell kiadni. Az érdekeltnek fel kell olvasni s meg kell engedni, hogy azt lemásolhassa. Mindazonáltal a csendőrség a távirati úton leadott rendeleteket is végrehajtani köteles.

122. §. Az ítélet-kivonatokat, amelyeknek a köztársasági ügyész indítványát magukban kell foglalniok, végrehajtásra épp úgy adják ki, mint a letartóztatási rendeleteket, azzal a különbséggel, hogy azokról másolat nem készíthető.

123. §. Kényszerítő rendszabály alkalmazható a fizetőképes elítélt ellen a pénzbüntetésre vagy az államot ért kár megtérítésére való rákényszerítés végett.

A kényszerítő rendszabályok alkalmazása iránti megkeresést a köztársaság ügyésze intézi a csendőrséghez. A letartóztatott egyéneket eléje kell vezetni. Mindazonáltal kérhetik, hogy vezessék őket fizetés végett az adószedő elé vagy döntés végett a polgári bíróság elé.

124. §. Az őrsvezetők és csendőrök házkutatás tartására nem jogosultak; ellenben kötelesek a házkutatás végzésénél az igazságügyi rendészeti tisztnek, a vizsgálóbírónak, a községi elöljárónak vagy segédjének, avagy a rendőrbiztosnak segédletet nyújtani.

III. ALFEJEZET.

Tettenkapásról és a tettenkapáshoz hasonló esetekről.

125. §. Tettenkapásról van szó:

Amikor a büntettet vagy vétséget éppen elkövetik; amikor azt elkövetni készülnek;

amikor a gyanúsítottal a szemtanúk figyelmeztetésére üldözőbe veszik;

amikor a bűncselekmények elkövetése idején a terhelt olyan eszközök, fegyverek, tárgyak vagy iratok birtokában találtatik, amiből az illető tettességére vagy részességére következtetni lehet. (Bűnvádi perrendtartás.)

126. §. Gyanúsított az, aki valamely bűntettel, vétséggel vagy kihágással van gyanúsítva.

Terhelt az, aki azért üldöztetik, mert gyaníthatóan olyan cselekményt követett el, amit a törvény büntettnak minősít.

127. §. A csendőrtisztek és őrsparancsnokok, mint igazságügyi rendészeti tiszték nincsenek feljogosítva, hogy tettenérés esetében a nyomozást bevezessék, ha csupán olyan cselekményről van szó, amelyet csak javítóbüntetéssel sújthatnak.

Mint igazságügyi rendészeti tiszték csak olyan esetekben járhatnak el, amikor a törvény áthágása fenyegető vagy meggyalázó büntetéssel torolttatik meg, azaz a tettesek bűntettet követtek el.

128. §. Tettenérés esetében a csendőrtisztek és őrsparancsnokok, ha egyúttal igazságügyi rendészeti tiszték, azonnal a helyszínre sietnek s a bűncselekményekről, azok álladékaról, a helyszínről, a lakók, a szomszédok, a szülők és cselédek, nemkülönb azoknak az egyéneknek bemondásairól, akik az esetről felvilágosítást tudnak adni, jegyzőkönyvet vesznek fel. (Bűnvádi perrendtartás.)

Kiszállásukról egyidejűen a járás köztársasági ügyészét értesíteni kötelesek. (Bűnvádi perrendtartás.)

Jegyzőkönyvvezetőül irnokot is alkalmazhatnak, ennek azonban esküt kell tennie, hogy tennivalóit jól és lelkiismeretesen fogja teljesíteni.

Erről a jegyzőkönyvben említést kell tenni. (Bűnvádi perrendtartás.)

129. §. A csendőrtisztek és őrsparancsnokok, ha egyúttal igazságügyi rendészeti tiszték, kötelesek a felvett vallomásokat aláírni s a kikérdezett egyénnel is aláírni. Ha az utóbbiak az aláírást megtagadják, ezt a körülményt a jegyzőkönyvben fel kell említeni.

Ilyenkor megtilthatják azt, hogy a házból bárki is kiléphessen, vagy onnan a jegyzőkönyv lezárása előtt eltávozzék. Akik e tilalomnak ellenszegülnek, azokat el kell fogni s a letartóztatási intézetnek átadni: erről azonban a köztársasági ügyész azonnal értesíteni kell.

Megszerzik a bűnjelül szolgáló tárgyakat, fegyvereket és egyéb dolgokat, amelyek az igazság felderítésére és bebizonyítására szolgálnak; azokat felmutatják a terheltnek, nyilatkozattételre szólítják fel őket, aláírattják velük a felvett jegyzőkönyvet s ha az aláírást megtagadják, azt a körülményt a jegyzőkönyvben megemlítik. (Bűnvádi perrendtartás.)

130. §. Ha a büntett olyan természetű, hogy a terheltnek feltehetően birtokában lévő iratok, dolgok, vagy tárgyak annak bizonyítékául szolgálhatnak, a csendőrtisztek és őrsparancsnokok, ha egyúttal igazságügyi rendészeti tiszték, a terheltnek lakásán házkutatást tartanak, hogy az igazság bizonyítására alkalmas bűnjelket őrizetbe vehessék; azonban kifejezetten oda behatolni abban az időben, amelyet jelen utasítás 169. §-a éjjelnek nyilvánít, tilos. Ilyenkor csak arra szorítkozhatnak, hogy a következő szakaszban előírt elővigyázati intézkedéseket megteszik.

131. §. Ha a terheltnek lakásán olyan iratok vagy dolgok vannak, amelyek terhelt bűnössége vagy ártatlansága mellett bizonyítanak, azokat őrizetbe veszik s erről jegyzőkönyvet állítanak ki.

Az őrizetbevett tárgyakat le kell zárni vagy pecsételni, ezután a tárgyakat egy tartályba vagy zsákba kell tenni, arra pedig egy papírszeletet kell ráerősíteni, amit a csend-

őrök saját pecsétjükkel s ha a terhelt kívánja, annak a pecsétjével is ellátnak.

Ha a bűnjel olyan nagy terjedelmű, hogy annak szállítása nehézségekbe ütközik, a csendőrtisztek és őrsparancsnokok, ha egyébként igazságügyi rendészeti tiszték, annak őrizetével egy általuk előzetesen megeskettett őrt biznak meg.

132. §. A csendőrtiszteknek és őrsparancsnokoknak, ha mint igazságügyi rendészeti tiszték járnak el, szigorúan tilos másnak, mint a terheltnek lakásába behatolni. Korcsmákat, vendéglöket s a közönségnek nyitva álló egyéb helyiségeket jogosultak éjjel is, a rendészeti szabályok alapján megállapított záróráig átkutatni.

133. §. Abban az esetben, ha a csendőrtisztek és őrsparancsnokok, mint igazságügyi rendészeti tiszték, azt gyanítják, hogy nem a terheltnek, hanem másnak a házában olyan iratok vagy tárgyak vannak, amelyek terhelt bűnössége vagy ártatlansága mellett bizonyítanak, a járás köztársasági ügyészét azonnal értesíteni kötelesek.

134. §. Ha a terheltnek háza kívül fekszik annak a járásnak területén, amelyen az illető csendőrtiszt vagy őrsparancsnok, mint igazságügyi rendészeti tiszt szolgálatot teljesít, utóbbiak csak arra szorítkozhatnak, hogy a köztársasági ügyésznek jelentést tesznek.

135. §. Az előbb említett ténykedéseket, ha a terhelt le van tartóztatva, annak, ha pedig a terhelt megjelenni nem tud vagy nem akar, megbízottjának jelenlétében kell végzni.

A tárgyakat felismerés s ha szükséges, kézjeggyel való ellátás végett a terheltnek fel kell mutatni. Ha a terhelt a kézjegyet megtagadja, ezt a jegyzőkönyvben meg kell említeni. Ha meghatalmazott nincs jelen, két tanú jelenléte elengedhetetlenül szükséges.

(Folytatjuk.)

Fegyverviselés.

Aggasztóan szaporodik azoknak az eseteknek a száma, amikor civilruhás egyének valamilyen összeszólalkozás hevében zsebükhöz kapnak, előrántják a Frommert, vagy Browningot és a velük szemben álló Másikat lepuffantják. Legutóbb egy nagykanizsai földbirtokos lötte le így a bérlőjét, aki egyben jóbarátja is volt. Ujabbán úgy odatartozik az élesre vasalt nadrág hátsó zsebébe a revolver, mint a pénztárca, zsebére, vagy zsebkendő. Ennek a nagykanizsai földbirtokosnak is ott volt nadrágja zsebében a revolver. Akkor is, amikor üzleti ügyeit intézte és akkor is, amikor szórakozni ment. — »Ki tudhatja, mikor támad rám valaki és mikor jogok a magam védelmére arra kényszerülni, hogy ezt a revolvert előrántsam?« — És ez a »Ki tudhatja?« — csakugyan bekövetkezett. Igaz, hogy nem úgy, ahogy azt a földbirtokos higgadt állapotában elgondolta. Egész bizonyosan nem úgy. Amikor ugyanis az emberi indulat helyébe visszavért a józan megfontolás, — akkor annyira megrettent tetének súlyától, hogy ő maga ellen fordította a fegyvert.

Erdemes elgondolkozni kissé az eset jelett. Ha nincs a földbirtokosnál revolver, — vajjon hogyan végződött volna

a bérlőjével történt összeszólalkozása? Talán már öt perc múlva kibéküléssel, talán könnyebb természetű párbajjal vagy becsületsértési pörrel, de semmiesetre emberöléssel. De ott volt a zsebben a revolver. Ez a revolver pedig, ha indulatos az ember, szörnyű rossz tanácsadó. Saját védelmére hordta magánál a revolvért és saját magának is pusztítását okozta vele. Egy másik kérdés: — »Hol vagyunk? — a szerb-bolgár-macedón határon komitácsi bandák között, avagy a bakonyi betyárok korát éljük? — Miért kell az embernek a nadrág hátsó zsebébe a revolver? Olyan szájalmasak a közbiztonsági állapotok? Olyannyira veszélyeztetve van az emberek élete mindig és mindenütt, hogy revolver nélkül ki se mozdulhatnak lakásukból?« — Ezt tagadjuk! A revolvért állandóan magánál hordó ember mindig azt mondja: »Önvédelem«; — ám a zsebhez símülő kis acél szerszám, ha beszélni tudna, azt mondaná: — »Lári-fári, azt majd én döntöm el, — én vagyok az incselkedés, a kihívás, az erőszak, — én vagyok a támadó szándék!« — Ha ennek a nagykanizsai földbirtokosnak csak 20—30 lépést kellett volna megtennie, amíg revolveréhez hozzájut, — nem őlt volna.

Vannak esetek, amikor a revolvernek zsebben a helye, még a legbékésebb polgár ember zsebében is. Meg tudjuk azt érteni, hogy pl. egy pénztárnok, aki egy fogadott kocsin egy távoleső telepre vagy valahová hasonló helyre visz nagyobb összeget, — hogy ez a hivatalnok esetleges támadások elhárítására revolvért vesz magához, de csak erre az útra.

Fegyvert — eltekintve kivételes esetektől és a vadászok passzióitól — csak az viselhesen, akit az állam a személy-és vagyonsbiztonság védelmére fegyverrel ellát. Akit az állam fegyverrel ellátott, az miatyánkszerűen tudja, hogy mikor, ki ellen, miként szabad a fegyvert használni, bár ezek a fegyverviselési engedélyek kiadása terén több óvatosságot és szigorúságot óhajtunk, ha nem nézzük jó szemmel, hogy sokan irodában, kávéházban, korzón, sőt talán még a tánciskolában is — zsebvágótt revolverrel jelennek meg.

—o—

A kötelesség áldozata. Megdöbbenéssel vettük a hírt, hogy *Veszprémi Antal* lébényi örsbeli őrmestert orvvadászok üldözése közben halálos lövés érte. November 15-én 23 óra tájban Csepi László vadőr jelentette az örsön, hogy a polgárdi erdőben vadorzók garázdálkodnak és segítséget kért az örstől. A szabadságát távol töltő örsparancsnok helyett a rangban legidősebb *Veszprémi Antal* őrmester intézkedett, kiadván a parancsot Kovács Ernő őrmesternek és Pingiczter Ernő csendőrnek, hogy az orvvadászok üldözése a vadőrrel együtt induljanak szolgálatba. Néhány perc múltán azonban maga is felszerelt és az orvvadászok üldözésére indult az előbb elindult járőr nyomában. Utiránya

Napoleon Olaszország legelvetemedettebb zsványjaiból Eugen ezredes parancsnoksága alatt külön ezredet szervezett. Az ezredes rendszerint így vezényelte rohamra ezt az ördögi sereget: »Előre, előre, rabló urak, zsvány lovagok!« A gonosztevőkből lett harcosok olyan vitézül verekedtek mindig, hogy majdnem valamennyinek a melle tele volt érdemrenddel. Mindamellet meglopták volna magát az ördögöt is; A kórházak részére való szeszt megitták, a hadipénztárt kirabolták. Azonban minden gonoszságuk mellett nemes érzések is lakoztak bennük. Az egyik csatában például egy angol kapitány az őt halálosan megsebesítő ilyen zsvány vitéznek gondjaiba ajánlotta feleségét és gyermekét, akik egy közeli faluban várakoztak reá szegényre. A katona megígérte s a kis családot felkereste és élete végéig istápolta. Egy másik a moszkvai nagy visszavonulás alatt egy sebesült ellenséges katonát úgy gondozott, mint valami szerető anya, lovára felültette és maga gyalog vezette addig, amíg az üldöző kozákok őt is le nem szúrták.

azonban a járőr útjától eltért, mert a vadőr a polgárdi erdőt említette s így ő oda is tartott, míg a járőr a vadőrrel együtt egy másik erdő rész felé igyekezett, mert útközben onnan hallotta az orvvadászok lövöldözését. A lövéseket később *Veszprémi* őrmester is meghallotta s akkor a polgárdi erdőn keresztül a lövések felé tartott. Pontosán nem lehetett megállapítani a tragédia részleteit, de annyi bizonyos, hogy *Veszprémi* őrmester több orvvadással vette fel a harcot és az éjféli utáni percekben kaphatta a halálos fejlövést és több kisebb sebesülést is szenvedett. Maga 4 lövést adott le, mellette az egyik orvvadász holttestét találták, a halált csendörgolyó okozta. *Veszprémi* őrmester tehát nem a menekülésben, hanem a nyílt harcban kereste annak a helyzetnek a megoldását, amelybe a szolgálata vitte. Emberbaráti kötelességéről azonban még ekkor se feledkezett meg: sebkötöző csomagja felbontva hevert mellette, s a jelek arra mutatnak, hogy még súlyos sebesülten is, amikor a többi orvvadász további támadásaival számolnia kellett, akkor is a kötelesség szava élt benne. A sebesült orvvadászt akarta első segélyben részesíteni, de ereje elhagyta avagy talán akkor kapta a halálos lövést s így a kötöszernek már nem vehette hasznát se az orvvadász, se a maga sebére.

A járőr a hajnali órákig kereste az orvvadászokat, akkor bevonult az örsre és meglepetten értesültek róla a járőr tagjai, hogy *Veszprémi* őrmester közvetlenül utánuk indult szolgálatba, demég nem tért vissza. A járőr nyomban visszament az erdőségekbe, keresése azonban eredménytelen maradt. Az örs legénysége délelőtt az uradalmi erdőszemélyzet támogatásával átkutatta az erdőt s a mintegy 10 holdas Kárhózó erdőben 10—11 óra tájban megtalálták az akkor már halott *Veszprémi* őrmestert s mellette egy fiatal vadorzó holttestét.

Veszprémi Antal őrmester temetése Lébényben ment végbe monostori *Erreth Aladár* tábornok, a m. kir. csendőrség felügyelőjének helyettese, *Lózsa Jenő* ezredes székesfehérvári csendőr kerületi parancsnok, *Hunyetz Károly* ny. csendőr ezredes, *Jaloviczky András* őrnagy győri osztályparancsnok, *vitéz Szentpétery János* százados magyaróvári szárnyparancsnok, a székesfehérvári kerület tiszti és 80 főnyi legénységi küldöttsége, a győri honvéd altiszti kar küldöttsége, Lébény község elöljárósága, az uradalmi erdőszemélyzet, a lébényi tűzoltó testület, ipartestület, Mosonszentmiklós község elöljárósága, a »Mosonvármegye« c. lap szerkesztője és a környező községek lakosságának részvételével. Koporsójára koszorút helyeztek: monostori *Erreth Aladár* tábornok, *Lózsa Jenő* ezredes, *Jaloviczky András* őrnagy, a győri honvéd altisztek nevében *Csallán* alhadnagy, *Popper Emil* uradalmi főerdész, *Világi László* uradalmi főintéző, a »Mosonvármegye« szerkesztője, aki megható beszédet is tartott a sírnál és a lakosság köréből is számosan elhozták virágaikat, koszorúikat a bátor csendőr sírjára.

Zalaszabaron lakó szüleit súlyos csapás érte szeretett fiuk elhalálózásával; fájdalmukban mi is részt veszünk, mert hiszen *Veszprémi Antal* őrmester nekünk bajtársunk s testületünk egyik legkiválóbb, legderekabb tagja volt.

Gyászjelentés. *Bátory Géza* százados mély fájdalommal tudatja barátaival, ismerőseivel, hogy édesanyja, özv. *Bátory Mihályné* szül. *Proske Anna* f. évi november 21-én, 67-ik életévében rövid szenvedés után Szekszárdon elhunyt. November 22-én felszállították Budapestre, ahol a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra. Bajtársunk gyászában igaz részvételt osztunk.

Decemberi ismeretterjesztő előadások az Országos Tiszti Kaszinóban. Az előadások minden hétfőn 17 óra 30 perckor kezdődnek a II. emeleti díszteremben. Az előadásokat kaszinótagok, azok családtagjai és mozi-meglátóval bíró vendégek

dijtalanul látogathatják. December 2-án: »*Hadászati széles-ségi és mélységi tagozás, hadászati tartalék.*« Előadó: *Zsedényi Zoltán* vkszt. százados. Az előadáshoz vázlatokat osztanak ki. December 9-én: »*Csonka Franciaország és Jeanne d'Arc küzdelme az ország integritásáért.*« Előadó: *Pókapi Pivny Béla dr.* a Magyar Külügyi Társaság igazgatója. Az előadást vetített képek kísérik. December 16-án: »*A fasizmus jelentősége és jövője.*« Előadó: *csicséri vitéz Csicsery-Rónay István* ny. áll. vkszt. alezredes. Az előadást vetített képek és film kísérik. December 23-án: »*Levegő mint robbanószer.*« Előadó: *Dózsa Dezső* főelőadó. Az előadást vetített képek kísérik. December 30-án: »*Körösy Csoma Sándor nyomában.*« Előadó: *Baktay Ervin*, a Magyar Földrajzi Társaság tagja. Az előadást vetített képek kísérik. — *Általános tudományos előadások:* Ezen előadásokat minden pénteken 18 órai kezdettel *gyergyószentmiklósi vitéz Kary Béla* ny. altábornagy, a Kaszinó elnöke tartja, az I. emeleti tanácsteremben, ha azon a napon színi- vagy más előadás nincsen.

Tisztikaszinói tagsági igazolványok kiadása az 1930. évre.

Az Országos Tiszti Kaszinó elnöksége ezúton is értesíti mindazon tagjait, akik tisztikaszinói tagdíjaikat az illetékes számadótestek útján fizetik be, hogy az 1930. évre érvényes tagsági igazolványt az illető számadótestek útján fogja részükre megküldeni, a tagsági igazolványokat tehát folyó évi december hó 15-től onnan kell kérni. Nem tényleges kaszinótagok igazolványait — ha tagdíjaikat az 1930. év első negyedére már befizették — posta útján kézbesített a Kaszinó elnöksége.

Örsparancsnoki kinevezések. A budapesti csendőr kerület parancsnoka *Polyák Máté* tiszthelyettest; a szombathelyi csendőr kerület parancsnoka *Garamvölgyi Ferenc, Urbán Lajos, Ember József, Katona János, Györe István, Lup István, Kiss József I., Erdős György, Torma V. József, Baráth Sándor I.* tiszthelyetteseket; a szegedi csendőr kerület parancsnoka *Jerkovics Péter, Nádas Jeremiás, Varga András III., Horváth Gábor, Szücs Sándor, vitéz Vereczkei István, Luczkó Péter, Török Sándor, Tóth János I., Tóth László, Bucsi Zsigmond, Lakat László, Simon Lajos, Hogyák József, Holpert Antal és Ujj Sándor* tiszthelyetteseket örsparancsnokká nevezte ki.

Elöléptek: A budapesti csendőr kerületben *törzsőrmesterré: Antal Ferenc* őrmester; *őrmesterré: Tóth Ádám, Kiss István III. és Fráter Gyula* csendőrök. A székesfehérvári csendőr kerületben *törzsőrmesterré: Kollár Imre, Kovács István, Szeghy Károly és Steján Lajos* őrmesterek; *őrmesterré: Hegedüs János, Kendi Péter, Turi Ernő és Tölgyes István* csendőrök. A szombathelyi csendőr kerületben *törzsőrmesterré: Beczök József, Papszt János, Sebestyén József, vitéz Dombai János, Valkó István és Simon Lajos* őrmesterek; *őrmesterré: Szokolics József* csendőr. A pécsi csendőr kerületben *törzsőrmesterré: Schnobel László, Benkő József, Kolláth Gergely, Németh Imre III., Csordás Pál, Domokos Lajos, Németh Imre IV. és Tóth Pál* őrmesterek; *őrmesterré: Kovács István V., Nagy Pál III., Freitics József, Bandi János, Kertész József I., Sándor István II., Tálás István, Tóth József IV. és Bódis János* csendőrök. A szegedi csendőr kerületben *törzsőrmesterré: Pópity Tamás* őrmester; *őrmesterré: Kiss József III. és Bónus Mihály* csendőrök. A debreceni csendőr kerületben *törzsőrmesterré: Tóth Ferenc, Köö István, Papp Ferenc I., Kovács Mihály, Komáromi Sándor, Németh András, Bencsik Sándor, Varga Márton és Mészáros János* őrmesterek; *őrmesterré: Kádár András és Jurácsik Mihály* csendőrök. A miskolci csendőr kerületben: *törzsőrmesterré: Barsi Károly* őrmester; *őrmesterré: Túrós József, Maczkó János és Tóth József IV.* csendőrök.

Házasságot kötöttek: *Kontra Kálmán* százados *Demkó Belánszky Sári* úrnővel Budapesten, *Polónyi Andor* 9.

százados *Márky Edit Mária Erzsébet* úrnővel Cegléden, továbbá: a budapesti csendőr kerületben: *Keresztes Andor* g. tiszthelyettes *Pfahler Emmával* Cegléden, a pécsi csendőr kerületben: *Tar József* őrmester *Hornung Erzsébet* Ujdombováron, a szegedi csendőr kerületben: *Nagy József* tiszthelyettes *Farkas Máriával* Tiszavárkonyban, *Kovács Gábor I.* őrmester *Horváth Máriával* Szentetornyán, *Papp István* őrmester *Merczel Katalinnal* Taksonyban, a debreceni csendőr kerületben: *Kovács István II.* törzsőrmester *Kovács Irénnel* Tiszabezdédén, a miskolci csendőr kerületben: *Bárdos József* tiszthelyettes *Drotár Máriával* Sátoraljaujhelyen, *Kapott András* őrmester *Gál Ilonával* Füzesabonyban.

A bajtársi kegyeletnek követésre érdemes, szép példáját adta a rétsági örs legénysége azzal, hogy a folyó évi március hó 18-án elhunyt néhai *Józsa Ferenc* csendőr emlékét szép sírkövel örökítette meg.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnymatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Altisztikar. Mindenkit megelőztek a hagyományos disznótoros képpel, le is közölnök, ha nem volna kissé korai a dolog. Az is hiba, hogy éppen ahhoz rajzoltak keresztet, aki a közzgazdálkodásnak nem tagja és éppen ő áll közepén, a képaláírásban ez furcsa magyarázkodás volna.

Csornai örs. A lapot elküldöttük, de a lapban közölt képek nem alkalmasak a bekeretezésre. Az utókor számára más módon fogják ezeket a képeket megörökíteni, erről gondoskodás történik.

F. Gu. th. Egy levélben méltóságosak és nagyságosak nem lehetünk, de különben is csak tekintetek vagyunk. Jól olvasható és használható kéziratok kedvéért azonban akár minden titulusról lemondunk: írjon egyhasábosan, a lapnak csak az egyik oldalára és olvashatóan, amire üzeneteink elején unos-untalan kérjük olvasóinkat. A nyomozás közlésének esetleg sorát ejtjük.

Hodgya. Alhadnagyok gyermekei után a családi pótlék a gyermekek 20 éves korának betöltéséig jár. Özvegyek a gyermekeik után nem családi pótlékot, hanem nevelési járulékot kapnak és pedig az alhadnagyok özvegyei is a gyermekek tizenhat éves korának betöltéséig vagy korábban elért önálló ellátásukig. Ha azonban a gyermekek kiváló eredménnyel iskolai tanulmányokat folytatnak, a nevelési járulék a gyermekek huszonnégy éves korának betöltéséig is folyósítható, ezt azonban a nyilvántartó g. hivatal útján a belügyminiszter úrtól kérni kell. A kérdésben egyébként nekünk az a felfogásunk, hogy minden logika és főleg minden méltányosság nélkül való állapot az, hogy a családfenntartó életében a gyermekek tovább kapnak családi pótlékot, mint ameddig az apa elhalálása után árván maradt gyermekek a nevelési járulékot élvezik, ha ugyan lehet ezt a szót itt használni. Nem szorul bizonyításra és magyarázatra, hogy az özvegyek sokkal nehezebben nevelik az apa nélkül maradt gyermekeket s így legalább addig kellene részesülniök a nevelési járulékban, ameddig az apa életbenmaradása esetén a családi pótlékot kapták volna. Nem tartjuk kizártnak, hogy ha erre vonatkozólag megfelelően indokolt kérelmet terjesztene elő a belügyminiszter úrhoz (VI. b. osztály), a kérelmet esetleg tárgyalás alá veszik. Az államháztartásnak ez ugyan meglehetősen súlyos kiadástöbbletet jelentene, de ez a többlet olyan helyekre jutna, ahol arra valóban komoly szükség van.

Lóra vitézek. 1. Ha a hatóságoknak és magának az uradalomnak nincs ellene kifogása, akkor önöknek is tudomásul kell venni. Mindenesetre furcsán hangzik a dolog úgy, amint írja, annál is inkább, mert grófi uradalomról van szó. De viszont éppen ebből arra is lehet gondolni, hogy lényegében az illetővel szemben komoly kifogást emelni nem lehet. 2. Jogilag az özvegy nyilatkozata ugyanolyan érvényes nyel bir, mintha azt az apa tette volna. Amint az ügyet velünk ismerteti, semmi akadályt nem látunk, sőt, ha minden úgy van, amint írja, akkor csak szerencsét kívánhatunk. 3. A laktanyarend-, szobavizsgának és kihallgatásnak nem kell okvetlenül 7-től 8-ig, illetve 8-tól 9-ig eltartania csak azért, mert a napirend ezeket az időszakokat jelöli meg ezekre a célokra. A napirend ezzel csak annyit mond, hogy az említett szolgálati ténykedéseknek ebbe az időbe kell beleesniök. Reggelizni tehát lehet 7, illetve 8 óra után, de lehet reggelizni természetesen 7, illetve 8 óra előtt is. A felkelésnek, öltözködésnek, tisztogatásnak és a szobák rendbehozásának nem kell okvetlenül a napirendben meghatározott egy óra hosszat tartani, készen lehetnek mindezekkel akár fél 7, illetve fél 8 órára s akkor semmi akadály annak, hogy nyomban meg is reggelizzenek. Ilyen dolgokon nem szabad fennakadni, mert az utasításnak távolról se az a célja, hogy rendelkezéseivel megmerevítse a józan észjárást.

929. Nem a segédoktatóknak, hanem a szakaszparancsnokoknak illetékes, Amikor tehát a kivonuló csapat keretében szakaszparancsnoki beosztást kap, akkor a vállszíjj illetékes.

Hópehely. 1. Több, mint egy év a megszakítás, még kegyelmi úton se remélhető a beszámítás. 2. Olvassa el folyó évi 23. számunkban közölt 138. sz. lekszikonválaszunkat. 3. Az őrsparancsnok belátására van bízva, hogy a foglalkozási időt mikor és miért hosszabbítja meg. Nem igen hisszük, hogy akadna őrsparancsnok, aki a foglalkozási időt komoly ok nélkül meghosszabbítaná.

Kolozsvár. A kolozsvári csendőr kerület irattárát a budapesti csendőr kerületi parancsnokság örzi.

B. A. P. A kérdést tárgyalás alá vették, egyelőre függő kérdés.

F. S. A. A rendőrségnél teljesített szolgálata beszámít a nyugdíjidejébe, mert a rendőrségtől megszakítás nélkül jött át a csendőrséghez. A katonai szolgálati ideje beszámítását azonban csak nyugdíjaztatása után kegyelmi úton kérheti, mert a katonai és rendőrségi szolgálata között megszakítás van. A levelében említett szakasz kizárólag a katonai szolgálatban töltött időre vonatkozik, az beszámít teljes terjedelemben, ha megszakításokkal teljesítette is, de itt nem erről van szó, mert az ön katonai szolgálata megszakítás nélküli, ellenben a rendőrséghez már megszakítással lépett át, ezért a katonai szolgálatát nem lehet figyelembe venni.

Lesz még Nagymagyarország. Ha igazolja, hogy családfenntartó, akkor leszerelik. A kérdés többi részét senki se láthatja előre.

Cs. J., Fonyód. Csak nyugdíjaztatása után, kegyelmi úton kérheti. Nyilvánvaló, hogy a belépési szándék önben megvolt s mint írja, ezt igazolni is tudja. A beszámítás engedélyezését még azért is remélheti, mert a megszakítás ideje rövid.

Piros-fehér-zöld. Jeliséje és a vers hasonló tartalma becsületére válik, máskülönben azonban a vers rossz. Ne sajnálja, ugyanis sokkal több a költőnk, mint amennyit ez a kis ország elbirhat. És aztán: inkább egy jó csendőr, mint száz rossz költő; legyen hát csak az előbbi.

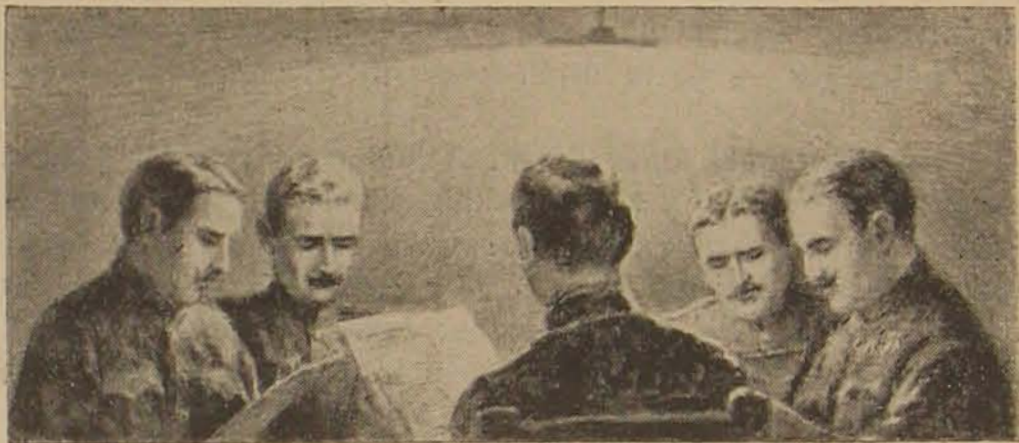
Szerencse. Nem írta meg, mitéle sorsjegyről van szó. Irjon egyenesen az illető pénzügyintézetnek, de a sorsjegyet megnevezni ne feledje el.

99 tusa. A Szut. 19. pont 3. alpontja értelmében lehet.

Bornemissza. Levélben senkinek se adunk választ.

Kérdéseire: 1. Várjon rá. Még abban az esetben is, ha kétségesnek látszik, hogy az engedélyt meg fogja-e kapni, vagy sem. Ilyen helyzetben becsületes embernek nincs más útja, mint a végsőkig való kitartás. Ha aztán mindent megpróbált s minden áldozatot meghozott ahhoz, hogy a hibáját jóvátegye, de az akadályokkal megküzdeni nem tudott, akkor gondolkozhatik azon, hogy másként oldja meg az életét. Néhány évig még mindenesetre bizonytalanságban kell élnie, előre azt nem lehet megmondani, hogy a kérvényének mi lesz a sorsa. 2. Egyikre sem. Egyszerűbbet válasszon, van bőviben. Levelében 16 f. bélyeget találtunk, azt lapunk javára bevételeztük.

Rétsági örs. A gondolat szép, a megvalósítás még derekabb és szebb dolog, de a felirat hemzseg a képtelen hibáktól, éppen ezért lehetetlenség a képet közölni. Nem tud magyarul, aki faragta, annyi bizonyos. Miért nem nézték meg jobban? Valami módot kellene találni a helyesbítésre vagy kicserélésre, így ne hagyják!

Turkesztáni képek.

Írta: TOLDY ÁRPÁD százados.

(2).

Elhagyjuk Kazalinszkot és nekivágunk a Karakum sivatagnak. Hiába hömpölyög piszkos vízával keresztül rajta a Sirdarja: nem ad víze életet zöldelő berkeknek. Annyira száraz a talaj, hogy csak kora tavasszal zöldül ki rajta itt-ott a fű s néhány tarka, rendesen gyérlevelű élénkzsinű virág. De mindez hamar eltűnik, mert amit talán meghagynának a sáskahadak falánk milliárdjai, azt hamarosan leperzseli a nap.

Hihetetlennek tűnik, amit most a sáskákról elmondok, mert nekünk ismeretlenek azok a mérhetetlen arányok, ahogyan ott a rovarok meglepik az utast. Vonatunk a sivatag közepén lassítani kezd és hosszas prüszkölés, vergődés után megállunk. Találgattuk, vajjon miért kell itt vesztegelnünk. A feleletet rövidesen megkaptuk: olyan sáskatömeg lepte el az egész pályatestet, hogy a mozdony kerekei megcsúsztak, nem tapadtak a sínekhez, hanem helyben forogtak, mint valami sikamlós kenőcs, úgy hatott a rengeteg agyonnyomott sáska a surlódást kereső vassfelületekre.

Leszállottunk. Minden lépésnél sűrű felhőkben rebbentek fel a sáskarajok. Segíteni akartunk a vasszörnyetegnek az apró rovarok elleni tehetetlen küzdelmében: homokot szórtunk a sínekre, kóróval, ujságpapírral igyekeztünk elsöpörni a rovarokat, de ha elkergettünk ezret, nyomban ott volt utánuk kétannyi. Végre is nem volt más mit tenni, kettéválasztották a vonatunkat. A mozdony küzdelmes erőfeszítéssel az első kocsikkal megindult, bennünket pedig ott hagyott a sivatagban. Volt időnk szétnézni elég, amíg néhány

óra múlva értünk jött újra a gép a legközelebbi állomásról, ahol első terhét letette.

A végtelenségbe nyúló pusztasághoz viszonyítva is imponáló volt az egymás hátán gomolygó sáskahad hihetetlen tömege. Északi irányba törtetett a rettentő falánk had. Azon a területen, ahol áthaladt, nem maradt szemernyi zöld sem, mintha sohase termett volna fű: nyoma se látszott annak, hogy talán pár órával előbb még zöldelő mező volt a helyén. Élesen elhatárolva várta sorsát távolabb a még élő növényzet, mely lépésről-lépésre úgy tűnt el, mintha hömpölygő lávatömeg égette volna fel. Különös látvány volt, mintha csak tudták volna, hogy sokan vannak és kevés az ennivaló, hihetetlen sietséggel faltak és törtek előre.

Egy keskeny vizár húzódott a Szirdarja felé. Eszembe jutott erről Port-Arthur japán ostroma, amikor hullákkal telt védősáncokon keresztül mentek rohamra a friss csapatok. Az ér tele volt annyi vízbefult, döglött sáskával, hogy rajtuk az utána jövők már veszélytelenül ugráltak keresztül.

Itt-ott valami púpos tömeg mozgott a sáskák alatt: zöldes- és barnafoltos görög teknősök küszködtek lomhán az alkalmatlankodó törtetők ellen. Legtöbben csak a természetrajzkönyvből ismertük az őskori hüllőknek ezt a megmaradt kisebb méretű képviselőjét, ami nálunk csak a déli vidékeken, az Alibunári mocsarak tájékán élt, itt azonban annyi volt belőle, hogy érdemes lett volna barna pajzsai felhasználására gépárat emelni.

Jött vissza végre értünk az apró sáskákkal szemben csatát veszített mozdony s felrakva néhány teknőcot a

vagónba, folytattuk utunkat. Tizenötödik napja utaztunk már, érthető tehát, hogy a kocsinkban mászkáló teknőcöket is valami változatosságot jelentő szórakozásnak tartottuk.

Akik összeverődünk egy-egy vasúti kocsiban, már ismertük egymás élettörténetét: mit lehetett volna mesélni egymásnak a hosszú út alatt mást, mint az odahaza és a fronton átélt élményeket. Mindenkinek első gondja volt, hogy bajtársai előtt igazolja azt, hogy nem gyáván esett fogságba: elmondotta részletesen, hogy a túlerő, a bekerítés, a szomszédban lévő csehek árulása stb. eredményezte, hogy idejutott. Hát magyar katona nem is kerül gyáván fogságba; nagy csapás volt az valamennyiünkre, hogy mint kiütött sakkfigurákat, letettek minket a nagy küzdőtérről és elhoztak ide ezer és ezer kilométer távolságra onnan, ahová a haza becsülete állított. Otthagytuk a Kárpátok bérceit és eljutottunk a Hindukus és a Pamir alá, de velünk jött a magyar név tiszteletet parancsoló félelmetes hire. Nem ismert a muszka borzalmasabb valamit, nem volt a háborúban olyan rém, ami úgy élt volna a tudatában, amitől úgy rettegett volna, mint a Kárpátok. Az elvérző orosz seregek halottainak és foglyainak százezrei a nagy birodalom minden zugába üzentek s mind azt üzentek, hogy a Kárpátok zúgó fenyesői és sziklaszakadécai között — a magyar határon tért örök pihenőre; a Kárpátok neve vitte szét a hírt be messze Szibériába épp úgy, mint Turkesztán úttalan telepzei közé, hogy hősi halált halt a szeretett fiú és az imába foglalt apa. Nem a háborútól, nem a haláltól, nem az ágyúdörgéstől és puskaropogástól, hanem a magyar határhegyek dacos erejétől félt minden orosz. Amerre csak mentünk és az érdeklődőknek Kárpátjaink nevét emli-

T Á R O G A T Ó

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utáztatoktól mert mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készült utáztatok. **Hegedük, Trombiták, Harmonika** és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR

STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kivánatra árjegyzék bérmentve.

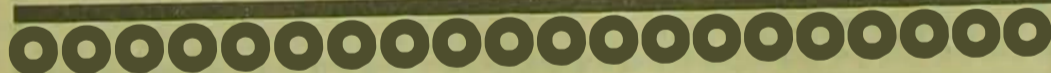
Az egyedüli magyar hangszergyár az országban, Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

BŰTORHITEL

ÚJ ALAPON,

készpénzárban, 18 havi részletfizetésre. Ezen rendkívüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom. **Sándor Ignác bútorárubáza Budapest, VI., Dessoefy-uca 18-20.** Vilmos császár út és Nagymező-u. között (saját házában). 2-es és 10-es villamos megálló.

A m. kir. csendőrség tisztai és altisztai-karának állandó bevásárlási helye!

S Z Ő N Y E G

Valódi keleti perzsa, Szmirna angol velour, argaman, német-perzsa, torontáli, ebéd-lőszőnyegek és összekötők, futószőnyegek, paplanok, takarók, selyem moketasztal- és divánnyel- és divánnyelkarók, függőnyök

Címre ügyelni!

bámulatolcsó árusítása. Mindenből a legjobbat a legolcsóbban. — Kedvező fizetési feltételek.

SCHILLINGER BÉLA

SZŐNYEGNAGYÁRÚHÁZ

Budapest, VI., Teréz-körút 15.

Utaltvány nem szükséges. — o — 24. sz. árjegyzék ingyen és bérmentve.

LEGSZEBB

Alapított 1854.

PAP LAN

LEGJOBB

PAP LAN

LEGOLCSÓBB

PAP LAN

Kárpitosárú, vas- és rézbútorgyár

Szőnyeg, pokróc, függöny ágy- és asztalterítők, gyermekkocsik, nyugszékek minden kivitelben kaphatók

GICHNER JÁNOS

Budapest, VII., Erzsébet körút 20 szám.

N^o gy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

tettük, szomorú hallgatóság volt rá a válasz és a reánk néző szemek azt látszotlak kérdezni, hogy lehet azokon a hegyeken élve keresztüljutni? Vigasz volt elkeseredésünkben az a tudat, hogy jól örzi hazánkat a Kárpátok vonulata s maradt még magyar katona rajta, ha minket rabságra is juttatott a harc sorsa. Bizony messze elkerültünk erdős bérceinktől: nap-nap után hagyta maga mögött vonatunk az ezer és ezer vjorsztokat (km-nél valamivel több).

Kietlen homoktengeren vitt keresztül most utunk, valószínűs Szahara köröskörül. A pályát vesszőfonatú homokkötők védték. S mily nagy művész a természet: még a sivár homokpusztát is széppé varázsolja gazdag változatosságával. Felfodrozza apró hullámokkal, mint a tó tükrét a májusi szellő, buckákat emel, élesen felkanyarítva azok oldalait, tölcseréket fúr a végigrohanó, játszó forgószél és ha úgy tetszik neki, máról holnapra dombot állít a tölcser helyén vagy elsimitja azt, amit tegnap oly merészen épített.

Itt-ott csenevész kis bokorféle áll ki a homokból. Ez a sivatag erdeje: igen, erdő ez, de nem fölfelé nőnek a bokrok, hanem bent a földben fejlődik ki óriásivá a gyökérzet. Mintha megfordítva volna és a földben lenne a fa »koronája«. Egyetlen fája a homoknak a tamariska (Tamarix pallasii), amit »szakszaul«-nak nevez a szárd. Félméteres vékony kis bokrocskát csak úgy tud ellátni vízzel a gyökér, hogy hihetetlen terjedelemben, karvastagságú ágakban fúrja keresztül-kasul a talajt, hogy minden csepp nedvességet fel tudjon szívni. Mi fákat döntünk, ha fűtőanyagra van szükségünk, itt pedig gyökereket bányásznak s mint jó

tüzelőfa kerül teveháton vagy megrakott vagonokkal a szakszaul a városokba. Mi is azzal fűtöttük táborunk konyháját.

Megtudjuk, hogy Taskentbe kerültünk. Találgatjuk, milyen város lehet: összeszedjük egész földrajzi ismereteinket, diákorunkban olvasott Vámbéry és Sven Hedin útleírásának derengő emlékeit és arra a megállapításra jutunk, hogy bizony furcsa hely lehet Turkesztán fővárosa, mert emlékeinkben csak az élt, hogy »a nomád kirgizek legeltetik marháikat, vadzamarak tanyáznak ezrével a pusztákon és rabló kurdok fosztják ki az ide tévedt idegent«. Egyik barátunk azonban az orosz kíséretől egészen más információt kapott: »bolysoj kraszivuj gorod« (szép nagy város). Volt ugyanis egy magyar kadét barátunk s tagadhatatlan, hogy a magyarnak jó nyelvérzéke van, de ez éppen rendkívüli nyelvtalentummal rendelkezt. Tizenhét napos utunk alatt anélkül, hogy valamely szláv nyelven előzőleg beszélt volna, megtanult annyit oroszul, hogy már fordította szótárral magyarra az orosz lapokat és közölte velünk a legújabb harctéri híreket. Jó hírek is voltak: a Grodeknél megkezdett nagy offenzíva sikeresen haladt előre s nem titkolták az oroszok nagy vereségeiket. De lesújtott az olasz hadüzenetnek a híre és szorongó kétséggel vártuk a fejleményeket.

*

Taskent és népe. Éjjel ért be vonatunk a kivilágított hatalmas pályaudvarra és csak reggel szállítottak ki a vagonokból, melyekhez hosszú utunk alatt már úgy hozzá-

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6-12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint. **HATSCHEK és FARKAS** optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körut 28. (Közp. városháza épületében).

Fiók: VI., Andrássy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérje legújabb nagy képes árjegyzékünket.

Rádiócikkek

6-12-18 havi részletre eredeti gyári árjegyzék szerint szállít

„51-es“ RÁDIÓHAZ VIII., RÁKÓCZI-ÚT 51.

Kérjen árajánlatot, 64 oldalas képes árjegyzék díjmentesen.

Hegedű
harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Citera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis itt a gyárban kaphatók.

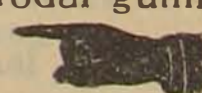
Művésziesen javít, legjobb hurokat készít. Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

BUTOR részletre olcsón VI., Ó-utca 3.

Postások és rendőrség szállítója.

Az összes katonai kitüntetések, (miniatürben is) katonai érem-
zománcjelvények, sportérmek, versenydíjazások céljára szobrok, szalagok, hazai készítésű tűz-
bélyegzők, felirati Morzsányi Józsefnél Budapest, serlegek, vésetek, irodai gumi-
zománcablák **Budapest,**

IV. kerület Eskü-út 5.

Alapítva: 1870.

Telefonszám: Automata 822-17.

Csendőrségi
szállító!!

CIPŐ,

készpénzáron, hat havi lefizetésre. —0—

harisnya, ernyő és
bördíszműárú vásárolható

Postán is rendelhető!

NORMA cipőkereskedelmi r.-t. BUDAPEST V., Erzsébet-tér 13.

Telefonszám: Automata 800-25.

Kérjen árjegyzéket!

szoktunk, hogy szinte sajnáltuk elhagyni; megbeszéltük azonban, hogy ha csak lehet, továbbra is együtt maradunk. Jött a számolás, ami a muszkánál valami ördögien nehéz művelet. »Pocsetire« (négyesével) felállítottak: ez volt később is minden hivatalos ténykedésnél az első teendő; csak bekiáltott az ör, hogy »pocsetiri« vagy közölték velünk, hogy holnap reggel »pocsetiri« lesz és ebből már tudtuk, hogy valamit terveznek velünk. Előkerült egy kis számológép is, amelyet az elemi iskolában használtunk és azon tologatta a kis golyókat a számoló orosz, míg végre megnyugodott a kapott eredményben. Sokan voltunk: elindítottak hosszú sorban a tábor felé.

Modern európai nagy állomásépület, hófehér és tiszta, előtte park, szemben széles út mindkét oldalán magas jegenyefa sorral. Amerre mentünk, mindenütt ez a hazuról jól ismert barát: a karcsú jegenyenyár szegélyezte az utat és a fasor tövében keskeny árokban folyt minden utcán a víz. A nyárfára, meg a vízre itt nagy szükség van: az első árnyékot ad, a másik életet.

Turkesztán területének nagy része az északi esőtlen sivatagzónába esik. Nincs itt eső márciustól novemberig még véletlenül sem. Perzselően tűz a nap, hiszen Taskent kb. Nápoly szélességi körén fekszik és klimája szélsőséges szárazföldi. A kis utcai patakok táplálják vízzel a fákat és abból öntözik — lapáttal dobálva a vizet — a szárd munkások az úttestet. Itt létkérdés a víz: ameddig csatornázás van, van élet, buja növényzet, gazdag termés. A város mellett elfolyó Szalárból vezették már ösidők óta a vizet szerte széjjel minden irányba. A szükség megtanította Turkesztán lakóit arra, miként kell felhasználni a vizet: óriási a csatornahálózat. A kerteket, gyümölcsösöket, rizs- és gyapotföldeket, általában mindent, ahol valami terem, csörgedező patakok hálózák be, melyeknek kiapadni sohase szabad. De hoz is vizet megbízható bőségben a Sirdarja és az Amudarja s Taskentnek a Szalár; a Hindukus, a Pamir és az Alai hegység hó és jégmezői, kiapadhatatlan forrásai öntik szüntelen a vizet a szomszagos talajra. A rengeteg víz, ami a hegyekből lefelé rohan, mind elvész a sivatagban: elnyeli a homok és elpárologtatja a nap s nincs harmat vagy eső, ami pótolhatná. Az Amudarja és Szirdarja, e két hatalmas folyó is, amely legyőzi a szomszagos homokot, eltűnik nagy víztömegével az Aral-tóban és csak arra szolgál, hogy állandósítsa annak szintjét, mert az egész vízmennyisége, mint pára a levegőbe vész.

Turkesztán csatornázását nem a mai henylő szárd lakosság létesítette, ez az alkotás még a nagy mongol birodalom

fénykorához fűződik. A szárdnak nincs is sok gondja a mezőgazdasággal: itt nem kell félni a szárazságtól, nem kell félni sok esőtől, csak ki kell nyitni a csatorna zsilipjét és a többi megteszi a kiváló talaj és a nap heve.

A magas jegenyesorok között haladt a foglyok hosszú sora utcáról-utcára és rövidesen rájöttünk, hogy nem is annyira a táborba, mint inkább bemutató sétára megyünk. Végig vezettek a város főbb útvonalain, hogy lássa a lakosság a »nagy orosz győzelmek« eredményét. Eljutottunk az európai városrész központjái: a Kaufmann parkig. Kaufmann tábornokról nevezték el így, mert ő foglalta el Turkesztánt 1866-ban. A park közepén áll impozáns szobra négy szép bronzágyútól körülvéve. Turkesztán addig szabad mongol mohamedán állam volt, mint ahogy még névleg szabad maradt ezután is a behódolt Bocchara és Chiva. A régi főváros Szamarkand volt, a hóditók építették az új Taskentet. Ma az egész városnak kb. 300.000 lakója van, ezek egyharmada esik az új és a többi az ó (szárd) városrészre.

A Kaufmann-park hatalmas szilfáinak (karagács) árnyékában és a parkot a kormányzósági tomlomtérrel összekötő Kaufmann-utcán a kíváncsiak tömege fogadott. Éppen vasárnap volt, megteltek járó-kelőkkel e kedvelt sétahelyek. Jellemző az orosz nép jólelkületére, hogy a legnagyobb részvétellel és kedvességgel fogadott bennünket s nyoma sem volt az ellenséges gyűlöletnek. A nők feltűnően csinosak és épp úgy mosolyogtak a sok magyarra, mintha idehaza vonult volna végig magyar leányok előtt a magyar katonacsapat. Feltűnt, hogy orosz férfit polgári ruhában nem láttunk, mind valami uniformist viselt. Oroszországban ugyanis a hivatalnokoknak tányérsapkás egyenruhájuk volt. Taskent európai lakossága pedig csaknem kizárólag hivatalnokokból és katonákból állott, rajtuk kívül még csak a kereskedők voltak számottevők.

A parktól a katonai díszterig, ahol a katonai kormányzósági épület és templom áll, tulsó oldalát pedig egy nagy kaszárnya szegélyezi, mind párhuzamos és haránt utcák vannak, míg a parkba az ellenkező irányból sugárutak körutakkal összekötve futnak, mint központba össze. Emeletes épület Taskentben alig van egynéhány. Oka ennek, hogy a nyolcvanas években nagy földrengés pusztított és állítólag ezért mellőzték a magas építést.

Az óvárost az újtól semmi nem választja el, csupán az erőd (kreposzty) áll a kettő között. Amíg szükség volt rá, a város védelmét szolgálta, mai fogalmak szerint azonban már nem nevezhető erősségnek, mert csak valamivel erősebb fallal és földsáncsal körülvett néhány katonai épület az egész.

TÖRV. V.

SÁRGAJÁNOS

ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS

KIRÁLYI UDV.
SZÁLLITÓALAPITVA: 1895.
KOLOZSVÁR

BUDAPEST. IV. KIGYÓ-UTCA 5.

KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN · KLOTILD PALOTA

Taskentben másfél évet töltöttem s mivel sétáltatásunktól kezdve hadifogoly életünkről egész regényt lehetne írni, inkább elmondok még egyet-mást a városról és a szárdokról. Nem tudom egyik magyar városunkhoz se hasonlítani, mert különbözik azoktól abban, hogy ott nagyon szeretik a fákat és lehetőleg nem türik a port és van az európai városrésznak kb. 30 fürdője. Az építkezésen látszik, hogy hely volt elég: csupa tágas utca. Villamos is van, de ezt nekünk nem volt szabad használnunk. Színháza modern, amphitheatrum szerű, de sajnos, az orosz színművészetet nem élvezhattuk; csak néha-néha sikerült tilalom ellenére a moziba bejutni. Kávéház — olyan mint nálunk — egy sincs, hanem ezt az éttermek (Buffet) és a cukrászdák pótolják. Az üzletek nagyjában olyanok, mint nálunk, de feltűnő sok az illatszerkereskedés, ami különben a háború óta nálunk is igen elszaporodott.

Jellegzetes s nem csak itt, de minden turkesztáni városban megtalálható: a bazár. Olyan ez, mint egy állandó bódés kirakodóvásár, ahol minden elképzelhető áru a kócsagtolltól a teveszőrig és a kanári madárig kapható. Hosszú bódésorok, közbe-közbe egy szárd teaházzal vagy lacikonyhával, ahol csaknem ingyen vesztegették a nyárson sült saslikot lepjoskával (sült kerek lepény). A saslik néhány darab vöröshagymás ürühús hosszú drótnyáron, igen ízletes étel és a nyáron sült zsványpecsenyére emlékeztet.

A török bazárban (a szárd ugyanis mind mohamedán) orosz kereskedő alig van, de elvétve akad néhány kínai selyem- és porcellánárús és perzsa narancs- és cukorkakereskedő is. A forgalom nagy itt, de nincs az a lárma, mint a mi vásárainkon, az árús nem ordít, nem kiabál, nem akarja

vevőjére erőszakolni árúját, hanem csendesesen ül bódéjában leája mellett egy szőnyegen és csendben, valóban török nyugalommal várja, míg vevője akad. A kínai, az még kényelmesebb úr: elhizottan ül karosszékében legyezőjével s csak szolgálóinak integet, ha vevő érkezik.

Különböző árucikkek szerint sorakoznak a bódék, a sorok közötti széles utak telve vannak nyüzsgő tarka-barka gyalog és lovas keleti néppel. Apró keleti lovakon ül elől a szárd, háta mögött pedig a felzséje. Itt-ott tevék feküsznek: árút hoztak vagy éppen málházzák őket. Óriási kerek egylovas kocsik (arba) hajtanak keresztül a bazáron. Az arba a két rúdjaival összeépített kis rakfelületű kocsik, két kb. két méter átmérőjű magas kerékekkel, gyékénytetővel vagy anélkül. A ló, amely az erdélyi kis mokány lóra emlékeztet, a két rúd közé kerül és könnyűszerrel húzza ezt a kocsinak nevezett alkotmányt. Mindenesetre igen praktikusnak mondható az arba: óriás kerékei nem akadnak el sem sárban, sem homokban, kátyuk, kis árkok nem képeznek akadályt előtte és nincs az az apró gyors ütemű rázása, mint a mi parasztszekereinknek. Ülés nincs rajta, egészen lapos, kocsisa vagy a lóra ül a két rúdra felguggolva, vagy pedig a ló mögé kuporodik. Sokat utaztam arbán s mikor hegynek felfelé mentünk, mindig előre kellett ülnünk, hogy levegőbe ne emeljük az apró állatot és birjon kellően kapaszkodni. Olyan rossz utakon, mint amilyenekkel Turkesztán dicsekedhetik, más járművet el se lehet képzelni.

De visszatérek most a bazárba és pedig a gyümölcsárúsokhoz. Lukullusnak nem találhattak különbséget, mint a turkesztáni gyümölcs; van itt minden a legszebb és legnemesebb fajtaból: óriási földieper, rangteget vérvörös

Portyázó csendőrnek
nélkülözhetetlen

AXA-szérum

vízhatlanná teszi.

Nagy üveg ára 2.— P, 3¹/₂ üvegnek megfelelő bádoggannában 5 Pengő.
Használati utasítás mellékelve. Megrendelések: **BACHRACH TESTVÉREK**

Telítő anyagok gyára, BUDAPEST, VII. kerület, Szövetség-utca 36/b. szám alá küldendők.

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje — — — — — 15.20 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17.— „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18.50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.50—25.— „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgótokkal együtt 7.60 „
a 40 év óta fiennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

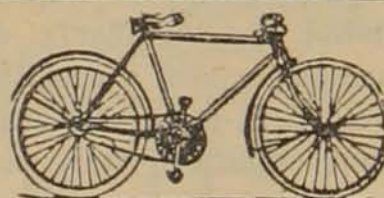
Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán,

Telefon : József 321—78.

Egyenruhák külön mérték után 3—6 havi hitelre.

Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

33 év óta a világot uraló eredeti angol
The Champion kerékpárokat

elsőrendű Centrál Bobbin varrógépeket

5 évi jótállással 20 P havi részletre szállítunk.

kerékpáralkatrészeket

lángot, pedált, kormány lámpát, nyergeket stb. bármely gyártmányú kerékpárhoz
nagybani, eredeti gyári árban külső gummikat 6.50,
belsőket 2.10 pengőtől. — Kerékpárok 120 P.-től feljebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA

kerékpár- és gumminagykereskedők.
Budapest, VIII., József-körút 41. szám.
61 éve áll fenn! — Árjegyzék 1000 képpel ingyen.

BUTORT ÖN IS

olcsó, készpénzáron vásárolhat
10-15-20 havi folyószámla hitelre

TOMORY és TSA butoráruházában,
IV. Veres Pálné-u. 7.

(Apponyi térenél). — A csendőrség tagjainak kivételes kedvezmény.

HOSER VIKTOR

109 éves órascége

Budapest, I. Tabán, Apród-u. 1.

Telefon Aut.: 531—39.

Ajánlja **dús óraraktárát**, 10⁰/₀ engedménnyel a m. kir. csendőrség részére.

Javításokat is vállal.

kaviárszerű golyókkal telt gránátalma, szilvanagyságú csemegezőlő, öklömnyi, édes létől csorgó őszibarack, szebbnél-szebb körte, alma, kajszinbarack és másébe illő, illatos dinnye. A paradicsomban nem teremhetett jobb gyümölcs, mint itt. Van elég napsütés s nem kell félni az esőtől, hogy megrepszti, megrohasztja, még mielőtt megérne. A gyümölcsösökben is csak alulról kapnak vizet a fák, a dinnye, az eper s a nap termi a paradís levegőben a rengeteg cukrot: olyan itt a dinnye, mintha illatos méz inná át. A nálunk ismert fajok mind tenyésznek itt, de nálunk csak a »turkesztán«-t tartjuk turkesztáninak, ott pedig minden fajta eredeti turkesztáni és egyik jobb, tökéletesebb, mint a másik. Ha este meghagyunk egy felvágott dinnyét, abban másnapra alkohollá erjedt a cukor. (Igen sok fajta magot hoztam magammal, de sajnos, szökésem alatt elveszett minden podgyászom.) Olcsó volt a gyümölcs, olcsó volt minden. Három kopekért (kb. 7 fillér) kaptuk fontját pl. a mazsolaszőlőnek, amiből házilag, teáskannákból szerkesztett szeszfőzdében készült a »kismisovka« (kismis = mazsola) és ebből a teához a rum. Egy kiló prima marhahús 25 fillérbe került, a hófehér tejes fonatos kalács kilóját pedig kb. 16 fillérért vesztegették. Amint azonban a kadett, a menseviki, majd pedig a bolseviki forradalom kitört, mindenütt nyomorúság járt a nyomában: üres lett a bazár, ahol nem régen még úgy kínálgatták a nemzs kócsagtoll-bokrétákat pár kopekért, mint nálunk tavasszal az ibolyacsokrot.

A bazárt nagyon szerettem, sokat elnéztem: olyan volt ez, mint egy tarka Babel, összekevert egyvelege oroszoknak, tatároknak, szárdnak, kirgiznek, perzsának, turkomannak, boccharai zsidónak és kínainak. Legtarkább a szárd: borotvált fején teljesen odalapuló tarka kis sapka díszes aranyszövésűvel, körülcsavarva többnyire hófehér turbánnal, mind bajszos és szakállas, a bajusz a száj felett rövidre van nyírva, két végén pedig a szakállba vész. A szakállt oldalt szögletesre borotválják a fiatalabbak, de ha már deresedik, meghagyják egészen. Hozzátartozik a tekintélyhez a szép szakáll: polgármesterüket pl. »osz-szakáll«-nak hívják. Felsőruha az újjas »kalát«, térden alul érő köntös a legolcsóbb tarka gyapotsanyagtól kezdve a legszebb selyem vagy bársonyból kivarrva, derékon szegényeknél tarka kendővel, gazdagoknál díszes övvel, főbb uraiknál pedig ékköves bőrövel átkötve,

melyhez remek görbe kardot is viselnek. A nyak szabadon van. A kalát alatt fehér gyapot inget és csizmaszárba tűrt fehér gyapotszövet nadrágot hordanak. Télen a kalát gyapottal van bélelve. A csizma puhaszerű, sarkatlan, fekete, többnyire piros és zöld varrottas diszítéssel, talpa barna nyersbőr, bocskorszerűen varrva. Erre jön rá a sárcipőhöz hasonló másik csizmafej, amire azért van szükség, mert a mecsetekbe nem mehet be a török azzal a cizmával, amivel az út porában jár; hogy ne kelljen mezítlábra vetközni, egyszerűen csak letolja az előcsarnokban lábáról a pótcizmákat.

A szárd nő, mihelyt érett leánnyá serdült, egész, fekete lószőrfátyolt visel, úgy, hogy arcából semmi se látszik. Mint egy bő körgallér, fejét is beborítva, földig ér szürke köntöse. A szárd nő általában keveset jár ki, ezért többnyire csak férfit látni az utcákon.

Szárdot sietni keveset láttam: a fatalista nyugalom leri minden tevékenységéről, képes elguggolni órák hosszat valami fa tövében vagy ház falánál s szemléli a járó-kelőket, vagy gondolkodik. Érdekes kép, mikor reggelenként imáját végzi a kis útszéli patakok mellett: kis szőnyegre térdel, megmossa kezét és arcát és homlokát a földre hajtván, Mekka felé küldi áhitatát Allahnak.

A szárd jóindulatú nép, verekedést sohase láttam, tolvaj alig akad közöttük és aki jó hozzá, azzal nyájas, szeretetteljes házigazda. Élete a lehető legegyszerűbb: igényei szerények, dolga nincs sok. Otthon a család (az asszony) elintézi mindent, a férfi pedig csak annyit dolgozik a háza körül, gazdaságában, amennyit éppen muszáj. Mulatságaik nincsenek, mert az asszony nép nyilvános helyeken nem jelenhetik meg; szeszitalal nem élnek, mert a »Korán« tiltja. Étkezésük egyszerű, de ízletes; mondhatnám magyarosan főznek: sok fűszer, paprika, hagyma, zöldség. Mint főétel, szerepel a juhús, különböző formában, de leggyakrabban rizszel keverve, mint »piláf«. Disznóhúst természetesen mint mohamedánok nem ehetnek: a disznó »tisztátalan« állat s még az arbájára se veszi fel a szárd fuvaros a disznóhúst vagy zsírt.

A bazárok vendéglői fabódék és szabadon, a vendég szemé előtt megy végbe a sütés-főzés. Kis búboskemence-szerű építmény van minden jobb konyhában: ez speciális szárd eszköze a konyhaművészetnek s különös a rendeltetése.

A m. kir. csendőrség tagjainak árjegyzéki árainkból 5% engedmény

Elsőrangu alpacca, alpacca ezüst-evőeszközök továbbá mindennemű chinaezüst dísztárgyakat

12 havi részletfizetésre

a legkedvezőbb áron szállítunk

Alpacca áruforgalmi vállalat

Árjegyzéket díjmentesen küldünk.

BUDAPEST, V. Széchenyi-utca 5. sz.

Telefon: Automata 219-69.

A legjobb gyártmányu

GYERMEKKOCSIK

a legdúsabb választékban

HOCHMANN LAJOS-nál

Budapest, VII., Erzsébet körút 4.

Telefon: József 418-90.

Ugyanott: réz, vas és kerti butorok, matracok, paplanok, stb. Vidékre megrendelést azonnal elintézzük. — Képes árajánlat díjtalan. Legelőnyösebb fizetési feltételek.

KATONAI ESŐKÖPENY gummizott kakiszövetből, csuklyával **P 45**

KÖRGALLÉR minden hosszban csuklyával **P 50**

négy havi részletfizetésre is kaphatók

PANNONIA gummikereskedelmi Rt. Budapest VI, Andrassy-út 19. Tel. Aut. 268-54

Tetején nagy kerek lyuk van, ami vasfedővel letakarható, belső fala szép símára van tapasztva. A kis kemencét jól át-fütik, azután belső falát teleragasztják fehértésztába göngyölt, apróravágott, hagymásan és fűszeresen kevert juh-hussal töltött táskákkal. Olyan ez körülbelül, mint a nálunk készített hassés palacsinta. A kis téstátáskák nagyszerűen sülnek a forró kemencében és kis lapátkával fejté azután le a szakács mindig frissen a vendégek részére. Igen ízletes, jó étel: bizalmatlanul kezdi enni az idegen, de nyomban rá fog jönni, hogy megismételni is érdemes.

A teaházak (csajhana) nyitott, faoszlopos helyiségek szőnyegekkel, pokrócokkal borított padlóval. Ha télen vélet-

lenül nagy a hideg, gyékényszőnyeggel akasztják körül. Itt hever, vagy guggol néhány szárd és kirkiz cukortalan zöld tea mellett. A nálunk használatos tealevél nemcsak sodorva, de pörköelve is van kissé, ezért aranyárga a leve, míg a mongol népek által használt tea csupán szárítva és préselve van es egészen zöld marad, leve világos, zöldessárga.

Amint vendég érkezik a csajhanába, szónélkül leül s szónélkül teszi elé a »csajsza« teát (»csésze« valószínűleg e szóból ered) és a nagy pipát a fogadós. Alig beszélnek néhány szót a vendégek, törökösen ülnek a pipa körül vagy végig-nyúlva szundítanak.

(Folytatjuk.)

Távolsági kimutatás.

(A Csendőrségi Lapok pályázata).

A községek és tereptárgyak megnevezése		13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	Leporlyázásra szükséges idő pihenővel együtt
		Rengő tanya	Bögözi komp	Tegre tanya	Alvóisor	Szénégetőház	Háztető	Csababérce	Csőszház	Kundomb	Rugóstanya	Ernöke-lak	Fokoshegy	
1	Tarfő falú	5·2	4·8	2·3	1·2	0·7	1·6	0·7	3·5	2·3	3·4	2·2	1·6	
2	Fokos hegy	4·8	6·3	4·2	4·3	3·1	1·2	3·8	2·5	2·8	3·2	1·3		
3	Ernöke lak	7·3	8·2	5·3	1·6	2·3	4·2	2·1	4·6	6·2	3·1			1 ó. 30 p.
4	Rugós tanya	3	6·5	6·1	1·6	1	4·2	2·1	7·3	5·2				
5	Kundomb	3	4·2	5·3	2·5	3·2	1·8	6·9	4·3					
6	Csőszkár	8	4·3	3·7	4·1	3·2	8·1	1·3						
7	Csababérce	4	4·3	3·7	8·2	5·3	6·1							
8	Háztető	5	4·3	4·2	3·7	4·1								30 p.
9	Szénégetőház	7·5	6·5	4·6	2·1									
10	Alvóisor	3·7	6·2	4·3										
11	Tegze tanya	3	3·7											
12	Bögözi komp	1·5												

A fenti távolsági kimutatás alapján össze kell állítani egy 30 órás órjáratot a Szut. 245. pont 1. és 2. bekezdéseiben foglaltak figyelembevételével és pedig úgy, hogy az órjáratban minden tereptárgy szerepeljen.

Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. — A helyes megfejtők között egy fényképezőgépet fogunk kisorsolni. — Megfejtési határidő: december 20. Az eredményt az 1930. évi január 1-én megjelenő számunkban fogjuk közölni.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.
Telefon: József 413—27.
Felelős vezető: Weitz Károly.

REFORM RUHÁZATI R.-T. BUDAPEST, VI., VILMOS CSÁSZÁR-ÚT 7. (Félemelet).

Állandóan dús választék: kész női-, férfi- és gyermekfelsőkabótokban, kész férfi- és gyermeköltönyökben, szövet-, selyem-, flanell-, vászon- kötött és szövött- árúknban, ág- és asztalneműekben paplanokban, takarókban, szőnyegekben, divatarúknban, szőrmékben, stb. stb. Kedvező fizetési feltételek mellett, készpénz árak! — Árúmintákat és egyes ruhadarabokat megtekintés végett, készségi küldünk. — Vidéki megrendeléseket aznap elintézzük. Rendkívül jutányos árak!

Kérjen árajánlatot! Telefonszám: Automata 132—96.